

UCHWAŁA NR XXXVIII/215/2018
RADY MIASTA I GMINY JARACZEWO
z dnia 22 lutego 2018 r.

**w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Jaraczewo**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1875 z późn. zm.), art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1073 z późn. zm.) oraz w związku z uchwałą Nr V/35/2015 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 30 kwietnia 2015 r., w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwala się, co następuje:

§1. Uchwala się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, zwaną dalej Studium.

§2. Studium obejmuje swym zasięgiem obszar w granicach administracyjnych gminy Jaraczewo.

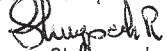
§ 3. 1. Integralnymi załącznikami do niniejszej uchwały są kolejno:

- 1) Część tekstowa – tekst jednolity Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, stanowiący załącznik Nr 1.
- 2) Część graficzna – rysunek Studium w skali 1:10 000 zatytułowany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo - Uwarunkowania, stanowiący załącznik Nr 2.
- 3) Część graficzna – rysunek Studium w skali 1:10 000 zatytułowany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo - Kierunki, stanowiący załącznik Nr 3.
- 4) Rozstrzygnięcie Rady Miasta i Gminy Jaraczewo o sposobie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag do projektu Studium, stanowiące załącznik Nr 4.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Jaraczewo.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Roman Skrzypczak

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XXXVIII/215/2018
RADY MIASTA I GMINY JARACZEWO
z dnia 22 lutego 2018 r.

w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Jaraczewo

Prace nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo prowadzone były w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz na podstawie uchwały Nr V/35/2015 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaraczewo

Procedowane Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo dotyczyło obszaru w granicach administracyjnych Gminy.

Sporządzone Studium zawiera problematykę określoną w art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.), a także jest zgodne z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (j.t. Dz. U. z 2017 r. poz. 1405) Burmistrz Miasta i Gminy Jaraczewo zawiadomił o prowadzonym postępowaniu w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Studium oraz o możliwości składania wniosków oraz uwag.

Projekt Studium uzyskał pozytywną opinię Gminnej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej.

Następnie uzyskał wszystkie niezbędne uzgodnienia i opinie dotyczące rozwiązań przyjętych w projekcie Studium.

W dniach od 20 grudnia 2017 r. do 11 stycznia 2018 r., projekt Studium wraz z prognozą oddziaływania na środowisko był wyłożony do publicznego wglądu. W dniu 5 stycznia 2018 r. odbyła się dyskusja publiczna nad rozwiązaniami przyjętymi w projekcie Studium i prognozie. W ustawowym czasie tj. do dnia 2 lutego 2018 roku do projektu wpłynęła jedna uwaga, która nie została uwzględniona. Przedmiotową uwagę Burmistrz Miasta i Gminy Jaraczewo skierował pod obrady Rady Miasta i Gminy Jaraczewo w celu rozstrzygnięcia jej przez Radę.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo nie jest aktem prawa miejscowego, a dokumentem określającym politykę w zakresie gospodarki przestrzennej. Kierunki rozwoju gminy określone w studium stanowić będą wytyczne koordynacyjne dla prowadzenia dalszych prac, w szczególności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Z up. BURMISTRZA
Mianistaw Andrzejczak
Zastępca Burmistrza

GMINA JARACZEWO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVIII/215/2018
Rady Miasta i Gminy Jaraczewo
z dnia 22 lutego 2018 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Roman Skrzypczak

JARACZEWO, 2018 ROK

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	8
Podstawa opracowania	8
Materiały wejściowe	9
Zadania studium	10
UWARUNKOWANIA	11
1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu	11
1.1. Położenie i powierzchnia	11
1.2. Powiązania zewnętrzne	11
1.3. Układ osadniczy	12
1.3.1. Układ osadniczy gminy Jaraczewo na tle województwa wielkopolskiego	12
1.3.2. Gminna sieć osadnicza	12
1.3.3. Funkcje jednostek osadniczych	14
1.4. Ludność	15
1.5. Stan planistyczny	15
1.6. Uwarunkowania zewnętrzne	19
1.6.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	19
1.6.2. Strategia Rozwoju Gminy Jaraczewo	20
1.6.3. Program Ochrony Środowiska Gminy Jaraczewo	21
2. Stan ład przestrzennego i wymogów jego ochrony	22
3. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego	24
3.1. Charakterystyka środowiska przyrodniczego	24
3.1.1. Położenie fizyczno-geograficzne	24
3.1.2. Ukształtowanie terenu	24
3.1.3. Budowa geologiczna	25
3.1.4. Wody powierzchniowe	27
3.1.5. Gleby i stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	32
3.1.6. Szata roślinna, w tym stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	36

3.1.7.	Świat zwierząt	39
3.1.8.	Warunki klimatyczne	39
3.2.	Stan środowiska	41
3.2.1.	Jakość wód podziemnych	41
3.2.2.	Jakość wód powierzchniowych	42
3.2.3.	Jakość powietrza	46
3.2.4.	Jakość klimatu akustycznego	47
3.2.5.	Jakość powierzchni ziemi	48
3.2.6.	Jakość gleby	49
3.3.	Obszary i obiekty objęte ochroną prawną	51
3.4.	Obszary nieobjęte ochroną prawną, istotne dla zachowania różnorodności biologicznej	53
4.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	54
4.1.	Historia Gminy Jaraczewo	54
4.2.	Obiekty podlegające ochronie	56
4.2.1.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków	56
4.2.2.	Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków	75
4.2.3.	Parki i cmentarze	75
4.3.	Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych	76
5.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	76
5.1.	Demografia	76
5.2.	Zatrudnienie i stan bezrobocia	81
5.3.	Mieszkalnictwo	82
5.4.	Usługi celu publicznego	86
5.5.	Aktywność gospodarcza	91
5.6.	Zagospodarowania turystyczne	93
6.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	95
7.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	97
7.1.	Analiza ekonomiczna	97
7.2.	Analiza środowiskowa	100
7.3.	Analiza społeczna	102
7.4.	Prognoza demograficzna	103

7.5.	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	104
7.6.	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	105
7.7.	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	111
7.8.	Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych i na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę oraz poza tymi obszarami	112
8.	Stan prawny gruntów	116
9.	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	117
10.	Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	117
11.	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	118
11.1.	Kopaliny	118
11.2.	Wody podziemne	120
11.3.	Tereny wymagające rekultywacji	121
11.4.	Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla	122
12.	Występowanie terenów górniczych na podstawie przepisów odrębnych	122
13.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	123
13.1.	Sieć drogowa	123
13.2.	Sieć kolejowa	127
13.3.	Infrastruktura techniczna	128
14.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	132
15.	Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	133

KIERUNKI	136
1. Cele polityki przestrzennej gminy	136
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	138
3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	139
3.1. Kierunki i zasady rozwoju gminy w sferze społecznej i gospodarczej	155
4. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk	157
4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	159
4.2. Ochrona lasów i terenów zielonych	159
4.3. Rolnictwo i ochrona gleb	160
4.4. Ochrona zasobów kopalin	160
4.5. Ochrona wód	160
4.6. Ochrona powietrza	161
5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	161
5.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków	162
5.2. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki	167
6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	168
6.1. Rozwój sieci drogowej	168
6.2. Komunikacja zbiorowa	170
6.3. Zaopatrzenie w wodę	171
6.4. Odprowadzanie ścieków	171
6.5. Elektroenergetyka	172
6.6. Gaz i ropa naftowa	174
6.7. Energetyka ciepła	175
6.8. Energia odnawialna	176
6.9. Telekomunikacja	177
6.10. Gospodarka odpadami	178
6.11. Urządzenia hydrotechniczne	178

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym oraz obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 180
8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej 181
9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne 181
10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej 182
11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych 182
12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny 184
13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady 184
14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji 184
15. Obszary zdegradowane 185
16. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych 185
17. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie 185
18. Synteza ustaleń studium 186
 - 18.1. Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego 186
 - 18.2. Synteza kierunków zagospodarowania przestrzennego 186
 - 18.3. Uzasadnienie 188

WSTĘP

1. Podstawa opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy stało się obowiązkowym aktem planistycznym na mocy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89 z dnia 25 sierpnia 1994 r.) Celem studium miało być określenie polityki przestrzennej gminy.

Rada Gminy Jaraczewo podjęła uchwałę Nr XLV/147/98 o przystąpieniu do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo w dniu 18 czerwca 1998 r.

Opracowanie przedstawiono do uchwalenia Radzie Gminy Jaraczewo dnia 29 lipca 1999 r. – uchwała Nr IX/63/99.

Od roku 2004 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo jest jedynym dokumentem planistycznym obejmującym obszar całej gminy w granicach administracyjnych.

W roku 2005, na mocy uchwały Nr XVI/102/2004 r. z dnia 26 lutego 2004 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, została opracowana zmiana studium gminy Jaraczewo. Przyjęta uchwałą Nr XXXVI/185/2005 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 24 listopada 2005 r., zmiana Studium była wynikiem aktualizacji zagospodarowania przestrzennego oraz uzupełnienia studium o pojedyncze ustalenia.

W roku 2014, na mocy uchwały Nr XVII/87/2008 z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, została opracowana zmiana studium dla całego obszaru gminy w granicach administracyjnych. Przyjęta uchwałą Nr XLI/248/2014 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 26 czerwca 2014 roku zmiana Studium stanowiła aktualizację dokumentu w pełnym zakresie.

Niniejsza zmiana Studium obejmująca całą gminę w granicach administracyjnych została sporządzona na podstawie uchwały Nr V/35/2015 z dnia 30 kwietnia 2015 r. Do zmiany Studium przystąpiono w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1073 z późn. zm.).

2. Materiały wejściowe

- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo”,
- obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Jaraczewo,
- wnioski o zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz wnioski o opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- wydane decyzje o warunkach zabudowy oraz wydane decyzje celu publicznego,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego. Kierunki polityki przestrzennej, (Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, Poznań 2010 r.),
- materiały do zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego,
- mapy ewidencyjne gruntów w skali 1:5 000,
- mapy topograficzne w skali 1:10 000,
- „Program małej retencji wodnej na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu” (BIPROWODMEL Sp. z o.o. w Poznaniu, 2005r.),
- „Program budowy urządzeń małej retencji wód powierzchniowych do 2015 z uwzględnieniem potrzeb obszarów małej retencji, warunków efektywności ekonomicznej” – tom IV Programu „Mała retencja wodna na terenie województwa wielkopolskiego. Aktualizacja”, (WZMiUW w Poznaniu, 2005r.),
- Dane z Głównego Urzędu Statystycznego,
- Informacje z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

3. Zadania studium

Podstawowym celem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Studium jest dokumentem planistycznym sporządzanym dla całego obszaru gminy.

Studium z założenia nie jest aktem prawa miejscowego, a jedynie aktem kierownictwa wewnętrznego, wiążącym organy gminy. Jako takie powinno wydobyc związków między rozwojem przestrzennym gminy a podstawami jej rozwoju społeczno-gospodarczego.

Studium jest najważniejszym punktem odniesienia i źródłem informacji koordynacyjnych dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, nie tylko w sensie formalnej zgodności tych dokumentów, ale także w zakresie konsekwentnej realizacji obranych w studium kierunków rozwoju przestrzennego gminy.

Jako ostatnie z podstawowych zadań studium można wymienić promocję rozwoju gminy. Ponieważ studium jest dokumentem zawierającym bardzo szeroki zestaw informacji na temat środowiska gminy, jej społeczności i gospodarki, może stanowić podstawę dla sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych oraz opracowania ofert ukierunkowanych do potencjalnych inwestorów.

W obecnie obowiązującej ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233), został ściśle określony zakres opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy. W niniejszej zmianie Studium zakres opracowania zgodny z ww. ustawą znalazł odzwierciedlenie w tytułach rozdziałów ponumerowanych zgodnie z porządkiem zapisanym w ustawie.

UWARUNKOWANIA

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

1.1. Położenie i powierzchnia

Gmina miejsko-wiejska Jaraczewo położona jest w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego, na zachodnim skraju powiatu jarocińskiego, około 15 km od Jarocina. Graniczy z gminami: Nowe Miasto nad Wartą, Książ Wielkopolski, Dolsk, Borek Wielkopolski, Koźmin Wielkopolski, Jarocin.

Gmina obejmuje obszar 13 309 km², co sytuuje ją na 55 miejscu wśród gmin miejsko-wiejskich województwa wielkopolskiego i 3 miejscu w powiecie jarocińskim.

Lasy i zadrzewienia zajmują około 17,8%, a tereny zurbanizowane 6,3%.

1.2. Powiązania zewnętrzne

Gmina Jaraczewo, wykazuje powiązania z najbliższym otoczeniem w zakresie społeczno-administracyjno-gospodarczym. Jako podstawowa jednostka administracyjna powiązana jest funkcjami administracyjnymi z Poznaniem, gdzie siedziby mają najważniejsze instytucje oraz urzędy w województwie. Z Jarocinem, Pleszewem, Śremem i Gostyniem gmina powiązana jest funkcjami administracyjnymi, usługowymi zwłaszcza w zakresie usług ponad gminnych oraz funkcjami gospodarczymi.

Gminę Jaraczewo charakteryzuje znaczny potencjał przyrodniczy, który wykracza poza granice administracyjne. Jest on także powiązany z ponadlokalnym systemem przyrodniczym. W systemie przyrodniczym szczególną rolę odgrywa dolina rzeki Obry pełniąca funkcję regionalnego korytarza ekologicznego, będąca jednocześnie regionalną drogą migracji, rozprzestrzeniania się i wymiany genetycznej organizmów żywych.

Z elementów zainwestowania technicznego, najważniejszym dla mieszkańców gminy jest sieć komunikacyjna.

Przez gminę przebiega droga krajowa nr 12 relacji Głogów – Leszno – Gostyń – Jarocin – Pleszew (od drogi S11) – Kalisz – Sieradz – Lublin – Chełm, zapewniająca dobre powiązanie w kierunku zachodnim i wschodnim Polski.

Drogi powiatowe, prowadzące przez obszar gminy, umożliwiają dogodne powiązania z gminami sąsiednimi, jak również wewnątrz gminy.

Najważniejsze z nich to:

- droga powiatowa nr 4207P, Jaraczewo – Wojciechowo – Cerekwica – Rusko,
- droga powiatowa nr 4205P, Rusko – Nosków – Jarocin,
- droga powiatowa nr 4183P, Zalesie – Góra – Parzęczew – Nosków,
- droga powiatowa nr 4182P, Jaraczewo – Gola – Niedźwiady.

Z gminami sąsiednimi gmina Jaraczewo powiązana jest także infrastrukturą techniczną. W Cielczy na terenie gm. Jarocin znajduje się oczyszczalnia komunalna, do której odprowadzane są ścieki komunalne z obszarów następujących miejscowości Jaraczewo, Wojciechowo, Łobez, Góra, Brzostów.

Na terenie gminy Jaraczewo znajduje się także fragment linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV Poznań Plewiska – Ostrów Wlkp. Linia ta jest elementem Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Przez obszar gminy przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia z kopalni w Mieszkowie:

- DN 500 Radlin – Krobia, rok budowy 1991,
- DN 250 odboczka Jarocin (Drzonek – Mieszków), rok budowy 1976,
- DN 80 odboczka Borek Wielkopolski, rok budowy 1991,
- DN 200 odboczka Roszków, rok budowy 2009.

1.3. Układ osadniczy

1.3.1. Układ osadniczy gminy Jaraczewo na tle województwa wielkopolskiego

Miejsko-wiejska gmina Jaraczewo jest jedną z 226 gmin województwa wielkopolskiego i jednocześnie jedną z 93 miejsko-wiejskich gmin Wielkopolski. Wraz z trzema innymi gminami wchodzi w skład powiatu jarocińskiego.

Pod względem zaludnienia gmina zajmuje 3 miejsce w powiecie jarocińskim i 67 wśród gmin miejsko-wiejskich województwa wielkopolskiego, natomiast biorąc pod uwagę powierzchnię – 3 miejsce w powiecie i 55 miejsce wśród gmin miejsko-wiejskich Wielkopolski.

1.3.2. Gminna sieć osadnicza

Sieć osadnicza w gminie składa się z 21 jednostek, w których mieszkało w roku 2016 (wg informacji Urzędu Miasta i Gminy) 8 268 osób. Miejscowości podzielone zostały na 21 sołectw.

Podstawą układu osadniczego jest miasto Jaraczewo położone w centralnej części gminy.

- wieś duże oraz miasto 251 – 1500 mieszkańców.

Liczba ludności na terenach miejsko-wiejskich kształtuje się następująco:

- 1 wieś bardzo mała skupia 0,5% ogółu ludności miejsko-wiejskiej,
- 1 wieś mała skupia 1,1% ogółu ludności miejsko-wiejskiej,
- 8 wsi średnich łącznie skupiających 19,4% ogółu ludności miejsko-wiejskiej,
- 10 wsi dużych oraz miasto Jaraczewo łącznie skupiających 79% ogółu ludności miejsko-wiejskiej.

Wielkość miejscowości pod względem liczby mieszkańców waha się od 41 w Łukaszewie do 1429 w Jaraczewie.

1.3.3. Funkcje jednostek osadniczych

Na podstawie wielkości zaludnienia, zainwestowania oraz aktywności gospodarczej określono wiodące funkcje w poszczególnych jednostkach osadniczych. Większość sołectw ma charakter typowo rolniczy. Inne funkcje, które dopełniają podstawową funkcję rolniczą w gminie to:

- mieszkaniowa,
- usługowa,
- techniczno-produkcyjna.

Wykształcony w wyniku dotychczasowego rozwoju jednostek osiedleńczych układ sieci osadniczej potwierdza zarysowany podział obszaru gminy, w którym wyróżnia się ośrodek miejski – Jaraczewo, trzy duże wsie: Nosków, Rusko, Góra oraz pozostałe miejscowości.

Układ sieci osadniczej, jej powiązanie z układem zewnętrznym, potencjał społeczny i gospodarczy to czynniki decydujące o funkcjach miejscowości i ich dalszym rozwoju.

Ośrodek miejski – Jaraczewo obsługujący wszystkich mieszkańców gminy, jest położony w centralnej części obszaru gminy, przy drodze krajowej nr 12, której przebieg pozytywnie wpływa na dostępność do niego. Mieszkańcy gminy korzystają z placówek i obiektów usługowych znajdujących się w Jaraczewie w zakresie podstawowych funkcji, a potrzeby o znaczeniu ponadlokalnym zaspokajają w następujących miastach: Jarocin, Kalisz, Gostyń, Śrem, Poznań.

Funkcje pozarolnicze występują nie we wszystkich miejscowościach, również ich intensywność jest zróżnicowana. Działalność gospodarcza poza Jaraczewem koncentruje się przede wszystkim w: Noskowie i Rusku.

Dotychczasowe funkcje rolnicze pozostałych wsi nie ulegają poważniejszym

przekształceniom i dominują w tradycyjnych ośrodkach produkcji rolnej, jakim były i są niemal wszystkie wsie gminy.

1.4. Ludność

W roku 2016 gmina Jaraczewo liczyła 8 268 mieszkańców, z czego 1 456 osób mieszkało w Jaraczewie, a 6 812 osób w pozostałych miejscowościach gminy.

Pod względem zaludnienia gmina zajmowała 67 miejsce w województwie wśród miejsko-wiejskich gmin województwa. W samym powiecie jarocińskim gmina Jaraczewo zajmuje 3 miejsce pod względem liczby ludności, stanowiąc 12% jego potencjału demograficznego powiatu.

1.5. Stan planistyczny

Rada Gminy Jaraczewo podjęła uchwałę Nr XLV/147/98 o przystąpieniu do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo w dniu 18 czerwca 1998 r. Studium zostało uchwalone przez Radę Gminy uchwałą nr IX/63/99 z dnia 29 lipca 1999 roku, a więc przed wejściem w życie Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Stanowi jednak dokument obowiązujący, który został zmieniony uchwałą Nr XXXVI/185/2005 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 24 listopada 2005 r., zmiana Studium była wynikiem aktualizacji zagospodarowania przestrzennego oraz uzupełnienia studium o pojedyncze ustalenia.

W roku 2014, na mocy uchwały Nr XVII/87/2008 z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, została opracowana zmiana studium dla całego obszaru gminy w granicach administracyjnych. Przyjęta uchwałą Nr XLI/248/2014 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 26 czerwca 2014 roku zmiana Studium stanowiła aktualizację dokumentu w pełnym zakresie.

Niniejsza zmiana Studium obejmująca całą gminę w granicach administracyjnych została sporządzona na podstawie uchwały Nr V/35/2015 z dnia 30 kwietnia 2015 r. Do zmiany Studium przystąpiono w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1073 z późn. zm.).

Na terenie gminy obowiązują obecnie cztery plany miejscowe:

- częściowa zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Jaraczewo położonego na terenie Gminy Jaraczewo,

Uchwała Nr XXXI/168/2017 Rady Miasta i Gminy Jaraczewo z dnia 29 czerwca 2017 r.,

Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego poz. 5447 z dnia 16 sierpnia 2017 r.,

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów aktywizacji gospodarczej, handlu, usług i rzemiosła oraz terenów usług turystyki, sportu i rekreacji położonych w Jaraczewie,

Uchwała Nr XII/82/2003 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 30 września 2003 r.,

Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 181, poz. 3373 z dnia 21 listopada 2003 r.

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów działalności gospodarczej z zabudową wielorodzinną położonych w miejscowości Rusko,

Uchwała Nr XXXVIII/231/2002 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 29 sierpnia 2002 r.,

Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 118, poz. 3306 z dnia 27 września 2002 r.

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów działalności gospodarczej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną z dopuszczeniem prowadzenia działalności rolnej oraz dla obiektów produkcyjnych, składów i magazynów w miejscowości Parzęczew,

Uchwała Nr XXXVI/186/2005 Rady Gminy Jaraczewo z dnia 24 listopada 2005 r.,

Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 3, poz. 38 z dnia 4 stycznia 2006 r.

Realizacja polityki przestrzennej gminy w głównej mierze opiera się na realizacji wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Na podstawie rejestru decyzji można stwierdzić, że: w latach 2004 – 2016 w gminie Jaraczewo wydano 842 decyzje o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Najwięcej decyzji wydano w miejscowości Jaraczewo – 108, Nosków – 98 oraz Góra – 97. We wszystkich pozostałych miejscowościach było 548 decyzji (najwięcej w Goli, Zalesiu i Wojciechowie). Statystycznie każdego roku wydawano średnio 65 decyzji, co dzieląc przez ilość miejscowości daje wynik 3 decyzje rocznie. Trzeba pamiętać, że są to wartości uśrednione. W rzeczywistości występowały różnice pomiędzy liczbą decyzji w poszczególnych miejscowościach, które przedstawione zostały w tabeli.

Tabela. Gmina Jaraczewo - decyzje o warunkach zabudowy w latach 2004-2016

Lp.	Sołectwo/ Lokalizacja decyzji	Suma wydanych decyzji	Liczba decyzji	Przeznaczenie terenu
1.	Bielejewo	4	1	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			3	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
2.	Brzostów	44	21	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			4	budownictwo usługowe
			4	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			15	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
3.	Cerekwica Nowa	7	6	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			1	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
4.	Cerekwica Stara	27	1	budownictwo usługowe
			17	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			5	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			1	budownictwo sakralne
			3	Infrastruktura komunikacyjna i techniczna
5.	Gola	66	24	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			8	budownictwo usługowe
			10	Budownictwo produkcyjne i magazynowe
			23	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			1	eksploatacja kruszywa
6.	Góra	97	56	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			11	budownictwo usługowe
			11	Budownictwo produkcyjne i magazynowe
			9	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			10	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
7.	Jaraczewo	108	50	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			27	budownictwo usługowe
			9	Budownictwo produkcyjne i magazynowe
			16	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			6	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
8.	Lobez	41	15	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			3	budownictwo usługowe
			20	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			3	infrastruktura techniczna i komunikacyjna
9.	Łobzowiec	27	13	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			1	budownictwo usługowe
			9	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			4	inne/mieszane
10.	Łowęcice	27	11	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			1	budownictwo usługowe
			14	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej

			1	infrastruktura techniczna i komunikacyjna
11.	Niedźwiady	17	6	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			3	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			7	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			1	inne/mieszane
12.	Nosków	98	54	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			6	budownictwo usługowe
			34	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			4	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
13.	Panienka	35	17	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			2	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			1	
			15	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
14.	Parzęczew	41	10	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			8	budownictwo usługowe
			12	budownictwo produkcyjne i magazynowe
			7	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			4	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
15.	Poręba	1	1	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
16.	Rusko	53	21	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			8	budownictwo usługowe
			2	Budownictwo produkcyjne i magazynowe
			2	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			20	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
17.	Strzyżewko	20	2	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			18	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
18.	Suchorzewko	18	5	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			12	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			1	budownictwo usługowe
19.	Wojciechowo	57	22	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			7	budownictwo usługowe
			25	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			3	Infrastruktura komunikacyjna i techniczna
20.	Zalesie	63	29	budownictwo mieszkaniowe, łącznie z garażami
			7	budownictwo usługowe
			5	budownictwo produkcyjne i magazynowe
			1	infrastruktura komunikacyjna i techniczna
			20	budownictwo dla potrzeb produkcji rolniczej
			1	inne/mieszane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

Najwięcej decyzji ze względu na rodzaj inwestycji dotyczyło budownictwa mieszkaniowego (łącznie z garażami) – 362 decyzje. Decyzji odnoszących się do

budownictwa dla potrzeb produkcji rolniczej było w badanym okresie 279. Znacząca liczba decyzji 93 dotyczyła budownictwa związanego z usługami. Przedmiotem 59 decyzji były ustalenia odnoszące się do zagadnień infrastruktury technicznej i komunikacji. Natomiast 49 decyzji dotyczyło budownictwa produkcyjnego i magazynowego. Pozostałe 9 to decyzje dotyczące realizacji inwestycji mieszanych (głównie budownictwa mieszkalnego i dla potrzeb produkcji rolniczej oraz związane z usługami).

1.6. Uwarunkowania zewnętrzne

1.6.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęty uchwałą Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 roku posiada zapisy o dużym stopniu ogólności.

Z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wynika, że gmina Jaraczewo znajduje się w strefie intensywnej produkcji rolnej.

Dla prowadzenia prawidłowej polityki przestrzennej, zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym, plan wskazuje strukturę przestrzenną województwa, określając podstawowe strefy polityk przestrzennych. Ma to zasadnicze znaczenie dla określenia spójności między poszczególnymi elementami zagospodarowania przestrzennego oraz wyznaczania ciągłości struktur przestrzennych w układzie międzyregionalnym.

Obszar o najwyższym potencjale rozwoju – tereny miasta Jaraczewo oraz tereny przyległe wzdłuż głównego ciągu komunikacyjnego drogi krajowej nr 12, tworząc najważniejsze korytarze komunikacyjne są głównymi osiami rozwojowymi województwa. Korzystne położenie Wielkopolski w zachodniej części kraju, a także powiązania komunikacyjne z Europą tworzą sprzyjające warunki dla rozwoju regionu. Efektem takiej lokalizacji jest wyodrębnianie się w strukturach regionalnych obszarów, które potencjałem rozwoju gospodarczego, wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną oraz dynamiką rozwoju wyróżniają się na tle regionu. Rozwój oparty o drogę krajową, jest trwałym zjawiskiem, którego poziom będzie rósł w stosunku do pozostałej części regionu. Powiązania komunikacyjne tworzą model układu komunikacyjnego, którego centrum jest Poznań jako węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Powiązania regionalne i ponadlokalne, stanowiące podstawę do spajających relacji gospodarczych i społecznych poza ww. strefami, dają Wielkopolsce duże szanse rozwojowe. Dla obszaru miejscowości Jaraczewo założono rozwój oparty o obecne tendencje i zjawiska

występujące w przestrzeni. Ich dynamika zależy będzie od wielu czynników poza planistycznych. Dla tych stref ważne jest odpowiednie przygotowanie formalne i techniczne oraz aktywność lokalnych społeczności. Wskazane w Planie województwa przesłanki i szanse rozwoju, wspomagane przez decyzje planistyczne, będą podstawą do wspierania możliwości rozwoju oraz lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych.

Strefa intensywnej gospodarki rolnej – obszary związane z intensywnym rolnictwem, opartym o najlepsze w regionie gleby, wymagające ochrony. Celem zasadniczym gospodarki przestrzennej w tej strefie jest poprawa jakości gleb i ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej najwyższej jakości, poprzez ograniczanie wyłączania ich spod użytkowania rolniczego. Obszarami, gdzie procesy te będą przebiegać w sposób najbardziej dynamiczny, są obszary zurbanizowane, szczególnie w pobliżu węzłów komunikacyjnych. Tereny te stanowią zaplecze żywnościowe oraz bazę surowcową dla przemysłu rolno-spożywczego, którego rozwój winien być preferowany głównie w ramach tej strefy. Na terenach intensywnie użytkowanych rolniczo wskazane jest zwiększenie powierzchni zadrzewień śródpolnych i zakrzewień. Należy chronić również dziedzictwo kulturowe, walory krajobrazu obszarów wiejskich, a także dążyć do podniesienia atrakcyjności terenów wsi.

1.6.2. Strategia Rozwoju Gminy Jaraczewo

Obecnie gmina Jaraczewo posiada aktualną Strategię Rozwoju Gminy Jaraczewo 2016-2026. W Strategii tej zawarto wizję i misję rozwoju gminy. Wizja określa pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek gminy) w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli swoistym „zdjęciem” gminy, pokazującym, jak powinna ona docelowo wyglądać, jakie funkcje spełniać.

Wizja gminy jest następująca:

***Jesteśmy Gminą położoną w sąsiedztwie aglomeracji poznańskiej,
zamieszkałą przez zintegrowane i wykształcone społeczeństwo,
dbającą o wysoką jakość życia oraz trwałą i zrównoważony wzrost
społeczno-gospodarczy***

*Określony w wizji stan docelowy naszej Gminy – miejsce o wysokiej jakości życia
i zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym – pragniemy zapewnić poprzez:*

- *podnoszenie potencjału gospodarki i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,*
- *dbanie o wszechstronny rozwój infrastruktury determinującej komfort i jakość*

życia mieszkańców,

- *podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego,*
- *ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa lokalnego.*

Misja określa, jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców. Jest ona sentencją, która najlepiej ujmuje główne, planowane kierunki działania samorządu, jest także najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego.

Zdefiniowana deklaracja misji gminy to:

Chcemy być przykładem w zakresie podnoszenia potencjału gospodarczego Gminy, zapewnienia komfortu życia z jednoczesną dbałością o kwestie społeczne i środowiskowe.

W dokumencie tym sformułowano także trzy strategiczne cele rozwoju Gminy Jaraczewo oraz programy i projekty strategiczne. Bazują one na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwoju Gminy. Ich realizacja powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji.

Strategiczne cele rozwoju gminy są następujące:

- *Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy*
- *Poprawa infrastruktury technicznej oraz ochrona środowiska przyrodniczego*
- *Zwiększenie dostępności usług społecznych.*

1.6.3. Program Ochrony Środowiska Gminy Jaraczewo

Gmina Jaraczewo posiada Program ochrony środowiska dla Gminy Jaraczewo na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021.

Obowiązek opracowania „Programu ochrony środowiska” wynika z ustawy Prawo ochrony środowiska. Zakres opracowania obejmuje takie zagadnienia jak:

- podstawowe założenia programu,
- ogólną charakterystyką Gminy Jaraczewo
- ochronę zasobów naturalnych,
- poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- identyfikację problemów środowiskowych,
- strategię ochrony środowiska Gminy Jaraczewo,

- zarządzanie programem ochrony środowiska,
- mierniki realizacji programu ochrony środowiska.

2. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

W przestrzeni całej gminy Jaraczewo dominują tereny rolnicze. Na północy gminy krajobraz urozmaica dość rozległa dolina Obry, która w tym rejonie charakteryzuje się licznymi łąkami i podmokłościami. Występują tu również liczne niewielkie doliny małych cieków. Lasy i tereny leśne tworzą większe enklawy jedynie w centralnej i środkowo-wschodniej części gminy.

Tereny zurbanizowane zajmują niewielkie fragmenty przestrzeni gminy. Największą miejscowością jest Jaraczewo, które stanowi jednocześnie centrum gminy.

Jest to ośrodek najbardziej zaludniony i rozwinięty w stosunku do pozostałych miejscowości gminy. Tutaj swoją siedzibę mają władze gminy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury. Jak wynika z dokumentacji historycznej miejscowość Jaraczewo – rodzinny gród Jaraczewskich herbu Zaręba, zostało założone w roku 1394. W ich posiadaniu Jaraczewo pozostało do końca XVII w. Jaraczewscy przyczynili się do przekształcenia dziedzicznej wsi w miasto. Po przeszło 415 latach Jaraczewo utraciło prawa miejskie. Było to skutkiem Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1934 roku, na mocy którego zmieniono ustrój miejski 19 miast wielkopolskich w tym również Jaraczewa. Z dniem 1 stycznia 2016 roku, po 82 latach miejscowość ta wróciła do swojej kilkuset letniej tradycji miejskiej.

Jaraczewo zachowało czytelny historyczny układ przestrzenny charakterystycznym rynkiem, dominantą kościoła oraz kołnierzem zieleni parkowej.

Znaczącymi jednostkami osadniczymi są także: Nosków i Rusko. Wraz z innymi miejscowościami: Góra, Panienka, Niedźwiady, Parzęczew, Suchorzewko, Bielejewo tworzą zabudowę siedliskową zwartą. Natomiast takie miejscowości jak: Brzostów, Zalesie charakteryzują się zabudową rozproszoną z ośrodkami zasiedlenia skoncentrowanego. Z kolei Gola, Łobez i Cerekwica wykazują zabudowę typowo rozproszoną, zaś układ ulicówki wyróżnia takie miejscowości jak: Wojciechowo, Łowęcice, Strzyżewko oraz Łobzowiec. Ponadto w przestrzeni gminy dość często występują pojedyncze zagrody.

Nie pozostaje to bez znaczenia dla kształtowania przyszłych jednostek osadniczych. W przyszłości bardzo duży udział będzie stanowiła zabudowa uzupełniająca luki pomiędzy

zabudową istniejącą. W ten sposób niejako wymuszone jest rozciąganie miasta i wsi wzdłuż dróg wychodzących z nich.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna całego obszaru gminy tworzy charakterystyczną mozaikę, co jest konsekwencją drobnej skali terenów, miejsc i form zagospodarowania. Historyczny układ osadniczy, choć zachowany, nie przedstawia sobą wartości zasługujących na szczególną ochronę. Wymagane są procesy renowacji i rewitalizacji obiektów i założeń urbanistycznych oraz projektowanie nowych założeń architektonicznych z poszanowaniem istniejących wartości zagospodarowania i zabudowy.

Głównymi elementami kształtującymi strukturę przestrzenną i krajobraz gminy są:

- miasto Jaraczewo – integrujące miejscowości gminy,
- Obra i tereny nadobrzezańskie,
- historyczne układy przestrzenne miasta i wsi,
- centra lokalne – miejsca identyfikacji przestrzennej,
- tereny zieleni, w tym parki podworskie.

Wyróżnienie podstawowych elementów kształtujących strukturę przestrzenną i krajobraz gminy stanowi ramy dla określenia zasad zagospodarowania oraz sposobów realizacji polityki przestrzennej. Uzupełnieniem ww. struktury przestrzennej jest określenie funkcji terenów i standardów zagospodarowania.

W określeniu kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się zasady:

- przekształceń krajobrazu obszaru gminy przez preferowanie rozwoju terenów zadrzewionych i zakrzewionych wokół zbiorników, cieków i rowów, wododziałów oraz dróg i miedz,
- zachowania wyróżniających się granic między ekosystemami naturalnymi,
- preferowania rozwoju infrastruktury technicznej w korytarzach infrastrukturalnych,
- ograniczenia zabudowy w pobliżu cieków wodnych i zbiorników oraz ograniczenie rozproszenia zabudowy,
- wykorzystania zieleni w komponowaniu krajobrazu.

3. Stan środowiska w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1. Charakterystyka środowiska przyrodniczego

Środowisko przyrodnicze stanowi zespół czynników biotycznych i abiotycznych pozostających we wzajemnej korelacji. Zmiany zachodzące w obrębie jednego komponentu pociągają za sobą kolejne. Tak wywołana reakcja łańcuchowa, którą powoduje, poprzez niewłaściwą działalność gospodarczą także człowiek, doprowadza do degradacji środowiska przyrodniczego.

Przedstawiona poniżej diagnoza stanu, ma na celu ukazanie walorów przyrodniczych gminy Jaraczewo, określenie podstawowych zagrożeń środowiskowych oraz określenie zasad, racjonalnego korzystania z zasobów przyrodniczych – zgodnie z zasadą ekorozwoju – co zapewni, poza ochroną walorów środowiskowych, także ich wykorzystanie do poprawy jakości życia lokalnej społeczności.

3.1.1. Położenie fizyczno-geograficzne

Gmina Jaraczewo znajduje się w obrębie województwa wielkopolskiego, w powiecie jarocińskim. Sąsiadują z nią od strony zachodniej gmina Borek Wielkopolski (powiat gostyński), północno-zachodniej gmina Książ Wielkopolski (powiat śremski), od północy gmina Nowe Miasto nad Wartą (powiat średzki) od wschodu gmina Jarocin (powiat jarociński), od południa gmina Koźmin Wielkopolski (powiat krotoszyński).

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną (wg J. Kondrackiego 1988 r.), gmina znajduje się w obrębie prowincji: Niż Środkowoeuropejski, podprowincji: Niż Środkowopolski, makroregionu: Nizina Południowowielkopolska oraz mezoregionu: Wysoczyzna Kaliska, a także w obrębie podprowincji: Pojezierze Południowobałtyckie, makroregionu: Pojezierze Leszczyńskie oraz mezoregionu: Wał Żerkowski.

3.1.2. Ukształtowanie terenu

Ukształtowanie powierzchni gminy Jaraczewo jest dość urozmaicone, a deniwelacje osiągają wartość rzędu 10 – 40 m. Dominującą formą morfologiczną gminy jest miejscami łagodnie pofalowana, płaska morena denną zlodowacenia środkowopolskiego. Ta plejstocenska jednostka morfologiczna rozciąga się na południe od Pradoliny Żerkowsko-

Rydzyńskiej. Utrzymuje się ona na poziomie ca 40 – 70 m ponad średni stan wody w rzece Obrze. Nachylenie wysoczyzny ku dolinie rz. Obry nie przekracza 6%. Wysoczyznę rozcinają niezbyt głębokie przeważnie nieckowate formy dolinne o głębokości wcięcia 2 – 5 m i zmiennej szerokości 50 – 800 m. Na terenie wysoczyznowym zaznaczają się również, na wschód od Starej Cerekwicy oraz na zachód od Strzyżewka, niewielkie obszary wydymowe. Tereny piaszczyste występują także w obrębie pradoliny: na zachód od Zalesia oraz Brzostowa. Pradolina Żerkowsko-Rydzyńska ma przebieg równoleżnikowy. W jej obrębie, na szerokości około 2 km, przebiega dolina Kanału Obry oraz dolina rzeki Obry o szerokości nie przekraczającej 350 m poza odcinkiem położonym na północ od Jaraczewa, którego szerokość przekracza 500 m. Obie doliny wykształcone zostały przez wody roztopowe i peryglacjalne. Dna tychże dolin są płaskie i w większości zatorfione. Ponad dno pradoliny Żerkowsko-Rydzyńskiej w rejonie Panienki wznoszą się formy utworzone wskutek przeobrażeń zachodzących w strefie peryglacjalnej. Są to ostańce denudacyjne wyniesione na około 10 m ponad dno doliny.

Na północ od Pradoliny zaznaczają się formy pochodzenia glacialnego i fluwioglacjalnego zlodowacenia bałtyckiego – w obrębie Wąłu Żerkowskiego. Są to wały ozów o wysokościach względnych dochodzących do około 10 m. Poza naturalnymi, wynikającymi z przeszłości geologicznej formami terenu, w obrębie gminy występują formy antropogeniczne. Są to wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa naturalnego oraz surowców ilastych o zróżnicowanej powierzchni oraz w zależności od rodzaju wyrobiska: o głębokości 2 – 7 m lub o wysokości 2 – 7 m.

3.1.3. Budowa geologiczna

Gmina Jaraczewo położona jest w obrębie monokliny wolsztyńsko-jarocińskiej stanowiącej fragment monokliny przedsudeckiej. Najstarszymi utworami nawierconymi na terenie gminy są osady paleozoiczne. Przedstawicielami karbonu są nawiercone w Jaraczewie na głębokości 2 647 – 2 323 m piaskowce, drobnoziarniste iłowce i mułowce spękanе i silnie zaburzone. Z okresu permu, a ściślej czerwonego spagowca pochodzą piaskowce i zlepieńce o barwie czerwonej oraz spoiwie krzemionkowo-żelazistym.

Utwory mezozoiczne wykształcone są jako osady triasu i jury. Trias przebadany w Jaraczewie na głębokości 1 650 – 2 250 m reprezentowany jest przez iłowce, mułowce i piaskowce (pstry piaskowiec) a także wapienie szarobeżowe z przewarstwieniami mułowców i iłowców, z wkładkami dolomitów i anhydrytów (wapien muszlowy).

Osady triasu górnego wykształcone są w facji lagunowo-lądowej (kajper): mułowce, iłowce i piaskowce brunatno czerwone z okruchami gipsów i anhydrytów oraz facji brakicznej (retyk), do której należą głównie iłowce i mułowce ciemnobrunatne i seledynowe z wkładkami piaskowców w spagu.

Wychodnie podkenozoiczne na obszarze analizowanej gminy stanowią osady jury dolnej i środkowej. Utwory jury dolnej (lias) należą do facji lądowej z wkładkami brakiczno-morskimi. Należą do nich piaskowce drobnoziarniste i średnioziarniste kwarcowe z wkładkami mułowców i iłowców piaszczystych, iłowce i mułowce ciemnoszare. Jura środkowa (dogger) reprezentowana jest przez mułowce, iłowce, łupki ilaste ze sferysyderytami i fauną oraz piaskowce i piaski syderytyczne. Wykształcone są one w facji morskiej i przybrzeżnej.

Kolejną warstwą utworów zalegającą bezpośrednio pod osadami czwartorzędowymi są, za wyjątkiem ich wychodni w miejscowości Jaraczewo i Góra, utwory trzeciorzędowe. Są to utwory neogenu facji lądowej limniczno-bagiennej (miocen dolny i środkowy) o miąższości całej serii 20 – 62 m a także facji morskiej (miocen górny, pliocen) określanej mianem warstwy poznańskiej.

Do pierwszej z ww. facji należą piaski kwarcowe szarobrunatne, często mułkowate, przewarstwione iłami szarobrazowymi, lignitem i wkładkami piaskowca oraz cienkie warstwy i soczewki węgla brunatnego. Sedymencyjny cykl w facji morskiej obejmuje poziomy iłów szarych, zielonych i niebieskich, z przewarstwieniami mułków, piasków zielonych oraz iłów płomienistych.

Okres pliocenu reprezentowany jest na terenie analizowanej gminy przez serię iłów poznańskich.

Przeważającą część gminy Jaraczewo pokryta jest utworami czwartorzędowymi, osadzonymi w czasie zlodowacenia południowopolskiego, środkowopolskiego i północnopolskiego. Seria utworów czwartorzędowych wykazuje zmienną miąższość: od 0 w kopalni iłów w „Górze” do 75,0 m p.p.t. w Rusku. Utwory te reprezentowane są przez pochodzące z plejstocenu gliny zwałowe przewarstwione piaskami akumulacji lodowcowej. Analiza utworów gliniastych na przestrzeni kolejnych zlodowaceń przedstawia się następująco.

Zlodowacenie środkowopolskie pozostawiło po sobie dwa poziomy glin zwałowych o silnych zaburzeniach glacitektonicznych w rozprzestrzenieniu pionowym. W obrębie zlodowacenia środkowopolskiego wydzielono poziom glin zwałowych zlodowacenia Odry oraz dwa poziomy glin zlodowacenia Warty. Do zlodowaceń północnopolskich zaliczono

nieciągly i o zmiennej miąższości poziom glin zwałowych, sięgających maksymalnie po linię Łobzowiec, Parzęczew – Brzostów.

Utwory ostatniego zlodowacenia wypełniają pradolinę rzeki Obry. Są to piaski, żwiry i głazy moren czołowych budujących ciąg wzgórz na północnym brzegu pradoliny Obry, w okolicach Zalesia i Panienki. Z holocenem związane są muły, mułki, namuły organiczne oraz piaski mułkowate den dolinnych. Piaski rzeczne w postaci piasków jasnoszarych z pojedynczymi żwirami osiągają w dolinie Obry miąższość 0,5 – 0,75 m. W dolinie tej występują również mady, namuły organiczne i torfy.

3.1.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Sieć hydrograficzna gminy Jaraczewo została wykształcona w plejstocenie Pradolina Żerkowsko-Rydzynska i stanowi równoleżnikową oś obszaru. Prowadzą tu swoje wody: Kanał Obry wraz z towarzyszącym mu biegnącym równolegle i w konsekwencji zasilającym go Czarnym Rowem Ia oraz Czarny Rów II zmieniający swój bieg na południkowy na południe od Zalesia wraz z wpływającym do niego w obrębie pradoliny Czarnym Rowem Ib. Teren gminy odwadniają również rzeka Czarny Rów III, częściowo rzeka Lubieszka przebiegająca fragmentarycznie po granicy gminy – na wschód od Noskowa i przez wschodni jej skrawek w rejonie Brzostowa oraz w decydującym stopniu rzeka Obra uchodząca 2 km na północ od Jaraczewa do Kanału Obry, stanowiąca oś południkową gminy Jaraczewo. Ku rzekom tym kieruje swe wody sieć rowów melioracyjnych i drenów. Gmina Jaraczewo położona jest w całości w dorzeczu rzeki Warty. Zlewnie cząstkowe rzek: Obry, Kanału Obry, Czarnego Rowu II oraz Lubieszki oddzielone są liniami wododziałowymi trzeciego i czwartego rzędu. Zasilanie w wodę następuje bezpośrednio z opadów atmosferycznych i topniejącej pokrywy śnieżnej. Reżim zasilania wraz z panującymi uwarunkowaniami klimatycznymi decydują o zmieniających się przepływach. Roztopy śniegu w okresie zimowym wpływają na wysokie stany wody w rzekach na terenie gminy.

Na terenie gminy Jaraczewo występują jednolite części wód powierzchniowych (JCW):

- Kanał Roguski - PLRW60001718534,
- Lubieszka - PLRW600016185269,
- Kanał Książ - PLRW600017185529,
- Pogona - PLRW600017185629,
- Kanał Mosiński do Kani - PLRW60000185639.

Zgodnie z Ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne dla Kanału Mosińskiego, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego, na których zostały przedstawione obszary wskazane w art. 88 d. ust. 2 ustawy Prawo wodne, tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego, teren gminy Jaraczewo częściowo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6c) lit. a ustawy Prawo wodne, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$) oraz częściowo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6c) lit. b ustawy Prawo wodne, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$). Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe oraz lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Tylko w szczególnych przypadkach Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, jeżeli nie utrudni to zarządzania ryzykiem powodziowym oraz nie spowoduje zagrożenia dla jakości wód, w przypadku wystąpienia powodzi, może zwolnić od ww. zakazów.

Ponadto, zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego, teren gminy Jaraczewo częściowo znajduje się na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($P=0,2\%$).

Dla pozostałych cieków przepływających przez teren gminy nie sporządzono map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz studium ochrony przeciwpowodziowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne ww. tereny nie są definiowane jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią i nie obowiązują na nich zakazy wynikające z tej ustawy. Kanał Obry, Dopływ spod Panienki i Lubieszka nie zostały zakwalifikowane w ramach wstępnej oceny ryzyka powodziowego do opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego w II cyklu planistycznym. Nie jest to jednak jednoznaczne z faktem, że tereny sąsiadujące z tymi ciekami nie są narażone na wystąpienie powodzi i podtopień.

Retencja wody na terenie gminy Jaraczewo odbywa się poprzez zbiorniki wodne.

Różnej wielkości stawy hodowlane i zbiorniki o funkcji przeciwpożarowej urozmaicają krajobraz gminy. Zlokalizowane są one w dolinach rzek oraz na rowach melioracyjnych. Usytuowany w wyrobisku poeksploatacyjnym we wsi Panienka zbiornik wodny, stanowiący rezultat zabiegów rekultywacyjnych pełni funkcje rekreacyjne.

Tab. Zbiorniki retencyjne na terenie gminy Jaraczewo

Lp.	Lokalizacja zbiornika, nazwa zbiornika, wieś	Rok	Powierzchnia w ha	Pojemność w tys. m ³	Właściciel zbiornika
1.	Ciek podstawowy Czarny Rów II, zbiornika Góra – zad. II – staw Parzęczew, m. Parzęczew	1977 – 81	6,70	85,5	RSP Góra
2.	Rów szczegółowy Zlewnia rz. Obra, m. Jaraczewo - Chytrów	1987	2,36	40,1	GRSP Rusko
3.	Zlewnia rz. Obra, m. Jaraczewo - Poręba	1988 – 89	0,25	4,0	GRSP Rusko
4.	Rów szczegółowy R-A Zlewnia Czarny Rów III, m. Łobez	1980 – 83	0,90	10,0	SKR
5.	Zlewnia Czarny Rów Ib i Czarny Rów II m. Panienka	1988	10,0	3000,0	UMiG Jaraczewo
6.	Zlewnia Kościański Kanał Obry, m. Jaraczewo	1998	1,0	15,0	Prywatny
7.	Rzeka Obra, staw m. Chytrów	1995 – 96	0,5	6,0	Prywatny
8.	Rzeka Lubieszka Zbiornik Roszków na granicy z gminą Jarocin	1999	34,22	980,0	Skarb Państwa Administrator WZMiUW w Poznaniu RO Ostrów Wlkp. Inspektorat Jarocin
9.	Zbiornika Jaraczewo	2015	49,70	798,0	Administrator WZMiUW w Poznaniu RO Ostrów Wlkp. Inspektorat Jarocin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z WZMiUW w Poznaniu, Rejonowy Oddział w Ostrowie Wielkopolskim – 2017 r.

Spośród ww. zbiorników wodnych na szczególną uwagę zasługuje zbiornik Roszków na rzece Lubieszce, który w części znajduje się na terenie gminy Jaraczewo. Zbiornik ten ma charakter typowo rolniczy. Do jego głównych zadań należy: magazynowanie oraz pobór wody do nawodnień rolniczych, łagodzenie przebiegu fali powodziowej w czasie wezbrań rzek, uatrakcyjnianie krajobrazu i obszarów przyległych do zalewu – pełnienie funkcji bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej.

Podstawowe parametry zbiornika wodnego:

- powierzchnia całkowita – 46,32 ha
- powierzchnia całkowitego zalewu wodą – 34,20 ha
- długość – 2,20 km
- przeważająca szerokość – 100 m - 200 m
- max szerokość – 330 m
- min szerokość – 40 m
- średnia głębokość – 2,9 m
- max głębokość – 7,2 m
- min głębokość – 1,5 m.

Na terenie gminy zaznaczają się również podmokłości o charakterze stałym lub okresowym (głównie w dolinie Czarnego Rowu II).

Cieki podstawowe przepływające przez teren gminy Jaraczewo są w części uregulowane. Kanał Obry oraz Czarny Rów Ia na całej długości posiadają uregulowane koryta rzeczne. Pozostałe cieki podstawowe: rz. Obra, Czarny Rów Ib, Czarny Rów II oraz Czarny Rów III jedynie na odcinkach poddane zostały tym zabiegom. Rzeka Lubieszka nie posiada uregulowanego koryta rzeczного.

Tab. Cieki naturalne na terenie gminy Jaraczewo będące w ewidencji Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu

Lp.	Nazwa ciek	Kilometraż	Długość ogólna w km	Długość uregulowana w km	Kilometraż uregulowany
1.	Kościński Kanał Obry	55+270 – 64+354	9,084	9,084	55+270 – 64+354
2.	Rzeka Obra	0+000 – 18+800	18,000	2,900	0+000 – 2+900
3.	Czarny Rów Ia	0+000 – 5+583	5,583	5,583	0+000 – 5+583
4.	Czarny Rów Ib	0+000 – 085	5,085	3,400	1+685 – 5+085
5.	Czarny Rów II	0+000 – 14+000	14,000	4,650	0+000 – 4+650
6.	Czarny Rów III	0+000 – 7+045	7,0445	5,000	0+000 – 1+800 2+490 – 5+100 6+455 – 7+045
7.	Rzeka Lubieszka	12+300 – 15+000	2,700	0,000	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z WZMiUW w Poznaniu, Rejonowy Oddział w Ostrowie Wielkopolskim – 2017 r.

Na ciekach naturalnych zlokalizowanych jest 9 budowli regulacyjnych, w tym: 3 zastawki, 5 jazów i 1 przepust z piętrzeniem.

Tab. Budowle regulacyjne na ciekach naturalnych na terenie gminy Jaraczewo

Lp.	Rodzaj i nr budowli	Lokalizacja	Wysokość piętrzenia	Informacja
1.	Jaz nr 10-1	Kościański Kanał Obry km 59+606 m. Niedźwiady	1,60	Przebudowany w 2011 r.
2.	Jaz nr 10-2	Kościański Kanał Obry km 60+995 m. Gola	1,60	Przebudowany w 2011 r.
3.	Jaz nr 10-3	Kościański Kanał Obry km 57+495 m. Niedźwiady	1,60	Wybudowany w 2011 r.
4.	Jaz nr 12-1	Czarny Rów Ia km 0+678 m. Niedźwiady	1,00	Przebudowany w 2014 r.
5.	Jaz nr 12-2	Czarny Rów Ia km 1+988 m. Gola	0,90	Przebudowany w 2014 r.
6.	Przepust z piętrzeniem nr 7-1	Rzeka Obra km 0+307 m. Jaraczewo	0,90	Przebudowany w 2011 r.
7.	Zastawka nr 7-2	Rzeka Obra km 0+595 m. Jaraczewo	0,85	Przebudowana w 2014 r.
8.	Zastawka nr 7-6	Rzeka Obra km 2+237 m. Jaraczewo	0,85	Przebudowana w 2014 r.
9.	Zastawka nr 7-4	Rzeka Obra km 1+399 m. Jaraczewo	0,85	Przebudowana w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy oraz WZMiUW w Poznaniu, Rejonowy Oddział w Ostrowie Wielkopolskim – 2017 r.

Budowle te mają charakter nawadniający oraz pozwalają one na ograniczenie odpływu, nie dopuszczając do nadmiernego obniżenia się poziomu wody gruntowej na terenach przybrzeżnych w dolinie w okresie niedoboru wody.

Wydłużenie czasu spływu wody w okresach suszy, stanowiące jeden z głównych celów małej retencji, wydłuża również czas spływu biogenów przedostających się do cieków z obszarów użytkowanych rolniczo.

Doliny rzeczne na terenie gminy Jaraczewo nie są otoczone wałami przeciwpowodziowymi z uwagi na brak tego rodzaju konieczności. Nadmiar wody pojawiający się w okresach podwyższonych opadów oraz roztopów powoduje wylewy ograniczające się jedynie do dolin rzecznych oraz towarzyszących im ekosystemów łąkowych.

W celu poprawy stosunków wodnych, a w konsekwencji efektywniejszego wykorzystania gruntów na terenie gminy Jaraczewo przeprowadzane są zabiegi melioracyjne obejmujące system rowów melioracyjnych oraz sieć drenarską.

Rowy odwadniające, dominujące na terenie gminy, przyczyniają się do obniżenia poziomu wód gruntowych oraz likwidacji terenów okresowo podmokłych. Rowy odwadniająco-nawadniające występujące na terenach łąkowych pełnią poza funkcją powyżej wspomnianą także rolę nawadniającą w okresach niedoborów wody.

Stan zachowania urządzeń melioracyjnych, powstałych przed II wojną światową oraz w części w latach 1961-71, można określić jako dostateczny. Prowadzone są bieżące roboty konserwacyjne na rowach.

Osiągnięcie celów Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tzw. jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd). Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Gmina Jaraczewo znajduje się w zasięgu dwóch JCWPd nr 61 i 70.

3.1.5. Gleby i stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gleby

Pokrywa glebowa jest integralnym i wielofunkcyjnym składnikiem ekosystemów przyrodniczych. Uczestniczy ona, poza udziałem w produkcji biomasy, w magazynowaniu próchnicy, przepływie energii, obiegu wody i pierwiastków biogennych, a także w procesach samoregulacyjnych zapewniających ekosystemom względną stabilność.

Analiza zasobów glebowych użytkowanych rolniczo gminy Jaraczewo, dotyczy określenia udziału poszczególnych typów genetycznych gleb.

Zgodnie z danymi geodezyjnymi udział gruntów ornych (łącznie z sadami) wg poszczególnych klas bonitacyjnych na terenie gminy Jaraczewo przedstawia się następująco:

Tab. Udział gruntów ornych wg klas bonitacyjnych na terenie gminy Jaraczewo

Lp.	Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Udział w gruntach ornych w%
1.	I	0,0	0,0
2.	II	32,0	0,4

3.	IIIa	2 205,0	24,9
4.	IIIb	1 633,0	18,5
5.	IVa	2 276,0	25,7
	IVb	459,0	5,2
	V	1 786	20,2
6.	VI	440,0	5,0
7.	VIRz	13,0	0,1

Na terenie gminy brak jest gruntów klasy I. Wartościowe gleby klasy II – IV, stanowią 74,7% (6605 ha) powierzchni gruntów ornych (łącznie z sadami) oraz 65,4% powierzchni użytków rolnych. Dominują gleby II – III klasy bonitacyjnej, podlegające ochronie prawnej przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Są to gleby bielcowe właściwe i brunatne właściwe bądź wylugowane oraz lokalnie mady – w obrębie dolin rzecznych: rz. Obry, Czarnego Rowu II i III – wytworzone z utworów piaszczysto - gliniastych. Skupione są one w południowej i centralnej części gminy oraz płatowo w części północnej: na północ od Brzostowa oraz Panienki a także na wschód od Jaraczewa.

Glebom II – III klasy towarzyszą przeważnie gleby bielcowe właściwe bądź pseudobielcowe wytworzone z piasków gliniastych naglinnych tworząc IVa – IVb klasę bonitacyjną wrażliwą na susze. Największe skupisko zaznacza się w rejonie Jaraczewa oraz Panienki. Gleby ww. tworzą kompleksy rolniczej przydatności pszennej dobrej bądź żytni bardzo dobry. Mogą one zostać objęte ochroną ze względu na swe walory (IVa). Analiza poszczególnych wsi pod kątem udziału gleb wysokich klas bonitacyjnych przedstawia się następująco. Największy ich udział od 90 – 98% zaznacza się we wsiach: Strzyżewko – 97,3%, Wojciechowo – 94,9%, Suchorzewko – 94,6%, Rusko – 94,5%, Cerekwica Stara – 94,3%, Nosków – 90,8%. Z kolei najmniejszy udział gleb najlepszych charakteryzuje następujące wsie Zalesie – 5,8% oraz Niedźwiady – 11,6%.

Na terenie gminy Jaraczewo gleby niskich klas bonitacyjnych (V, VI, VI RZ) zajmują około 25,3% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Są to gleby wylugowane i brunatne kwaśne powstałe z piasków słabogliniastych podścielonych przeważnie piaskami luźnymi. To lekkie gleby o niewielkiej zdolności magazynowania wody (okresowo lub trwale za suche). Dominują one w północno-zachodniej (okolice Gola i Gola II) oraz północno-wschodniej części gminy (Góra – Brzostów, na zachód od Zalesia). Nieznaczne powierzchnie zajmują one w okolicach Poręby, Noskowa i Przemysławki. W zachodniej części gminy, w okolicach Niedźwiadów, Goli oraz na północny – wschód od Zalesia skupione są wykształcone litologicznie i typologicznie j.w. gleby lekkie i jałowe. Gleby te zaliczane są do kompleksu żynnego słabego lub żynnego bardzo słabego. Gleby

hydrogeniczne podlegające ochronie prawnej reprezentowane są na terenie gminy przez gleby torfowe i torfowo-mułowe wytworzone na średniogłębokich i głębokich piaskach luźnych, użytkowane w postaci średnich i słabych użytków zielonych. Gleby powyższe odznaczają się nadmiernym uwilgotnieniem. Skupiają się głównie w dolinie Kanału Obry oraz Czarnego Rowu Ib.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Cechą charakterystyczną gminy jest wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni. Na terenie gminy nie zarysowuje się wyraźna tendencja do zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych – przeznaczania ich na cele nierolnicze. Jest to sytuacja zbliżona od tej, która zachodzi zarówno na terenie województwa wielkopolskiego jak i całego kraju. Od 2012 r. powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o około 48 ha – 0,5%. Użytkowanie gruntów według danych GUGiK przedstawia poniższa tabela.

Tab. Użytkowanie gruntów w gminie Jaraczewo w 2015 r.

Rodzaj użytku gruntowego	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
grunty ogółem	13 309	100,0
użytki rolne ogółem	10 341	77,7
grunty orne	8 769	65,9
Sady	29	0,2
łąki trwałe	1095	8,2
pastwiska trwałe	112	0,8
grunty rolne zabudowane	232	1,7
grunty pod stawami	15	0,1
grunty pod rowami	89	0,7
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2326	17,5
grunty zabudowane i zurbanizowane	487	3,7
grunty pod wodami	102	0,8
użytki ekologiczne, nieużytki, tereny różne	53	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUGiK – 2015 r.

Gmina charakteryzuje się znacznym udziałem użytków rolnych – 65,9% ogólnej jej powierzchni (dla porównania – dla woj. wielkopolskiego wskaźnik ten wynosi 59%). W użytkach rolnych dominują grunty pod zasiewami, które zajmują aż 78,2% powierzchni gminy.

Ze względu na niewielką lesistość i rozmieszczenie kompleksów leśnych produkcja roślinna, a także zwierzęca prowadzona jest na przeważającej większości obszaru gminy Jaraczewo.

Przeprowadzony w 2010 roku Powszechny Spis Rolny ukazuje charakter produkcji rolniczej na terenie gminy. Powierzchnia zasiewów wynosiła prawie 10413 ha i największe obszar zajmowały zasiewy zbóż – prawie 70%. Ze względu na korzystne warunki glebowe poza zbożami uprawiano rzepak, buraki cukrowe oraz kukurydzę.

Tab. Powierzchnia zasiewów wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Struktura zasiewów	Powierzchnia w ha	% ogólnej powierzchni
Ogółem	10412,97	100
zboża razem	7256,03	69,68
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	6879,74	66,07
Ziemniaki	80,09	0,77
uprawy przemysłowe	1610,62	15,47
buraki cukrowe	569,06	5,46
rzepak i rzepik razem	1041,56	10,00
Pastewne	1419,55	13,63
warzywa gruntowe	9,82	0,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL, GUS Poznań – 2010 r.

Korzystne warunki agroklimatyczne oraz wysoka kultura rolna pozwala na uzyskiwanie relatywnie wysokich plonów.

Na terenie gminy prowadzono produkcję zwierzęcą bydła o wysokiej intensywności. W 2010 roku w gminie było około 8040 szt. bydła. Na 100 ha użytków rolnych przypadało 70 szt. bydła, co jest wartością wyższą niż w województwie – 48 szt. na 100 ha. Mniej intensywnie prowadzono chów i hodowlę trzody chlewnej – ponad 24 tys. szt. i kur około 621 tys. szt. Na 100 ha użytków rolnych było w gminie ponad 210 szt. trzody chlewnej i 621 szt. drobiu kurzego, co jest wartością nie przekraczającą średniego poziomu w Wielkopolsce, który wynosi odpowiednio 223 szt. dla trzody chlewnej i 1624 szt. dla drobiu na 100 ha użytków rolnych.

W gminie Jaraczewo funkcjonowało ponad 858 gospodarstw rolnych z których około 25% stanowiły gospodarstwa najmniejsze do 1 ha. Gospodarstwa małe 1 ha – 5 ha stanowiły 22% ogółu gospodarstw gminy. Największą grupę stanowiły gospodarstwa średnie o powierzchni gospodarowania 5 – 15 ha. Gospodarstw dużych i największych

o powierzchni gospodarowania powyżej 15 ha było 152 co stanowiło około 36% ogólnej liczby gospodarstw gminy.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie wynosiła w 2010 roku około 13,4 ha użytków rolnych. Jest to powierzchnia większa niż średnia w Wielkopolsce, która kształtowała się na poziomie 10,8 ha. Na tle wybranych krajów Unii Europejskiej jest to jednak powierzchnia znacznie niższa: Włochy – 39,6 ha, Dania – 39,9 ha, Luksemburg – 70,1 ha.

Tab. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych w 2010 r.

	Ogółem	do 1 ha włącznie	powyżej 1ha razem	1 - 5 ha	1 - 10 ha	1 - 15 ha	5 - 10 ha	5 - 15 ha	10 -15 ha	5 ha i więcej	10 ha i więcej	15 ha i więcej
Jaraczewo	858	213	645	188	343	493	155	305	150	457	302	152

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL, GUS Poznań – 2010 r.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej rolnictwo podlega procesowi modernizacji i restrukturyzacji. Związane jest to ze środkami przeznaczonymi na restrukturyzację polskiego rolnictwa pochodzącymi z budżetu UE.

3.1.6. Szata roślinna, w tym stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Szata roślinna jest dynamicznym układem. Nie występuje ona w przestrzeni w sposób nieuporządkowany, lecz tworzy mniej lub bardziej prawidłowe skupienia dające się opisać i scharakteryzować.

Tereny leśne gminy Jaraczewo znajdują się w zasięgu oddziaływania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu z jednostką terenową w Nadleśnictwie Jarocin , Obręb Jarocin i Leśnictwach: Potarzyca, Góra, Cielcza i Roszków a także, fragment zachodni gminy w Nadleśnictwie Piaski.

Grunty leśne zajmują ogółem 2 306,7 ha, czyli 17,0% całkowitej powierzchni gminy, przy średniej dla województwa wielkopolskiego wynoszącej 25,7%.

Analiza lesistości gminy Jaraczewo wskazuje na znaczne zróżnicowanie przestrzenne zjawiska. Najniższe wartości zaznaczają się we wsiach: Wojciechowo i Łowęcice – poniżej 1%. Znaczna część wsi mieści się w przedziale lesistości 1 – 20%. Wartości powyżej średniej dla województwa wielkopolskiego występują we wsiach: Bielejewo, Panienka i Brzostów. Najwyższym udziałem powierzchni leśnej, wynoszącym powyżej 40%, cechują się wsie: Góra i Parzęczew.

W ogólnej powierzchni leśnej dominują grunty leśne publiczne (ca 88,3%). Lasy te

posiadają Plan urządzania lasu dostarczający podstawowe informacje odnośnie rodzaju drzewostanów i prowadzenia poprawnej gospodarki leśnej.

Ekosystemy leśne gminy Jaraczewo pochodzą z sadzenia sztucznego. Są to lasy grupy II, gospodarcze o średniej przydatności technicznej i hodowlanej znajdujące się w I strefie zagrożenia uszkodzenia przemysłowego.

Warunki siedliskowe ekosystemów leśnych gminy Jaraczewo uzależnione są od budowy geologicznej i panujących stosunków wodnych. Dominujące na terenie gminy siedliska to las Świeży (Lśw) oraz las mieszany świeży (Lmśw). Płytki poziom wód gruntowych (tereny podmokłe, doliny boczne) kształtuje siedliska boru wilgotnego (Bw), boru mieszanego wilgotnego (BMw), lasu mieszanego wilgotnego (LMw) i wilgotnego (Lw). Dodatkowe siedliska zaznaczające się na terenie gminy to bór mieszany świeży (Bmśw), bór świeży (Bśw), olsy (Ol) i łęgi (Ł).

Odbiciem warunków siedliskowych jest panująca struktura drzewostanowa. Gatunkiem dominującym jest sosna. W postaci domieszek występują: dąb, świerk, akacja, olsza. W obrębie pradoliny zaznaczają się głównie drzewostany olszowe z domieszką brzozy. Dębiny dominują w lasach na wschód od Cerekwicy i Noskowa.

Wiek drzewostanów zawiera się generalnie w przedziale od 1 do 140 lat. Najmniejsze powierzchnie zajmują młodniki sosnowe i dębowe – klasa I (0 – 20 lat) podlegające czasowej ochronie z uwagi na ich podatność na zniszczenie mechaniczne i pożary. Pewien procent stanowią również drzewostany powyżej 100 lat – klasa VI. Skupione są one w centralnej części gminy pomiędzy Jaraczewem a Noskowem. Zdecydowanie największą powierzchnię zajmują lasy II, IV i V grupy wiekowej, przedział 40 – 100 lat.

Dominacja w strukturze gatunkowej lasów gminy Jaraczewo sosny, wpływa na ich stan zdrowotny oraz obniżone walory estetyczne. Monokultury iglaste są bowiem z natury mało odporne na działanie szkodliwych czynników biotycznych, abiotycznych oraz antropogenicznych.

Zagrożeniem lasów analizowanej gminy jest obserwowany w drzewostanach dębowych szkodnik – zwójka zielonecznik (*Tortricadea*).

Niebezpieczeństwem dla lasów są również pożary powstałe w wyniku zaprószenia. Z kolei uszkodzenia młodników następują przez zwierzyne łowną

Analiza przydatności rekreacyjnej i turystycznej lasów gminy Jaraczewo wykazuje dogodne warunki do penetracji pieszej i zbierania runa leśnego lasów świeżych i mieszanych świeżych skupionych głównie w północno-wschodniej i centralnej części gminy – jednolity, w wieku powyżej 100 lat las dębowy pomiędzy Jaraczewem a Noskowem. Zdecydowanie

nieprzydatne są lasy boru wilgotnego w przedziale wiekowym 1 – 40 lat. Lasy prywatne o drzewostanie w przewadze sosnowym nadają się do celów wypoczynkowych.

Zgodnie z planem zwiększania lesistości kraju część terenów o słabych glebach, nieużytków podlega procesowi zalesiania. Gmina Jaraczewo dysponuje pewną ilością gruntów rolnych klasy VIz oraz znaczną powierzchnią gleb klasy VI. Obszary te stanowią potencjalne tereny powiększania kompleksów leśnych.

W środowisku przyrodniczym dużą rolę odgrywają zadrzewienia i zakrzaczenia. Rola zadrzewień i zakrzaceń polega na łączeniu większych i mniejszych enklaw roślinnych, umożliwiając rozwój fauny i flory oraz przemieszczanie się różnych gatunków zwierząt. Te korytarze ekologiczne towarzyszą dolinom rzecznych (rz. Obra, Kanał Obry) oraz rowom melioracyjnym. Są one także nieodzownym elementem ciągów komunikacyjnych. Część zadrzewień ma charakter fragmentaryczny i wymaga uzupełnień.

Ze względu na małą lesistość gminy zadrzewienia i zakrzaczenia odgrywają ważną rolę – zwłaszcza w przypadku arealów rolniczych zajmujących znaczne powierzchnie. Roślinność śródpolna nie tylko wzbogaca florystycznie agrocenozy, lecz także wpływa pozytywnie na stosunki wodne gminy.

Ekosystemy nieleśne na terenie gminy Jaraczewo reprezentują agroekosystemy. Grunty orne i sady stanowią mozaikę roślinności uprawowej oraz synantropijnej – miedzy śródpolnych. Wpływają one w poważnym stopniu na strukturę przyrodniczą gminy.

Analiza udziału gruntów rolnych w ogólnej powierzchni gminy Jaraczewo wykazuje ich dominację w części południowej oraz centralnej. Najwyższe % wartości zaznaczają się we wsiach Wojciechowo, Rusko, Łowęcice i Łobzowiec. Najniższe we wsiach Góra oraz Brzostów.

Ekosystemy nieleśne obejmują również ekosystemy łąk i pastwisk. Rozmieszczenie ich nie jest równomierne. Największe powierzchnie użytki zielone zajmują w części północnej gminy: Zalesie, Niedźwiady, Łobez, Jaraczewo i Gola. Część południowa gminy cechuje się najniższym ich udziałem. Powyższy stan stanowi efekt koncentracji ekosystemów trawiastych wzdłuż głównych cieków wodnych – zwłaszcza na obszarze pradolinowym.

Ekosystemy trawiaste koncentrują się głównie wzdłuż cieków wodnych. Tworzą one w zależności od podłoża użytki średnie (gleby aluwialno-deluwialne: mady), czy też użytki słabe lub bardzo słabe (gleby organiczne typu torfowo-mułowego).

Łąki i pastwiska na podłożu wysokich klas bonitacyjnych II – III skupiają się w rejonie na południe od miejscowości Łobez w dolinie Czarnego Rowu III oraz wzdłuż Czarnego

Rowu II (odcinek południkowy). Użytki zielone klasy IV występują w dolinie rzeki Obry, Kanału Obry, częściowo Czarnego Rowu Ia, Ib, II i Lubieszki oraz Czarnego Rowu II (odcinek równoleżnikowy).

Rodzaj użytkowania ekosystemów trawiastych pociąga za sobą różne konsekwencje ekologiczne. Dominujące łąki, w przeciwieństwie do pastwisk, są ekosystemami otwartymi, z których dużą część produkcji roślinnej wynosi się poza system. Wysokie zużycie nawozów mineralnych wpływa niekorzystnie na jakość wód powierzchniowych, do których spływają w konsekwencji szkodliwe substancje. Wpływa to na zubożenie szaty faunistycznej i florystycznej ekosystemów łąkowych. Dodatkowo przyspieszone pokosy łąk wpływają niekorzystnie na gniazdowanie ptactwa, zwłaszcza w okresie lęgowym. Ekosystemy trawiaste poprzez intensyfikację użytkowania ulegają przeobrażeniom. Dotyczy to terenów wzdłuż cieków wodnych.

3.1.7. Świat zwierząt

Teren gminy Jaraczewo jest miejscem życia ograniczonej ilości gatunków zwierząt. Wielkość kompleksów leśnych determinuje bowiem bogactwo świata faunistycznego. W oparciu o cząstkowe badania terenowe tego obszaru można określić zwierzostan tu występujący jako typowy dla Wielkopolski.

W niewielkich kompleksach leśnych na terenie gminy spośród zwierzyny grubej występują: sarny, jelenie i dziki, wykazujące tendencje do powiększania liczebności a także daniele. Zwierzyna drobna reprezentowana jest przez zające i lisy. Jej stan uzależniony jest od warunków biotycznych i abiotycznych. Lokalnie stanowi funkcję intensywności ochrony łowisk. Ptactwo skupione jest w obrębie ekosystemów łąkowych.

Zagrożenia fauny na terenie gminy Jaraczewo wynikają z antropogenizacji środowiska przyrodniczego. Wyizolowane ekosystemy zawężające przestrzeń życiową zwierząt stanowią rezultat chęci maksymalnego wykorzystania areалу rolnego. Brak szczegółowych, kompleksowych badań faunistycznych uniemożliwia przeprowadzenie pełniejszej inwentaryzacji gminy w tym zakresie.

3.1.8. Warunki klimatyczne

Charakterystyka stosunków klimatycznych gminy w pierwszym rzędzie dotyczy rodzaju napływających na jej obszar mas powietrza. Najczęściej pojawiającą się masą powietrza jest wilgotne powietrze polarno – morskie przynoszące znad północnego Atlantyku wzrost zachmurzenia i opady. Znacznie rzadziej napływa powietrze polarno –

kontynentalne z obszarem źródłiskowym w sektorze wschodnim oraz powietrze zwrotnikowe.

Przeważające kierunki wiatrów nawiązują do kierunku napływu mas powietrza. Stąd najczęściej obserwowane wiatry pochodzą z W i SW, stosunkowo rzadziej pojawiają się wiatry N i NE. Ich średnia roczna występowania nie przekracza 10%.

Niewielkie różnice we frekwencji głównych kierunków wiatru zarysowują się pomiędzy poszczególnymi porami roku. W zimie wiatry z W i SW pojawiają się na całym obszarze z częstością około lub ponad 20%, w porze letniej frekwencja wiatrów W wynosi 25% (dane dla stacji Kalisz).

Średnia roczna prędkość wiatru z wielolecia wynosi około 2,9 m/s. Największe prędkości notowane są zimą i wiosną, najmniejsze latem. Stosunki termiczne panujące na obszarze gminy ocenić można w oparciu o wartości średnich miesięcznych i rocznych temperatur powietrza. Średnia roczna temperatura powietrza będącą kompleksowym wskaźnikiem klimatu dla stacji Kalisz, wykazuje tendencję wzrostową.

Średnia roczna wilgotność powietrza przekracza na terenie gminy 80%. W okresie zimowym powietrze atmosferyczne nasycone jest parą wodną w 88 – 89%, latem wartości te są znacznie niższe i wynoszą 73 – 77%. Analiza poszczególnych miesięcy pozwala stwierdzić, iż najwyższa średnia miesięczna wilgotność powietrza przypada na listopad i wynosi 96%, najniższa zaznacza się w kwietniu 6 %.

Średnie roczne sumy opadów na terenie gminy kształtują się nieco powyżej 500 mm. W poszczególnych porach roku średnie wartości opadów różnicują się dochodząc zimą do 84 mm, latem przekraczając 200 mm.

Gmina Jaraczewo wykazuje pewne zróżnicowanie klimatyczne wynikające z jej układu morfologicznego. Pewne różnice klimatyczne, zaznaczające się okresowo na terenie gminy, dotyczą terenów wysoczyznowych oraz większych dolin rzecznych. Obszar wysoczyzny charakteryzuje się poprawnym układem klimatu lokalnego z charakterystycznymi dla terenów płaskich cechami: dość dobrymi stosunkami termiczno-wilgotnościowymi, przeciętnym nasłonecznieniem. Doliny rzek: Obry, Kanału Obry, Czarny Rów Ia, Ib, II, III a także innych mniejszych dolinek bocznych charakteryzują się okresowo pojawiającymi się i zalegającymi tam chłodniejszymi masami powietrza o zwiększonej wilgotności oraz występowaniem przygruntowych przymrozków. Ww. doliny rzeczne stanowiące oś spływu wód powierzchniowych pełnią okresowo rolę korytarzy umożliwiających spływ chłodnego powietrza. Swoisty mikroklimat wprowadzają kompleksy leśne rozproszone po terenie gminy Jaraczewo w postaci mniejszych i większych enklaw roślinnych. Cechują się one

większą, niż tereny przyległe, wilgotnością powietrza, możliwością hamowania jego swobodnego przepływu, większą zacisnością, zacienieniem a także obecnością olejków eterycznych w powietrzu. Wpływają one łagodząco na dobowe i roczne wahania temperatur. Oddziaływanie lasów na klimat terenów sąsiednich jest jednak stosunkowo niewielki i dotyczy głównie pasa o szerokości 50 – 100 m wokół większego kompleksu leśnego. Lokalne warunki mikroklimatyczne gminy Jaraczewo współtworzą także niewielkie powierzchnie wodne (stawy wiejskie).

3.2. Stan środowiska

Teren gminy Jaraczewo zajmują przede wszystkim użytki rolne. Powierzchnie leśne i niewielkie deniwelacje powierzchni przesadzają o pewnej monotonii krajobrazowej. Wykorzystanie rolnicze gleb wspomagane jest przede wszystkim stosowaniem nawozów sztucznych, nawozów naturalnych, w tym gnojowicy. Ważnym czynnikiem wpływającym bezpośrednio na stan gleb, wody powierzchniowe i podziemne, a także mikro i makrofaunę jest stosowanie chemicznych środków ochrony roślin przed grzybami i szkodnikami. Te elementy w sposób zasadniczy stanowią o jakości środowiska w gminie Jaraczewo.

3.2.1. Jakość wód podziemnych

Wody podziemne na terenie gminy Jaraczewo zagrożone są w sposób pośredni poprzez infiltrację zanieczyszczonych wód opadowych oraz wód powierzchniowych.

Analiza zdolności chłonnych gruntów gminy Jaraczewo wykazuje pewne różnicowanie. Niekorzystne warunki infiltracyjne zaznaczają się na obszarach wysoczyzny morenowej płaskiej (centralna i południowa część gminy), gdzie w związku z budującymi ją głównie glinami morenowymi oraz lokalnie iltami istnieje trudność w przepuszczalności gruntów.

Zaznaczające się tereny zbudowane z piasków i żwirów oraz piasków eolicznych w obrębie wysoczyzny morenowej płaskiej charakteryzują się dobrymi warunkami chłonięcia wód (dobra przepuszczalność) stąd zagrożenie wód podziemnych piętra czwartorzędowego zwłaszcza pierwszego poziomu wód gruntowych jest znaczne.

Zmienne warunki w zakresie przepuszczalności istnieją w przypadku gruntów organicznych gminy użytkowanych na ogół w postaci użytków zielonych. Muły, mułki a także namuły organiczne o płytkim poziomie wód gruntowych utrudniają wsiąkanie wody.

Tereny zurbanizowane (m.in. Jaraczewo, Góra, Nosków, Rusko) gminy cechuje różnicowanie przepuszczalności gruntów.

Gmina Jaraczewo znajduje się w zasięgu dwóch JCWPd: nr 61, 70. Badania jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w roku 2016 prowadzone przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wykazały:

- dla JCWPd nr 61 w granicach powiatu jarocińskiego: klasę III w dwóch punktach pomiarowo – kontrolnych oraz klasę IV w dwóch punktach pomiarowo – kontrolnych,
- dla JCWPd nr 70 w granicach powiatu jarocińskiego: klasę III w jednym punkcie pomiarowo – kontrolnym.

W przypadku wód podziemnych bezpośrednio w granicach gminy Jaraczewo nie realizowano badań jakości wód podziemnych.

Na stan czystości wód podziemnych wpływa nieuporządkowana gospodarka rolna. Intensywna produkcja roślinna i zwierzęca wiąże się ze zwiększonym zużyciem nawozów naturalnych. Duże stężenie związków azotu pochodzenia rolniczego w największym stopniu wpływa na zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb. Wody podziemne są, więc narażone na zanieczyszczenie związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Zanieczyszczeń dostarczają również środki chemiczne stosowane na gruntach rolnych w celu podniesienia ich produktywności uprawowej. Wody gruntowe oraz ujęcia wód podziemnych wymagają podejmowania na tych terenach szczególnych środków ostrożności.

Do lipca 2013 roku unieszkodliwianie odpadów, stanowiących potencjalne źródło skażenia wód podziemnych, odbywało się w gminie Jaraczewo na przygotowanym do tego celu wysypisku. W miejscowości Gola usytuowano je w dawnym wyrobisku żwiru, składowisko odpadów komunalnych. Powierzchnia jego wynosiła 10 000 m². Chłonność 40 000 m³. Podłoże składowiska uszczelnione zostało folią oraz wykonano drenaż terenu. Grunty wokół to obszary rolne i leśne.

3.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Stopień skażenia środowiska oraz możliwość transportu i przenikania w głąb zanieczyszczeń decydują o jakości wód powierzchniowych. Poziom zanieczyszczenia powierzchniowych wód płynących na obszarze gminy odbiega wyraźnie od wymagań przyjętych w tym zakresie.

Przedmiotem badań monitoringowych jakości wód powierzchniowych są jednolite części wód powierzchniowych (JCW).

Na ocenę stanu powierzchniowych wód płynących składa się ocena stanu lub potencjału ekologicznego oraz ocena stanu chemicznego.

Stan wód określany jest jako:

- dobry – jeśli stan/potencjał ekologiczny klasyfikowany jest jako bardzo dobry (stan), maksymalny (potencjał) lub dobry, a jednocześnie stan chemiczny jest dobry,
- zły – w pozostałych przypadkach.

Stan ekologiczny – określany jest dla naturalnych jednolitych części wód, potencjał ekologiczny – określany jest dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Stan/potencjał ekologiczny klasyfikowany jest jako:

- bardzo dobry (stan) lub maksymalny (potencjał),
- dobry,
- umiarkowany,
- słaby,
- zły.

Na ocenę stanu/potencjału ekologicznego składa się:

- klasyfikacja elementów biologicznych, prowadzona w zakresie klas I–V,
- klasyfikacja elementów fizykochemicznych:
 - dla rzek w zakresie: klasa I, klasa II lub stan/potencjał poniżej dobrego,
 - ocena wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) w zakresie: klasy I, II lub stanu/potencjału poniżej dobrego (dla rzek i jezior),
 - klasyfikacja elementów hydromorfologicznych, prowadzona w zakresie klas I lub II.

Ocena stanu chemicznego wykonywana jest na podstawie analizy wyników badań wskaźników chemicznych z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Stan chemiczny klasyfikuje się jako dobry lub poniżej dobrego.

Klasyfikacja wskaźników jakości wód płynących w województwie wielkopolskim za rok 2016 dla części wód właściwych dla gminy Jaraczewo dotyczyła rzek: Lubieszka, Pogona, Kanał Książ i Kanał Mosiński do Kani, które ocenione zostały następująco:

- Lubieszka (punkt kontrolny: Parzewnia), kod PLRW600016185269, typ 16

(potok nizinny lessowy lub gliniasty), powiat jarociński, gmina Żerków.

- Klasa elementów biologicznych – III,
 - Klasa elementów fizykochemicznych – stan poniżej dobrego,
 - Klasa elementów hydromorfologicznych – stan poniżej bardzo dobrego,
 - Klasa elementów chemicznych – stan dobry.
- Pogona (punkt kontrolny: Skokówko), kod PLRW600017185629, typ 17 (potok nizinny piaszczysty), powiat gostyński, gmina Borek Wielkopolski.
- Klasa elementów biologicznych – II,
 - Klasa elementów fizykochemicznych – potencjał poniżej dobrego,
 - Klasa elementów hydromorfologicznych – II.
- Kanał Książ (punkt kontrolny: Łęzek), kod PLRW600017185529, typ 17 (potok nizinny piaszczysty), powiat śremski, gmina Książ Wielkopolski.
- Klasa elementów biologicznych – III,
 - Klasa elementów fizykochemicznych – potencjał poniżej dobrego,
 - Klasa elementów hydromorfologicznych – II.
- Kanał Mosiński do Kani (punkt kontrolny: Niedźwiady), kod PLRW60000185639 PLRW60000185639, typ 17 (potok nizinny piaszczysty), powiat Jarociński, gmina Jaraczewo.
- Klasa elementów biologicznych – III,
 - Klasa elementów fizykochemicznych – potencjał poniżej dobrego,
 - Klasa elementów hydromorfologicznych – II.

Na terenie gminy Jaraczewo nie występują żadne jednolite części wód stojących.

Największy wpływ na jakość wód powierzchniowych mają punktowe źródła zanieczyszczeń (wprowadzanie do wód niedostatecznie oczyszczonych lub nieoczyszczonych ścieków oraz zanieczyszczenia obszarowe pochodzące głównie z rolnictwa).

Inne ważne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych stanowią: rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej bez właściwej infrastruktury (kanalizacja, oczyszczalnie) i niedostateczna sanitacja wsi.

Należy dążyć do poprawy stanu wód w szczególności poprzez: uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w zlewniach (budowa równoległe sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, odprowadzanie do wód wyłącznie ścieków oczyszczonych), stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych na terenach użytkowanych rolniczo, podnoszenie

świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Na mocy rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie określenia w regionie wodnym Warty wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 28 lutego 2017 r., poz. 1638), wszystkie jednolite części wód powierzchniowych określone zostały jako wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. Są to:

Kanał Roguski - PLRW60001718534,

- Lubieszka - PLRW600016185269,
- Kanał Książ - PLRW600017185529,
- Pogona - PLRW600017185629,
- Kanał Mosiński do Kani - PLRW60000185639.

Pozostałe ciekі wodne gminy Jaraczewo, nie są regularnie badane, co uniemożliwia ich szczegółowe rozpoznanie hydrologiczne.

Istniejący stan wód powierzchniowych odzwierciedlający się w nadmiernym obciążeniu materią organiczną, wysokim stężeniem biogenów (związków azotu i fosforu) oraz dużym niedotlenieniem wynika z niezrównoważonej gospodarki rolnej.

Niekorzystny wpływ na wody powierzchniowe i podziemne ma intensywna gospodarka rolna. Przeprowadzone badania wykazały, że rolnictwo dostarcza zbyt dużo nawozów naturalnych, więcej aniżeli potrzebują tego rośliny, w skutek czego znaczna ich część przedostaje się do wód, pogarszając ich jakość i wywołując eutrofizację.

Intensywna produkcja rolna i stosowanie nawozów w dawkach przekraczających potrzeby nawozowe roślin, powoduje przedostawanie się zawartych w nich składników (w szczególności azotu) do wód powierzchniowych i podziemnych, wpływając na ich jakość. Powiat jarociński i gmina Jaraczewo są umiejscowione w strefie wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Chemizacja pól stanowi także pewne zagrożenie. Stosowane środki ochrony roślin oraz nawozy sztuczne przyczyniają się do wzrostu w wodach powierzchniowych ilości soli nawozowych oraz pozostałości pestycydów biologicznych i to doprowadza do degradacji ekosystemów wodnych. Ciągłe dostarczanie zanieczyszczeń do wód powierzchniowych, powodujące obniżenie ich zdolności chłonnych wpływa na ciągłe pogłębianie się panującego

niekorzystnego stanu środowiska wodnego gminy.

3.2.3. Jakość powietrza

Czystość powietrza jest jednym z podstawowych czynników decydujących o jakości środowiska. Znacznej porcji zanieczyszczeń atmosferycznych dostarczają indywidualne paleniska domowe wykorzystujące tradycyjne nośniki energii cieplnej – węgiel. W okresie grzewczym, wyczuwalnym bezpośrednio, czynnikiem zanieczyszczenia powietrza jest emisja pyłów i gazów ze spalania węgla. Wynika to ze zbyt małego stosowania ekologicznych nośników energii, przede wszystkim gazu.

Obserwuje się pewne ograniczenia ilości zanieczyszczeń pyłowych. Zaczątkiem tego rodzaju działań są instalowane kotłownie olejowe oraz gazowe w indywidualnych gospodarstwach w miejscowości Gola I oraz Cerekwicy, a także w masarni w Jaraczewie i Szkole Podstawowej w Rusku.

Na terenie gminy nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. Brak pomiarów pozwala jedynie na odniesienie do badań wykonanych w punktach poza granicami gminy. Wskaźniki emisji zanieczyszczeń nie są duże i należą do najniższych w Wielkopolsce.

Na stan środowiska atmosferycznego wpływa również komunikacja (składniki spalin samochodowych: tlenki węgla, tlenki azotu, pyły). Położenie gminy Jaraczewo na trasie drogi krajowej prowadzącej ruch tranzytowy w kierunku wschodnim i zachodnim, w związku z coraz intensywniejszym obciążeniem transportowym tej drogi, pozwala założyć, że uciążliwości z tytułu ruchu drogowego stanowią pewne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi na ograniczonym obszarze.

Brak punktów monitoringowych WIOŚ nie pozwala na bardziej szczegółową charakterystykę stopnia zagrożenia gminy zanieczyszczeniami emitowanymi do atmosfery.

Występujące zanieczyszczenia powietrza mają charakter odwracalny, nie powodują negatywnych zmian w komponentach środowiska przyrodniczego. Ukształtowanie terenu – rozległe obszary otwarte gminy Jaraczewo – sprzyja szybkiej wymianie powietrza i przewietrzaniu. Warunki aerosanitarnie można w związku z tym określić jako korzystne

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.), od 2002 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, na podstawie wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, przeprowadza coroczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego.

W roku 2017 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska opracował najbardziej aktualną ocenę jakości powietrza atmosferycznego, dotyczącą roku 2016 (WIOŚ w Poznaniu 2016). Ocena i wynikające z niej działania odnoszone są do obszarów nazywanych strefami. Aktualny podział kraju na strefy jest zgodny z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.). Strefę aktualnie stanowi:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa.

Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

- ustanowionych ze względu na ochronę roślin. Wyniki badań w oparciu o to kryterium są realizowane w strefach na terenie całego kraju, z wyłączeniem obszarów miast,
- ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi (dla terenu kraju i uzdrowisk).

Powiat jarociński i gmina Jaraczewo są elementem składowym strefy wielkopolskiej. W wyniku oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia, strefę wielkopolską zaliczono do klasy A za wyjątkiem pyłu PM_{2,5}, pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu, ozonu, dla których strefę zaliczono do klasy C.

Ze względu na kryteria dla ochrony roślin, strefę wielkopolską – dla ozonu, SO₂, NO_x, zaliczono do klasy A.

Zaliczenie strefy do klasy A oznacza, że jakość powietrza atmosferycznego na jej obszarze jest zadowalająca. Natomiast przypisanie klasy C oznacza przekroczenie wymaganych prawem norm, ale nie muszą one występować na całym obszarze strefy.

Planowane na obszarze strefy przedsięwzięcia nie mogą wpływać na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. Jednocześnie na obszarze strefy powinny być prowadzone działania na rzecz utrzymania jakości powietrza lub jej poprawy. Dla strefy wielkopolskiej Zarząd Województwa Wielkopolskiego przygotował Program Ochrony Powietrza w zakresie benzo(a)pirenu i pyłu PM₁₀.

3.2.4. Jakość klimatu akustycznego

Hałas jest powszechnym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego. Spośród wielu jego źródeł do najbardziej uciążliwych zalicza się hałas komunikacyjny i przemysłowy. Źródłem hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Jaraczewo jest system komunikacyjny.

Droga krajowa nr 12 relacji Wschowa – Leszno – Gostyń – Jarocin – Pleszew – Kalisz – Błaszki, charakteryzuje się wysokim natężeniem ruchu komunikacyjnego. Świadczą o tym wyniki badań Generalnego Pomiaru Ruchu za rok 2015. Generalny Pomiar Ruchu (GPR 2015) zarejestrował na tej drodze pojazdy silnikowe korzystające z dróg publicznych (w podziale na 7 kategorii): motocykle, samochody osobowe, lekkie samochody ciężarowe (dostawcze), samochody ciężarowe bez przyczep, samochody ciężarowe z przyczepami, autobusy, ciągniki rolnicze. Droga ta była badana w wielu punktach pomiarowych. Dla gminy Jaraczewo właściwa jest analiza danych z odcinka Borek Wielkopolski – Jarocin, gdzie w ciągu doby przemieszczało się ogółem 4 576 pojazdów silnikowych. W sąsiedztwie drogi krajowej nr 12 zlokalizowane są tereny podlegające ochronie akustycznej. Przy planowaniu lokalizacji obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogą krajową nr 12, dla których mogą zostać przekroczone akustyczne standardy jakości środowiska, uwzględnić należy strefę oddziaływania drogi dla stałych użytkowników sąsiadujących terenów, zagrożenie dla upraw, budowli oraz narażenie na degradację stałych komponentów środowiska przyrodniczego. Proponowane działania mogące ograniczyć emisję hałasu od tej drogi co najmniej do poziomów dopuszczalnych to na przykład: zastosowanie urządzeń ochrony środowiska takich jak: ekrany akustyczne, nasadzenia zieleni, ogrodzenia, czy inne.

Brak pomiarów na terenie gminy dla sieci dróg powiatowych i gminnych nie pozwala określić faktycznych wskaźników tego oddziaływania.

Przebiegająca przez teren gminy linia kolejowa relacji Jarocin – Leszno (stacja kolejowa: Góra i Wojciechowo) w odległości ok. 3 km na południe od m. Jaraczewo oraz w północno-wschodniej części gminy relacji Mieszków – Śrem (stacja Panienka) stanowi małe zagrożenie ze względu na niewielkie natężenie ruchu.

Źródłem hałasu o lokalnym charakterze i nieznacznym oddziaływaniu na warunki akustyczne gminy jest zakład tartaczny zlokalizowany w Suchorzewku.

Gmina Jaraczewo znajduje się poza obszarem badań pomiarowo – kontrolnych WIOŚ, ze względu na to szczegółowa analiza oddziaływania emitowanego natężenia hałasu na środowisko nie jest możliwa.

3.2.5. Jakość powierzchni ziemi

Przekształcenia naturalnego ukształtowania terenu gminy następują m.in. na skutek eksploatacji kopalni. Zagrożenia związane z działalnością tego typu, to powstawanie głębokich wyrobisk o stromych zboczach, powstawanie hałd kruszywa nieprzydatnego gospodarczo, zniszczenie krajobrazu, niszczenie gleb.

Wydobywanie surowców daje jednak gwarancję, że po zakończeniu eksploatacji wyrobiska będą odpowiednio zrekultywowane. Brak rekultywacji prowadzi do dewastacji terenu, wyrobiska takie najczęściej stają się nielegalnymi składowiskami odpadów, co stwarza zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych.

Sposób ustalania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 840). Rejestry terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy prowadzą powiaty. Starostwo Powiatowe w Jarocinie nie wyznaczyło w granicach swojego powiatu, a tym samym w granicach gminy Jaraczewo, żadnych terenów zagrożonych występowaniem ruchów masowych ziemi.

Na zlecenie Ministra Środowiska realizowany jest projekt pod nazwą System Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO), który ma na celu udokumentowanie na mapach 1:10 000 wszystkich osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. W 2007 r. Państwowy Instytut Geologiczny, w ramach realizacji projektu SOPO, przedstawił wstępne informacje dotyczące problematyki ruchów masowych ziemi. Na terenie województwa wielkopolskiego wskazane zostały udokumentowane osuwiska, badane na przestrzeni ostatnich 30–40 lat. Przedstawiono także zasięgi obszarów o możliwej predyspozycji (wynikającej głównie z budowy geologicznej i morfologii) do rozwoju ruchów masowych. Na terenie powiatu jarocińskiego występują pewne obszary predysponowane do występowania ruchów masowych oraz osuwiska (gminy Żerków, Kotlin, Jarocin), nie ma ich jednak na terenie gminy Jaraczewo.

3.2.6. Jakość gleby

Zmiany w środowisku glebowym, będące efektem naturalnej, najczęściej jednak gospodarczej działalności człowieka, prowadzą do obniżenia żyzności i urodzajności gleby, a w konsekwencji do ciągu zmian środowiskowych.

Zaburzenie naturalnego obiegu pierwiastków polegające na wprowadzeniu dużej ilości jonów wodorowych np. wraz z kwaśnymi deszczami, bądź ich uwalnianiu poprzez stosowanie nawozów azotowych prowadzi do zakwaszenia gleb.

Badania odczynu gleb użytkowanych rolniczo wykazały wysoką zawartość azotu na terenie gminy Jaraczewo. Cały obszar gminy został określony jako obszar szczególnie narażony, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych należy ograniczyć.

Niewielkie zakwaszenie gleb wpływa na dość dobrą jakość uzyskiwanych zbiorów.

Nie znaczy to oczywiście, że problem zakwaszenia gleb na terenie gminy nie istnieje. Jak wykazały badania potrzeby wapnowania – stanowiące metodę naprawczą, zmieniającą właściwości fizykochemiczne i biologiczne gleb – w 21% zaliczone zostały do zabiegów koniecznych i potrzebnych natomiast w 48% do zbędnych.

Niezbędnymi składnikami procesów życiowych roślin są mikro – i makroelementy. Przyswajalność mikroelementów tj. bor, miedź, mangan i cynk a także żelazo uzależniona jest głównie od odczynu środowiska. Zarówno bardzo niskie jak i bardzo wysokie pH uniemożliwia roślinom korzystanie z mikropierwiastków. Makroelementy reprezentowane są przez przyswajalne formy fosforu (P_2O_5), potasu (K_2O) i magnezu (Mg).

Zasobność gleb w potas i magnez w gminie Jaraczewo jest średnio zadowalająca. Gleby o niskiej i bardzo niskiej zasobności stanowią odpowiednio 37% i 49% użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych (byłe województwo kaliskie – 58% i 51%).

Gleby gminy Jaraczewo, należą do dość zasobnych w fosfor. Udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zasobności tego pierwiastka to zaledwie 17%.

Wysoka i bardzo wysoka zawartość fosforu wynosi 59%. Zawartość magnezu i potasu mimo, iż niższa (22% i 32%) od fosforu w porównaniu z byłym województwem kaliskim przyjmuje wartości wyższe od uśrednionych.

Zagrożeniem dla gleb jest ich zanieczyszczenie metalami ciężkimi oraz siarką. Zawartość w pokrywie glebowej gminy Jaraczewo metali ciężkich stanowi w większości rezultat antropopresji.

Jednym z powszechnie występujących metali jest ołów. Pochodzi on głównie ze spalin samochodowych oraz ze spalania odpadów komunalnych. Jego stężenie w przypowierzchniowej warstwie gleby nie przekracza norm dopuszczalnych. Niewielka komasacja ołowiu zaznacza się jedynie wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Przekroczenia norm nie występują także w przypadku miedzi. Ten niezbędny do prawidłowego wzrostu i rozwoju roślin pierwiastek wykazuje 4,5 mg/kg – średnią zawartość w glebie (4,8 mg/kg dla byłego woj. kaliskiego).

Gleby zostały przebadane również pod kątem zawartości niklu i kadmu. Otrzymane wyniki nie wykazały przekroczeń zawartości tych pierwiastków w żadnej z prób. Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku zawartości cynku. Kadm jest metalem ciężkim łatwo wchłanianym oraz długo przetrzymywanym w organizmie, ze względu na to należy do metali niebezpiecznych dla ludzi i zwierząt. W przypowierzchniowej warstwie gleby zawartość kadmu wynosi 0,11 - 0,25 mg/kg przy średniej dla gminy 0,18 mg/kg. Nie stwierdzono przekroczeń granicznych zawartości kadmu.

W pobranych na terenie gminy Jaraczewo próbach, jako wskaźnik zanieczyszczenia gleb siarką, oznaczono zawartość siarki siarczanowej ($S - SO_4$). Zawartość jej mierzona w mg/kg waha się w przedziale 0,20 – 5,00 przy średniej 1,13. Zgodnie z przyjętą cztero stopniową skalą, badania wykazały naturalną zawartość $S - SO_4$ w 22 próbach: 18 - I stopień (zawart. niska), 3 - II stopień (zawart. średnia), 0 - III stopień (zawart. wysoka) natomiast zawartość podwyższoną na skutek antropopresji w 1 przypadku (zawart. bardzo wysoka). Gmina Jaraczewo, wykazuje niewielkie zasiarczenie. Wartości bardzo wysokie w północno-wschodniej części gminy są wynikiem swobodnego przenikania zanieczyszczeń powietrza z okalających silniej rozwiniętych przemysłowo obszarów.

Fizyczna degradacja gleb dokonuje się na obszarze gminy na skutek okresowej eksploatacji w wyrobiskach na terenie gminy. Zagrożenie pokrywy glebowej wynika również z antropogenizacji w obrębie terenów zabudowanych. Powierzchnia glebowa gminy Jaraczewo należy do zanieczyszczonych.

Badania prowadzone przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Poznaniu w ramach krajowego monitoringu zakwaszenia i zawartości metali ciężkich w glebach prowadzone były wyłącznie do roku 2004 (Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2005).

W świetle publikacji pt. „Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2010-2012” Instytutu Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowego Instytutu Badawczego Puławy 2012), gleby w województwie wielkopolskim badane były w 17 punktach monitoringowych. Powiat jarociński i gmina Jaraczewo nie zostały jednak w tych badaniach uwzględnione.

3.3. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną

Jedną z form ochrony przyrody jest ścisła oraz częściowa ochrona gatunkowa, obejmująca okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej i biologicznej. Ochroną gatunkową obejmowane są w szczególności gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem, cenne dla nauki, a także odgrywające istotną rolę w ekosystemach. Głównym celem tych działań jest zachowanie tych gatunków na naturalnie zajmowanych stanowiskach. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego

przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Na terenie Gminy Jaraczewo obszary takiej ochrony mogą potencjalnie występować. Z uwagi na brak wskazania konkretnych lokalizacji poszczególnych przedsięwzięć, trudno jest wskazać konkretne miejsca występowania tej ochrony. W trakcie realizacji ustaleń przedmiotowego dokumentu obowiązuje zatem przestrzeganie wszystkich przepisów o ochronie środowiska, w ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów. W przypadku gatunków dziko występujących zwierząt, a także roślin i grzybów podlegających oraz ich siedlisk i ostoi, wymagane jest przestrzeganie zapisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dotyczących zakazów oraz odstępstw od zakazów w odniesieniu do ww. gatunków oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych.

Ochrona różnorodności biocenoz oraz zawartego w nich materiału genetycznego stwarza szansę przetrwania dla świata florystycznego. Wykładnią ochrony roślinności jest funkcja jaką pełnią na określonym obszarze oraz wysokie walory przyrodnicze. Spośród form ochrony przyrody na terenie gminy Jaraczewo występuje 8 pomników przyrody, z czego 6 znajduje się na terenie parku pałacowego w Górze.

Tab. Gmin Jaraczewo - wykaz pomników przyrody.

Lp.	Pozycja w rejestrze	Przedmiot ochrony	Cechy charakterystyczne	Lokalizacja
1.	121	dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	obw. 490 cm, wys. ca 22 m, wiek około 200 lat	Parafia rzymsko - katolicka, Jaraczewo
2.	122	dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	obw. 320 cm, wys. ca 22 m, wiek około 200 lat	Parafia rzymsko - katolicka, Jaraczewo
3.	380	lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i>	obw. 315 cm, wys. ca 30 m	park podworski w Górze, w adm. Państwowego Domu Dziecka w Górze
4.	381	dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	obw. 435 cm, wys. 24 m	park podworski w Górze, w adm. Państwowego Domu Dziecka w Górze
5.	382	dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	obw. 352 cm, wys. 26 m	park podworski w Górze, w adm. Państwowego Domu Dziecka w Górze
6.	383	dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	obw. 385 cm, wys. 25 m	park podworski w Górze, w adm. Państwowego Domu Dziecka w Górze
7.	385	wiąz szypułkowy – <i>Ulmus laevis</i>	obw. 340 cm, wys. 30 m	park podworski w Górze, w adm. Państwowego Domu Dziecka w Górze
8.	386	wiąz szypułkowy – <i>Ulmus laevis</i>	obw. 325, wys. 26 m	park podworski w Górze, w adm. Państwowego Domu Dziecka w Górze

Skupiska wysokiej zieleni poza ww. parkiem pałacowym w Górze pochodzącym z poł XIX w, o powierzchni 8,03 ha (wraz z zespołem pałacowym) to parki w Bielejewie, Gola II, Jaraczewie, Łowęcicach, Nowej Cerekwicy, Panience, Parzęczewie i Rusku. Podlegają one ochronie Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków. Stanowią one interesujące z punktu widzenia przyrodniczego enklawy roślinności. Decyduje o tym bogactwo gatunków z przewagą długowiecznych o dekoracyjnym pokroju i ulistnieniu oraz występowanie gatunków obcego pochodzenia.

3.4. Obszary nieobjęte ochroną prawną, istotne dla zachowania różnorodności biologicznej

Istotny dla zachowania różnorodności biologicznej jest korytarz ekologiczny rzeki Obry o znaczeniu regionalnym. Ważne są również korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym. Umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi, ukierunkowują przepływ materii i informacji biologicznej w krajobrazie. Korytarze mają formę liniową, rozciągają się wzdłuż doliny rzeki, obejmują swym zasięgiem szerokie pasmo o małej intensywności użytkowania, głównie łąki, pastwiska. Sprawność funkcjonowania korytarzy ekologicznych zależy od wielu czynników – od ich długości i szerokości, złożoności struktury przyrodniczej, stopnia przekształcenia przez człowieka.

Niekorzystne dla ciągłości sieci ekologicznej jest zbytne zwężenie korytarza, przecięcie go barierami antropogenicznymi (np. szlakami komunikacyjnymi, terenami zurbanizowanymi) utrudniającymi przemieszczanie się organizmów, czy też uproszczenie wewnętrznej struktury pasm łączących obszary węzłowe.

Istotnym czynnikiem ochrony różnorodności biologicznej, a także krajobrazowej są zadrzewienia i zakrzewienia wśród pól uprawnych, w sąsiedztwie osad. Na obszarze gminy zadrzewienia i zakrzewienia występują, jako grupy lub kępy drzew i krzewów w układach rzędowych i powierzchniowych. Porastają brzegi cieków, obniżen terenowych pól oraz rosną wzdłuż dróg. W zadrzewieniach gminy dominują olchy, klony, topole, brzozy, robinie akacjowe, kasztanowce, a w zakrzewieniach kruszyna, lilaki, czarny bez i czeremcha. Zadrzewienia i zakrzewienia tworzą naturalne remizy, są miejscem bytowania wielu gatunków fauny i urozmaicają teren.

Z kolei potrzeba ochrony krajobrazu oraz konieczność prowadzenia działań na rzecz zachowania i utrzymania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu wywołuje ukierunkowane i zharmonizowane zmiany, które wynikają z procesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych, w myśl Europejskiej Konwencji Krajobrazowej sporządzonej we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r., Nr 14, poz. 98).

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1. Historia Gminy Jaraczewo

Spośród rozpoznanych śladów osadniczej działalności człowieka, najstarsze ślady pochodzące z mezolitu występują na terenach miejscowości Gola, Panienka i Zalesie. Epokę kamienia reprezentują odkrycia na terenach Jaraczewa, Panienki, Wojciechowa i Zalesia. Osadnictwo neolityczne odkryto na terenach Bielejewa, Goli, Panienki i Zalesia.

Ślady kultury pucharów lejkowatych znaleziono na terenach Zalesia, ślady kultury amfor kulistych na terenach Panienki.

Epokę brązu reprezentują odkrycia w Bielejewie, Goli, Jaraczewie, Łobzie, Panience, Zalesiu i Wojciechowie.

Osadnictwo z okresu kultury łużyckiej występuje na terenach Jaraczewa, Bielejewa, Panienki i Zalesia, z okresu kultury pomorskiej na terenach Goli, z okresu kultury przeworskiej na terenach Bielejewa, Jaraczewa, Łobza, Łobzowca, Łowęcic, Panienki, Wojciechowa i Zalesia.

Pradziejowe osadnictwo istniało w: Jaraczewie, Łobzie, Łobzowcu, Łowęcicach i Wojciechowie.

Osadnictwo średniowieczne i późniejsze, nowożytne rozwijało się dalej na terenach Bielejewa, Goli, Jaraczewa, Łobza, Łobzowca, Łowęcic, Panienki, Wojciechowa i Zalesia.

W przekroju chronologicznym przebadanych stanowisk przeważają obiekty kultury przeworskiej oraz łużyckiej. Najcenniejszymi obiektami archeologicznymi są: cmentarzysko grobów skrzynkowych w Jaraczewie, cmentarzysko z okresu kultury pomorskiej w Goli, cmentarzysko z okresu kultury łużyckiej w Górze oraz grodzisko wczesnośredniowieczne w Łobzie.

Wiele miejscowości ma, udokumentowaną źródłowo, proveniencję średniowieczną. Jaraczewo występuje w archiwaliach od 1394 r., Brzostów od 1412 r., Góra od 1324 r., Łobez od 1389 r., Panienka /Paniąka/ od 1398 r., Rusko od 1392 r.

W większości miejscowości pierwotny schemat planistyczny został zmieniony w procesie późniejszych zmian w stosunkach własnościowych, rozwoju gospodarki folwarcznej oraz w wyniku XIX-wiecznych uwłaszczeń przeprowadzonych przez władze zaboru pruskiego.

Jaraczewo – pierwotnie było własnością Jaraczewskich herbu Zaremba. W 1519 r. nastąpiła lokacja na prawie magdeburskim; w XVII i XVIII w. rozwijała się działalność

sukiennicza; wobec braku szerszych perspektyw rozwoju, w poł. XIX w., Jaraczewo traci prawa miejskie. Z dniem 1 stycznia 2016 roku, po 82 latach miejscowość ta wróciła do swojej kilkuset letniej tradycji miejskiej.

Centrum schematu planistycznego jest 4-boczny Rynek z 5 wylotami ulic; po dwie ulice z narożników północno-wschodnich i południowo-zachodnich oraz jedna z pierzei południowej. Na północ od średniowiecznego centrum, po drugiej stronie rzeki Obry, znajduje się zespół sakralny, założenie dworskie z parkiem i podwórzem gospodarczym oraz kolonia mieszkaniowa pracowników folwarcznych. Historyczna zabudowa miejscowości ma charakter małomiasteczkowy, jest murowana, jedno i dwukondygnacyjna.

Panienka – miejscowość z czytelnym, pierwotnym schematem owalnicowym, placem targowym, tzw. “nawsiem”, którego wschodnią część zajmuje działka kościelna. Prawdopodobnie z XVIII w. pochodzi następny etap rozwoju planistycznego schematu wsi, tzn. w procesie rozwoju gospodarki folwarcznej, przy wschodnim krańcu owalnicowego centrum, zlokalizowano założenie dworskie z folwarkiem.

W Rusku średniowieczny schemat ulicówki, wzbogacony został przylegającym od wschodniej strony, założeniem dworskim oraz zespołem sakralnym. Cerekwica Stara, Łobzowiec, Rusko – Huby, Wojciechowo i Zalesie mają luźną zabudowę zagrodową, usytuowaną wzdłuż drogi, mogącą nawiązywać do układu typowego dla tzw. wsi łąnów leśnych, powstających na karczunkach. Rozwój przestrzenny Wojciechowa nastąpił na początku XX w., w wyniku budowy trasy kolejowej, lokalizacji stacji oraz wytyczenia prostej, dogodniejszej drogi łączącej z Jaraczewem.

Miejscowościami, które obecny swój schemat planistyczny rozwinęły wokół założeń dworskich i folwarcznych są: Bielejewo, Brzostów, Gola II, mniejsze osiedla folwarczne to: Łukaszew, Niedźwiady, Parzęczew, Suchorzewko, Suchorzewko – Folwark Janów, Rusko – Folwark Strzyżewski oraz pozostałości osiedla folwarcznego w Goli I. Przykładem działalności pruskiej Komisji Kolonizacyjnej, z lat 1886 – 1914, są wsie: Łowęcice, Nowa Cerekwica, Poręba ukształtowane jako proste liniówki jedno i dwurzędowe. Łobez i Strzyżewko mają nie rozbudowany, prosty schemat ulicówki przy czym zabudowa Łobza spłonęła w 1914 r, a istniejąca zabudowa zagrodowa pochodzi z lat 20 i 30 XX w.

Gmina Jaraczewo historycznie wchodziła w skład terenów zaboru pruskiego i zachowane do dzisiaj budownictwo, w dużym stopniu zostało ukształtowane przez, panujące na tym terenie w XIX w, stosunki gospodarczo-społeczne i prawno-budowlane, wprowadzane przez władze pruskie w latach 1797, 1815 i 1871. Przepisy te m.in. nie zezwalały na wznoszenie budynków drewnianych – nowo powstające budynki mogły być

wykonane z kamienia, cegły lub w technice drewniano-ceglanej, tzw. szachulcowej. Efektem tego jest znikomy procent drewnianego budownictwa zagrodowego z końca XIX i początku XX w. reprezentowany przez pojedyncze przykłady w Łowęcicach i większą ich ilość w Łobzowcu. Są to drewniane budynki o konstrukcji szkieletowej z glinianym wypełnieniem, sumikowo-łątkowym oraz pojedynczy przykład konstrukcji wieńcowej, kryte papą. Stare, drewniane budynki mieszkalne, sytuowane szczytowo do drogi mogły być zastępowane wyłącznie murowanymi, usytuowanymi kalenicowo, z dachówkowym przekryciem. Taką zabudowę mają wszystkie miejscowości w gminie Jaraczewo. Urozmaicheniem ich prostej bryły są ganki wejściowe, facjatki, oraz alternacja partii tynkowanych i pozostawionych w cegle (Jaraczewo, Góra, Gola, Poręba, Zalesie).

4.2. Obiekty podlegające ochronie

4.2.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Cerekwica:

- zespół pałacowo - parkowy, nr rej.: 125/Wlkp/A z 03.04.2003:
 - pałac, XVII/XVIII, rozbud. XVII/XIX
 - kuchnia, ob. budynek socjalny i warsztaty, ok. 1920
 - oficyna, 1 poł. XIX
 - wielorodzinny budynek mieszkalny, ok. 1918-1920
 - budynek administracyjny, ok. 1920
 - szkoła, ok. 1920
 - budynek mieszkalny nr 8, k. XIX/pocz. XX
 - park

Góra

- kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP, 1817-30, nr rej.: 1500/A z 27.03.1974
- budynek stacji kolejowej, nr rej.: 446/A z 08.06.1989
- zespół dworski, 1839-1840, nr rej.: 739/A z 15.09.1969 i 192/Wlkp/A z 06.04.2006:
 - oficyna
 - spichrz
- zespół pałacowy:
 - pałac, 1887-1878, nr rej.: 1339/A z 24.02.1973 i 159/Wlkp/Az 31.03.2004
 - park, XIX, lir rej.: j.w.

- domek modrzewiowy i zespół budynków koni wyjazdowych, k. XIX,
- nr rej.: 290/Wlkp/A z 28.03.2006
- oficyna
- stajnia z domem stajennego
- ujeżdżalnia z szorownią
- zespół folwarczny, k. XIX, nr rej.: 192/Wlkp/A z 06.04.2006:
 - podwórze gospodarcze północne i środkowe:
 - o stodoła zachodnia ze spichlerzem
 - o waga wozowa - dz. nr 407/1
 - o obora
 - o magazyn nawozów sztucznych
 - o kuźnia
 - o gorzelnia
 - o browar
 - o magazyn z wieżą
 - o mur od strony północnej z bramą wjazdową
 - podwórze południowe:
 - o owczarnia
 - piec wypalowy z otoczeniem, 1870, nr rej.: 171/Wlkp/A z 28.04.2004

Jaraczewo

- kościół par. p.w. św. Marii Magdaleny, 1843, nr rej.: 111-885/14/61 z 27.12.1961
- zespół dworski, XIX, nr rej.: if 16/A z 17.09.1974:
 - dwór
 - park
- dom, Rynek 11, nr rej.: 740/Az 15.09.1969
- dom, Rynek 12, nr rej.: 741/Az 15.09.1969
- dom, Rynek 13, nr rej.: 742/A z 15.09.1969

Łowędice

- zespół kościoła ewangelickiego, 1 S96r . nr rej. 744/Wlkp/A z 24.05.2012
- kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, mur., 1 896 r.,

- teren cmentarza ewangelickiego, 1896 r.
- zespół dworsko-parkowy:
 - dwór, 2 poł. XIX, nr rej.: 452/A z 30.07.1986 - nowy nr rej.: 745/Wlkp/A z 24.05.2012
 - park dworski, ok. poł. XIX w., nr rej.: 745/Wlkp/A z 24.05.2012

Nosków

- kościół p.w. św. Trójcy, drewn., 1749, nr rej.: 509/A z 31.12.1990
- dzwonnica, drewn., nr rej.: j.w.

Panienka

- kościół p.w. Najśw. Imienia Jezus, drewn., 1787, nr rej.: KS.Z.-II-1/15/49 z 19.07.1949
- plebania, pocz. XIX, nr rej.: 987/A z 06.03.1970

Poreba

- zespół kościoła ewangelickiego – patrz Łowęcice

Rusko

- kościół p.w. św. Wojciecha, szach., 1833, nr rej.: kl.III-885/1 1/61 z 27.12.1961
- zespół pałacowy, 1873, nr rej.: 364/1409/A z 27.02.1973:
 - pałac
 - park

II. Obiekty figurujące w spisie zabytkowego budownictwa:

Jaraczewo

- układ przestrzenny śródmieścia – czworoboczny Rynek z 5 wlotami ulicznymi
- Zespół sakralny kościoła par. p.w. Św. Marii Magdaleny, ul. Jarocińska:
 - kościół, korpus późnoklasycystyczny z 1843 r., wieża z 1774 r., murowany
 - neogotycki nagrobek Jaraczewskich z 1844 r.
 - plebania, 1 poł. XIX w, mur.
 - wikariówka, 1826 r, mur.
 - cmentarz paraf. przy ul. Kolejowej, pocz., XIX w.

- dawna synagoga przy ul. Kolejowej 4, 2 poł. XIX w., neoromańska, obecnie remiza OSP
- założenie dworskie Jaraczewo – Chytrów:
 - dwór, 1813 r., częściowo przebudowany w 1967 r.
 - park o regularnym założeniu, XIX w, pow. 4, 79 ha
 - gorzelnia, ok. 1830 r, mur., ob. Magazyn
 - spichlerz, 1880 r, mur.
 - stajnia wyjazdowa 1830 r, neogotycka, mur.
 - park dworski, 2 poł. XIX w.
- kolonia mieszkaniowa pracowników dworskich, ul. Jarocińska:
 - dwójak, nr 17, 1 ćw. XX w., mur.
 - czworak, nr 18, 1932 r., mur.
 - dwójak, nr 19, 1 ćw. XX w., mur.
 - czworak, nr 20, 1932 r., mur.
 - ośmiorak, nr 22, 1830 r., mur.
 - czworak, nr 24, 1 ćw. XX w, mur.
 - dwór, 1813 r., częściowo przebudowany w 1967 r.
 - park o regularnym założeniu, XIX w., pow. 4, 79 ha
 - gorzelnia, ok. 1830 r., mur., ob. magazyn
 - spichlerz, 1880 r., mur.
 - stajnia wyjazdowa 1830 r., neogotycka, mur.
- zespół szkolny , ul. Jarocińska:
 - szkoła podstawowa, nr 8, 1903 r, mur.
 - stara szkoła, nr 10, poł. XIX w, mur., ob. mieszkania ;

ul. Golska

- dom nr 6, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 7, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 9, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 10, k. XIX w., mur.
- dom nr 13, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 14, 2 poł. XIX w., mur.

- dom nr 18, k. XIX w., mur.
- dom nr 19, 1903 r., mur.
- dom nr 21, 1901 r., mur.
- dom nr 22, k. XIX w., mur.
- dom nr 23, pocz. XX w., mur.
- dom nr 24, k. XIX w., mur.
- dom nr 25, k. XIX w., mur.
- dom nr 26, k. XIX w., mur.
- dom nr 27, k. XIX w., mur.
- dom nr 28, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 30, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 34, k. XIX w., mur.
- dom nr 35, pocz. XX w., mur.
- dom nr 37, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 40, pocz. XX w., mur.
- dom nr 46, k. XIX w., mur.

ul. Gostyńska

- dom nr 2, 1905 r., mur.
- dom nr 3, lata 30 XX w., mur.
- dom nr 6, 1908 r., mur.

ul. Jarocińska

- dom nr 2, lata 20 XX w., mur.
- dom nr 4, pocz. XX w., mur.
- dom nr 26, lata 30 XX w., mur.
- dom nr 29, k. XIX w., mur.
- dom nr 56, pocz. XX w., mur.

ul. Kaliska

- dom nr 1, poł. XIX w., mur.
- dom nr 2, ćw. XX w., mur.
- dom nr 3, pocz. XX w., mur.

- dom nr 4, k. XIX w., mur.
- dom nr 5 pocz. XX w., mur.
- dom nr 6, 1936 r., mur.
- dom nr 8, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 13, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 16, k. XIX w., szach./głina

ul. Kolejowa

- dom nr 1, lata 20 XX w., mur.
- dom nr 3, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 5, k. XIX w., mur.
- dom nr 9, lata 30 XX w., mur.
- dom nr 16, pocz. XX w., mur.
- młyn, nr 8, 1883 r., pocz., XIX w., mur.

ul. Kwiatowa

- dom nr 2, 1913 r., mur.

ul. Ogrodowa

- dom nr 1, pocz. XX w., mur.
- dom nr 11, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 13, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 17, pocz. XX w., mur.
- dom nr 21, pocz. XX w., mur.
- dom nr 24, 1 ćw. XX w., mur.

Rynek

- dom nr 1, k. XIX w., mur.
- dom nr 2, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 3, k. XIX w., mur.
- dom nr 4, k. XIX w., mur.
- dom nr 5, pocz. XX w., mur.
- dom nr 8, pocz. XX w., mur.

- dom nr 9, k. XIX w., mur.
- dom nr 10, k. XIX w., mur.
- dom nr 11, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 12, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 13, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 16, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 18, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 19, 2 poł. XIX w., mur.
- dom nr 20, 2 poł. XIX w., mur.
- oficyna od ul. Kwiatowej, 1931 r., mur.
- dom nr 21, k. XIX w., mur.
- dom nr 22, k. XIX w., mur.
- dom nr 23, k. XIX w., mur.
- dom nr 24, 2 poł. XIX w., mur.

Bielejewo

- założenie folwarczne:
 - rządówka, ok. 1870 r., rozbud., mur.
 - park krajobrazowy, poł. XIX w.
 - spichlerz, k. XIX w., rozbud., mur.
 - obora, k. XIX w., mur.
 - stodoła, k. XIX w., mur.
 - kuźnia ze stelmacharnią, k. XIX w., mur.
 - mur ogrodzeniowy: częściowo kamienny, częściowo ceglany,
 - czworak, k. XIX w., mur.

Brzostów

- zespół folwarczny:
 - rządówka, nr 11, 1885 r., mur.
 - obora, ob. jałownik, 1885 r., mur.
 - stodoła, 1885 r., mur.
 - wozownia, 1921 r., mur.

- brama wjazdowa na podwórze gospodarcze, k. XIX w., mur.
- czworaki, nr 13 i 14, 1885 r., mur., z budynkiem gospodarczym pomiędzy nimi, k. XIX w., tzw. domy parcelantów z lat 1936 – 37, mur., nr 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, z bud. gosp., 10 z bud. gosp.
- dom nr 21, 1930 r., mur.,

Cerekwica (Nowa Cerekwica)

- zespół sakralny kościoła par. p.w. Św. Jakuba Większego Apostoła:
 - kościół, 1948 – 50, mur.
 - plebania, 1 ćw. XX w., mur.
 - dom parafialny, 1 ćw. XX w., mur.
 - organistówka, pocz. XX w., mur.
- założenie pałacowe, ob. ośrodek wychowawczy:
 - pałac, 1876 r., mur., piętrowy z 4-kolumnowym portykiem
 - oficyna, nr 2, lata 10 XX w., mur.
 - park, XIX w., pow. 2,02 ha
 - dom, nr 4, XIX/XX w., mur.
 - szkoła, nr 20, 2 poł. XIX w., mur.
 - karczma, ob. dom nr 12, k. XIX w., mur.
 - stodoła, lata 30 XX w., mur.
- zagroda osadnika niemieckiego, nr 26:
 - dom kowala, 1889 r., mur.
 - kuźnia, ok. 1890 r., mur.
- dom osadnika niemieckiego wraz z częścią inwentarską, nr 38, 4 ćw. XIX w., mur.
- cmentarz katolicki z k. XIX w., ogrodzenie, pocz. XX w., mur.
- cmentarz ewangelicki, 3 ćw. XIX w.,

Cerekwica Stara

- szkoła, nr 28, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 17, 2 poł. XIX w., szach./głina
- dom nr 29, 1904 r., szach./głina
- stodoła, XIX/XX w., szach./głina

Gola

- założenie dworskie:
 - dwór ob. szkoła, nr 9, 4 ćw. XIX w., mur.
 - oficyna, k. XIX w., mur.
 - park dworski, pow. 0.60 ha
 - rządcówka, k. XIX w., mur.
 - obora, 2 poł. XIX w., mur.
 - wozownia, ob. obora, 2 poł. XIX w., mur.
 - stajnia, mączkarnia, 3 ćw. XIX w., mur.
 - chlew – obora, kurnik, 3 ćw. XIX w., mur.
 - stodoły, 3 ćw. XIX w., mur.
 - stodoła, 3 ćw. XIX w., mur.
 - kuźnia, ob. dom, 3 ćw. XIX w., mur.
 - ogrodzenie kamienne, k. XIX w.
 - ośmiorak, k. XIX w., mur.
 - dom nr 14, 1 ćw. XX w., mur.
 - dom nr 29, 1930 r., mur.
 - dom nr 31, 4 ćw. XIX w., mur.
 - dom nr 37, 1912 r., mur.
 - dom nr 46 4 ćw. XIX w., mur.
 - dom nr 48, 1899 r., mur.
 - dom nr 52, pocz. XX w., mur.

Góra

- zespół sakralny kościoła parafii p.w. Wniebowzięcia NMP, ul. Dworcowa:
 - kościół 1817 – 1830 r., późnoklasycystyczny, mur., zwieńczenie wieży w 1982 r.
 - plebania, ul. Dworcowa 9, 1901 r., mur.
 - bud. gosp. plebanii, 1 ćw. XX w., mur.
 - dom parafialny z kaplicą, ul. Dworcowa 11, lata 20 XX w., mur.
 - ogrodzenie cmentarza par. pocz. XX w., mur.
- założenie pałacowe:
 - pałac, 1877 – 78, mur., projekt arch. Paweł Rotger, eklektyczny, ob. DPS – dom

- dziecka
- oficyna, 1839 r., mur. z drewnianą wieżyczką
- oficyna, ul. Spółdzielcza nr 95, 2 poł. XIX w., mur.
- park krajobrazowy, poł. XVIII w., przekomponowany w 2 poł. XIX w., z licznymi okazami pomnikowymi
- domek ogrodnika, 2 poł. XIX w., drewn., w sąsiedztwie ogród skalny i lapidarium z detalami rzeźbiarskimi z XVII i XVIII w.
- ogrodzenie parkowe, lata 80 XIX w., murowane, częściowo metalowych pręseł
- zespół folwarczny, ul. Jarocińska:
 - spichlerz, 1840 r., mur.
 - spichlerz, XIX/XX w., mur.
 - gorzelnia, 1875 r., mur.
 - masarnia i płatkarnia przy gorzelni, 4 ćw. XIX w., mur.
 - browar, ob. magazyn, 2 poł. XIX w., mur.
 - stodoła, XIX/XX w., mur.
 - owczarnia, ob. tuczarnia, 3 ćw. XIX w., mur.
 - chlewnia, 2 poł. XIX w., mur.
 - stodoła, 2 poł. XIX w., mur.
 - paszarnia przy oborze, 2 poł. XIX w., mur.
 - magazyn nawozów, 2 poł. XIX w., mur.
 - waga, ob. garaż, 4 ćw. XIX w., mur.
 - kuźnia, 2 poł. XIX w., mur.
 - stajnia z domem stajennego, 2 poł. XIX w., mur.
 - ujeżdżalnia, 2 poł. XIX w., mur.
 - brama wjazdowa na podwórze gospodarcze, 4 ćw. XIX w., mur.
 - brama wjazdowa na teren podwórz gospodarczych, pomiędzy owczarnią a ujeżdżalnią, k. XIX w., mur.
 - brama wjazdowa na podwórze stajni, 4 ćw. XIX w., mur.
 - stodoła polna przy drodze do Parzęczewa, 1 ćw. XX w., drewn.
- kolonia mieszkaniowa przy ul. Jarocińskiej: 7 czworaków z 1 i 2 poł. XIX w., mur., wraz z bud. gosp.
- kolonia mieszkaniowa przy ul. Zaleskiej: 2 czworaki oraz budynek wielorodzinny nr 2,4,8, 4 ćw. XIX w.

- zabudowania cegielni:
 - piec do wypalania cegieł, 4 ćw. XIX w., mur.
 - brama wjazdowa na teren cegielni , 1 ćw. XX w, mur.
 - ośmiorak, ul. Spółdzielcza 2, ok. poł. XIX w.
- szkoła niemiecka z kaplicą, ob. przedszkole, ul. Jarocińska 90, 2 poł. XIX w., mur.,
bud. gosp. 2 poł. XIX w., mur.,
- szkoła , ul. Jarocińska 7, 1885 r., mur.
- budynek dworca kolejowego, 1898 r., mur.
- dom pracowników kolei, ul. Dworcowa 86, mur. tzw. Blockhaus, poł. XIX w., kamień,
drewno,

ul. Dworcowa

- dom nr 1, pocz. XX w., mur.
- dom nr 5 – 7, 1912 r., mur.
- dom nr 13, pocz. XX w., mur.
- dom nr 43, k. XIX w., mur.
- dom nr 45, pocz. XX w., mur.
- dom nr 47, k. XIX w., mur.
- dom nr 59, 1914 r., mur.

ul. Jarocińska

- dom nr 5, 1912 r., mur.
- bud. gosp., 1934 r., mur.
- dom nr 9, pocz. XX w., mur.
- dom nr 10, pocz. XX w., mur.
- dom nr 11, k. XIX w., mur.
- dom nr 13, 935 r., mur.
- dom nr 14, k. XIX w., mur.
- dom nr 17, XIX/XX w., mur.
- dom nr 1, pocz. XX w., mur.

ul. Zaleska

- dom nr 3, 1937 r., mur.

Łobez

- dom parcelanta, nr 1, lata 30 XX w., mur.
- dom parcelanta, nr 4, lata 30 XX w., mur.
- dom nr 17, 1912 r., mur.
- stodoła, ok. 1880 r., drewn.
- dom nr 12, 1912 r., mur.
- dom nr 21, 1912 r., mur.

Łobzowiec

- dawna szkoła niemiecka, ob. szkoła podstawowa, nr 36, 4 ćw. XIX w.
- bud. gosp. mur./szach., 4 ćw. XIX w.
- dom nr 9, k. XVIII w., drewn.
- dom nr 14, k. XIX w., drewn./głina
- dom nr 15, k. XIX w., drewn./głina
- stodoła nr 17, pocz. XX w., drewn./głina
- stodoła nr 18, 4 ćw. XIX w., drewn.
- dom nr 33, szach., glina/mur.
- dom nr 34, k. XIX w., mur.
- bud. gosp. 1930 r., mur.
- dom nr 35, 1798 r., drewn.
- stodoła ok. 1800 r., drewn.
- stodoła nr 39, 2 poł. XX w., drewn.
- dom nr 40, 2 poł. XIX w., drewn.
- dom nr 42, k. XVIII w., drewn.
- dom nr 46, ok. 1880 r., szach. glina/mur.
- grodzisko pierścieniowate na łąkach, IX – XIII w., średnica 35 m, wys. do 3 m, 1,5 km na północ od wsi.

Łowędice

- założenie dworskie, ob. Ośrodek Wychowawczy Cerekwica:
 - dwór, 2 poł. XIX w., mur., piętrowy, remontowany w 1986 r., ob. Mieszkania
 - park krajobrazowy, XIX w., pow. ok. 1,5 ha
 - budynek turbiny elektrycznej, k. XIX w., mur.

- dworski zespół gospodarczy Łowęcice – Poręba:
 - obora, nr 1, k. XIX w., mur.
 - dom pracowników majątku, nr 2, 1 ćw. XX w., mur.
 - dwa czworaki nr 31 i 33, 4 ćw. XIX w., mur.
 - szkoła, 4 ćw. XIX w., mur.
 - dom nr 4, lata 20 XX w., mur.
 - dom nr 5, lata 20 XX w., mur.
 - dom nr 10, 4 ćw. XIX w., mur.
 - dom nr 15, 1903 r., mur.
 - dom nr 23, 1936 r., mur.
 - dom nr 27, XIX/XX w., drewn./głina,

Łukaszew

- zespół folwarczny:
 - bud. gosp. nr 1, /chlew i stodoła/, wozownia , XIX/XX w., mur.
 - dom mieszkalny nr 5, 1928 r., mur.
 - stodoła nr 6, 1928 r., mur.
 - dom nr 7, pocz. XX w., mur.
 - dom osadników niemieckich, ok.1940 r., drewn.

Niedźwiady:

- założenie folwarczne z k. XIX w.:
 - rządówka, mur.
 - obora, mur.
 - stodoła, mur.
 - bud. magazynowy, mur.

Nosków

- zespół sakralny kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy, ul. Kościelna:
 - kościół, 1749 r., drewn., restaurowany w 1870 r., rozbudowany w 1927 r. przez arch. Stefana Cybichowskiego, kryty gontem
 - dzwonnica 2 poł. XVIII w., drewn., szkieletowa, kryta gontem
 - plebania, 1842 r., mur.

- dom parafialny, organistówka, ul. Kościelna nr 8, lata 30 XX w., mur.
- założenie dworskie:
 - dwór, nr 1, 1 poł. XIX w. – 4 ćw. XIX w., mur.
 - gorzelnia, 2 poł. XIX w., mur., przebudowana na dom mieszkalny,
 - obora, 2 poł. XIX w., mur.
 - obora później brojlernia, 3 ćw. XIX w., mur.
 - stodoła, XIX/XX w., mur.
 - brama z fragmentem ogrodzenia w stronę pół., pocz. XX w., mur.
- kolonia mieszkaniowa pracowników folwarcznych przy ul. Okrężnej:
 - czworak nr 9, ok. poł. XIX w., mur., komórka k. XIX w., mur.
 - czworak nr 10, ok. poł. XIX w., mur.
 - czworak nr 11, ok. poł. XIX w., mur., komórka k. XIX w., mur.
 - czworak nr 12, ok. poł. XIX w., mur.
- stara szkoła, ul. Szkolna 13, 3 ćw. XIX w., mur./drewn.
- szkoła podstawowa, ul. Szkolna 28, pocz. XX w., mur.
- oberża z salą taneczną, ul. Jarocińska, 4 ćw. XIX w., mur.
- dawna piekarnia, 1912 r., mur.
- kuźnia, ul. Koźmińska, pocz. XX w., mur.

ul. Jarocińska

- dom nr 6, pocz. X w., mur.

ul. Kościelna

- dom nr 6, ok. 1880 r., mur.

ul. Koźmińska

- dom nr 10, 1934 r., mur.
- dom nr 16, pocz. XX w., mur.
- dom nr 20, k. XIX w., mur.

ul. Okrężna

- dom nr 1, lata 30 XX w., mur.
- dom, dawny nr 158, 4 ćw. XIX w., mur.

ul. Szkolna

- dom nr 2, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 12, 1926 r., mur.
- dom nr 22, 1 ćw. XX w., mur.

Panienka

- zespół sakralny kościoła parafialnego p.w. Najświętszego Imienia Jezus:
 - kościół parafialny, 1787 r., drewn., restaurowany w XIX w., kryty gontem
 - dzwonnica, k. XVII w., drewn.
 - plebania, nr 5, pocz. XIX w., mur.
 - ogrodzenie kościoła parafialnego, k. XIX w., mur.
 - cmentarz parafialny, XIX w.
- założenie dworskie:
 - dwór, nr 1, 1 ćw. XX w., mur.
 - spichlerz, pocz. XX w., mur.
 - stajnia, XIX/XX w., mur.
 - obora, 4 ćw. XIX w., mur.
 - stodoła, pocz. XX w., mur./drewn.
 - ogrodzenie z dwoma bramami wjazdowymi, k. XIX w., mur.
 - czworak, nr 2 z bud. gosp., 4 ćw. XIX w., mur.
 - czworak, nr 31, 4 ćw. XIX w., mur.
- szkoła podstawowa, nr 12, 1935 r., mur.
- dawna karczma, 1 poł. XIX w., mur, ob. Mieszkania
- dom nr 5, XIX w., drewn.
- dom nr 8, 1938 r., mur.
- dom nr 10, lata 80 XIX w., mur.
- dom nr 24, 1914 r., mur.
- dom nr 26, 1957 r., mur.
- bud. gosp., 1928 r., mur.
- dom nr 30, 30 lata XX w., mur.
- dom gminny, nr 5, poł. XIX w., mur.
- dom nr 39, lata 10 XX w., mur.

- dom nr 40, lata 10 XX w., mur.

Parzęczew

- założenie dworskie:
 - dwór, 1925 r., mur., ob. mieszkania i sklep
 - spichlerz, 4 ćw. XIX w., mur.
 - obora, 4 ćw. XIX w., mur.
 - stajnia, 4 ćw. XIX w., mur.
 - ujeżdżalnia, 4 ćw. XIX w., mur.
 - kuźnia i wiata, XIX/XX w., mur.
 - stodoła, k. XIX w., mur.
 - brama wjazdowa na podwórze gospod. k. XIX w., mur.
 - park, 1920 r., pow., 3, 71 ha
- kolonia mieszkaniowa pracowników folwarcznych:
 - czworak nr 9, 3 ćw. XIX w., mur.
 - czworak nr 10, 3 ćw. XIX w., mur.
 - dom 12-rodzinny, nr 11, 3 ćw. XIX w., mur.
 - czworak nr 12, 4 ćw. XIX w., mur.
 - komórki przy czworakach, 2 poł. XIX w., mur.
 - dom nr 2, 1935 r., mur.
 - dom parcelanta, nr 19, 1936-37 r., mur.
 - bud. gosp. 1936-37 r., mur.
 - dom parcelanta /naprzeciw nr 19/, 1936-37 r., mur.
 - dom osadników niemieckich, ok. 1940 r., drewn.

Przemysławki

- założenie folwarczne:
 - budynek mieszkalny, pocz. XX w., mur.
 - budynek mieszkalny, pocz. XX w., mur.
 - obora, pocz. XX w., mur.
 - stodoła, pocz. XX w., mur.

Poreba

- zespół kościoła ewangelickiego:
 - kościół poewangelicki, ob. filialny p.w. Niepokalanego Serca NMP, 1885 r., mur., neogotycki;
 - pozostałości cmentarza ewangelickiego
- dawna szkoła poniemiecka, nr 25, 4 ćw. XIX w., mur.
- szkoła, ob. dom mieszkalny nr 3, XIX/XX w., mur.
- dom nr 7, 1 ćw. XX w., mur.
- chlew, 1935 r., mur.
- dom nr 9, k. XIX w., mur.
- chlew nr 13, pocz. XX w., mur.
- dom nr 14, 4 ćw. XIX w., mur.
- zagroda poniemiecka nr 18: dom, chlew, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 19, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 22, k. XIX w., mur.
- zagroda poniemiecka nr 26
- dom 4 ćw. XIX w., mur./szach.
- kuźnia, k. XIX w., mur.
- dom osadnika niemieckiego nr 27, 1898 r., mur./szach.
- dom nr 29, 4 ćw. XIX w., mur.

Rusko

- zespół sakralny kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha:
 - kościół, 1833 r., mur pruski, restaurowany w 1931 r., kaplica dobudowana w 1913 r.
 - ogrodzenie kościoła, 4 ćw. XIX w., mur z metalowymi przęsłami,
 - plebania, 1850 r., mur.
 - bud. gospodarczy plebanii, 1 ćw. XX w., mur.
- założenie pałacowe:
 - pałac, ok. 1875 r., mur., remontowany w 1970 r. i w końcu lat 80-tych XX w.
 - oficyna, nr 26, XX/XIX w., mur.
 - stajnia, XX/XIX w., mur.

- obora, XX/XIX w., mur.
- obora, XX/XIX w., mur.
- stelmacharnia i kuźnia, XIX/XX w., mur.
- gołębnik, XX/XIX w., mur/drewn.
- park krajobrazowy, 2 poł. XIX w., pow. 5,14 ha, proj. Marii Czarneckiej, pozostałości regularnego założenia
- lodownia w parku, 2 poł. XIX w., mur., kopiec ziemny
- ogrodzenie parkowe, 4 ćw. XIX w., mur., częściowo z metalowymi przesłami i bramami
- kolonia mieszkaniowa pracowników majątku: ośmioraki nr 16,17,18, XIX/XX w., mur.
- szkoła podstawowa, pocz., XX w., mur.
- dom nr 2, pocz. XX w., mur.
- dom nr 3, pocz. XX w., mur.
- dom nr 4, 1890 r., mur.
- dom nr 44, pocz. XX w., mur.

Rusko - Folwark Strzyżewski

- stodoła folwarczna, 2 poł. XIX w., mur, kamień

Suchorzewko

- zespół folwarczy:
 - rządówka, nr 27, ok. 1870 r., mur.
 - owczarnia, 1874, 1897 r., mur, kamień
 - owczarnia, XIX/XX w., mur, kamień
 - owczarnia, 4 ćw. XX w., mur.
 - stajnia, 4 ćw. XIX w., mur.
 - ogrodzenie z bramą, XIX/XX w., mur.
- kolonia mieszkaniowa pracowników folwarcznych:
 - dwojaki nr 13, 14, 16, k. XIX w., ośmiorak nr 26, 3 ćw. XIX w., mur.

Wojciechowo

- budynek dworca kolejowego, XIX/XX w., mur.

- dom kolejowy, nr 5, XIX/XX w., mur.
- szkoła, ob. dom nr 60, k. XIX w., mur.
- karczma, ok. 1880 r., mur/szach.
- dom nr 11, 1895 r., mur.
- dom nr 20, 1902 r., mur.
- dom nr, 28, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 48, 1929 r., mur.
- chlew, nr 53, 1888 r., mur.
- dom nr 73, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 76, ok. 1880 r., mur.

Zalesie

- kapliczka przed zakładem budowlanym, 2 poł. XIX w., mur., z ludową rzeźbą św. Benona
- kapliczka przed domem nr 32, XIX w., mur. z rzeźbą św. Wawrzyńca
- szkoła, nr 33, ok. 1880 r., mur
- bud. gosp. k. XIX w., mur.
- dom nr 1, 4 ćw. XIX w., mur.
- dom nr 3, k. XIX w., mur.
- dom nr 5, XIX/XX w., mur.
- dom nr 6, pocz. XX w., mur.
- dom nr 10, 1907 r., mur.
- stodoła nr 17, pocz. XX w., szach/glin.
- dom nr 19, 2 poł. XIX w., szach/glin, mur.
- stodoła, 1 ćw. XX w., mur.
- dom nr 22, pocz. XX w., mur.
- dom nr 23, 1913 r., mur.
- dom nr 27, 1910 r., mur.
- dom nr 52, 1902 r., mur.
- dom nr 53, 1907 r., mur.
- zagroda poniemiecka nr 55:
 - stodoła, 1 ćw. XX w., mur.

- wozownia, ob. magazyn, pocz. XX w., mur.
- parownik, pocz. XX w., mur.
- ogrodzenie od strony frontowej, pocz. XX w., mur.

4.2.2. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

- Cmentarzysko w miejscowości Gola wpisane do rejestru zabytków pod nr 1464/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 27 września 1973 r. (działka nr 490, obręb 0004-Gola),
- Cmentarzysko w miejscowości Góra wpisane do rejestru zabytków pod nr 1471/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 28 września 1973 r. (działka nr 195, obręb 0005 - Góra),
- Cmentarzysko w miejscowości Jaraczewo wpisane do rejestru zabytków pod nr 674/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 10 lipca 1969 r.,
- Grodzisko w miejscowości Łobez wpisane do rejestru zabytków pod nr 1463/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 27 września 1973 r. (działka nr 86, obręb 0007-Łobez).

4.2.3. Parki i cmentarze

Parki

- Bielejewo park dworski
- Cerekwica park płacowy
- Gola park dworski
- Góra park pałacowy o powierzchni 7,62 ha z 2 poł. XVIII wieku
- Jaraczewo (Chytrów) park dworski o powierzchni 9,6 ha z 2 poł. XIX wieku
- Łowęcice park dworski
- Panienka park dworski
- Parzęczew park dworski o powierzchni 10 ha ok. 1920 r.
- Rusko park pałacowy o powierzchni 7,22 ha z 2 poł. XIX wieku

Cmentarze

- Cerekwica rzymsko-katolicki XIX w., dobry czynny
- Cerekwica ewangelicki XIX w., zły zamknięty
- Cerekwica ewangelicki XIX w.

- Góra rzymsko-katolicki poł. XIX w., dobry czynny
- Jaraczewo rzymsko-katolicki pocz. XIX w., dobry czynny
- Jaraczewo rzymsko-katolicki przed 1421 r., dobry zamknięty przykościelny
- Jaraczewo ewangelicki k. XVIII w., zły zamknięty
- Jaraczewo żydowski XIX w., miejsce pocmentarne
- Nosków rzymsko-katolicki pocz. XIX w., dobry czynny
- Panienka rzymsko-katolicki poł. XIX w., dobry czynny
- Panienka rzymsko-katolicki XVIII w., zły zamknięty przykościelny
- Poręba - Łowęcice poewangelicki XIX w., zły zamknięty
- Rusko rzymsko-katolicki ok. 1913 r., dobry czynny
- Rusko rzymsko-katolicki XVII w., średni zamknięty przykościelny.

4.3. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. 2015 poz. 774 z późn. zm.) Sejmiki poszczególnych województw uchwałą audyty krajobrazowe w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do dnia 11 września 2018 r. Aktualnie na obszarze województwa wielkopolskiego nie obowiązuje audyt krajobrazowy.

5. Warunki i jakość życia mieszkańców w tym ochrony ich zdrowia

5.1. Demografia

Gminę Jaraczewo w 2004 r. zamieszkiwało 8 350 osób, z czego 1 388 osób w Jaraczewie, a 6 962 osoby w pozostałych miejscowościach gminy. W roku 2011 gmina liczyła 8 394 mieszkańców. Natomiast w roku 2016 ludność gminy zmniejszyła się i wynosiła 8 268 mieszkańców, z czego 1 456 osób mieszkało w Jaraczewie, co stanowiło 18% wszystkich mieszkańców gminy, a na terenach pozostałych 6 812 osób. Pod względem zaludnienia gmina zajmowała 67 miejsce w województwie wśród miejsko-wiejskich gmin województwa. W samym powiecie jarocińskim gmina Jaraczewo zajmuje 3 miejsce pod względem liczby ludności, stanowiąc 12% jego potencjału demograficznego powiatu.

Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 63 os./km² i była niższa niż w powiecie jarocińskim, gdzie wynosiła 121 os./km², jak również w województwie wielkopolskim 115 os./km².

Począwszy od 1995 roku liczba ludności gminy wzrastała, by w 1997 roku osiągnąć 8 511 osób, co w okresie 1995 – 2016 stanowiło maksymalną liczbę mieszkańców. Po roku 1997 liczba ludności gwałtownie spada do 8 350 osób w 2004 roku. W kolejnych latach panowała tendencja zwyżkowa, aż do roku 2012, jednak nie udało się w tym okresie powrócić do najwyższego poziomu liczby ludności z lat 1995 – 1997. Następnie w latach 2013 – 2016 nastąpił ponownie spadek liczby ludności gminy. Łącznie w okresie 1995 – 2016 z terenu gminy ubyło 110 osób. Dynamika wzrostu ludności w całym badanym czasokresie wyniosła 98,6.

W okresie 1995 – 2016 największy przyrost ludności wystąpił w miejscowości Jaraczewo – 92 osób, Gola – 29 i Zalesie – 27, co spowodowane było rozwojem budownictwa mieszkaniowego. Stagnacja lub niewielki przyrost ludności cechował takie miejscowości jak: Cerekwica Stara, Strzyżewko, Łobez i Brzostów, Łukaszewo, Niedźwiady. Natomiast największy spadek przyrostu odnotowano w Górze (-84 osób) i Rusku (-50). W latach 1995 – 2016 najwyższy wskaźnik dynamiki wzrostu ludności zanotowano w Zalesiu (110), w miejscowości Łobez (109) i Jaraczewo (107), a najniższy wskaźnik wystąpił w Porębie (84) i Parzęczewie (87).

Rozwój ludności na terenach wiejskich wg jednostek osadniczych przedstawiono w zestawieniu tabelarycznym.

**Tabela. Rozwój ludności w miejscowościach gminy Jaraczewo w latach
1995, 2000, 2011 2016**

L.p.	Miejscowość	1995	2000	2011	2016
1.	Bielejewo	168	170	137	167
2.	Brzostów	254	261	267	269
3.	Cerekwica Nowa	179	196	166	167
4.	Cerekwica Stara	224	223	227	224
5.	Gola	462	506	515	491
6.	Góra	889	883	830	805
7.	Jaraczewo	1364	1363	1429	1456
8.	Łobez	220	236	247	239
9.	Łobzowiec	293	300	290	279
10.	Łowęcice	187	197	175	184
11.	Łukaszewo	43	41	41	39
12.	Niedźwiady	86	91	88	81
13.	Nosków	952	951	972	966
14.	Panienka	357	356	348	344

15.	Parzęczew	322	302	291	279
16.	Poręba	264	240	241	221
17.	Rusko	947	957	917	897
18.	Strzyżewko	163	151	158	165
19.	Suchorzewko	257	240	243	237
20.	Wojciechowo	466	466	459	453
21.	Zalesie	278	282	317	305
RAZEM:		8375	8412	8394	8268

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

Z zaprezentowanych powyżej informacji wynika, że w latach 1995 – 2016 liczba mieszkańców gminy oscylowała na podobnym poziomie. W miejscowości Jaraczewo jest to około 1,4 tys. mieszkańców, natomiast pozostały obszar gminy zamieszkiwało około 7 tys. osób.

Bezpośredni wpływ na rozwój demograficzny obok pozytywnych procesów gospodarczych, sytuacji ekonomicznej ludności, udostępnienia terenów pod zabudowę mieszkaniową, mają przyrost naturalny i procesy osiedleńcze.

Przyrost naturalny w gminie Jaraczewo w latach 1995 – 2016 charakteryzował się znacznymi wahaniami okresowymi. Po roku 1995 przyrost naturalny w gminie wykazywał tendencję wzrostową aż do roku 2008 r., kiedy osiągnął najwyższą wartość w całym analizowanym okresie – 4,8%. Natomiast niekorzystnie pod tym względem sytuacja kształtowała się w roku 2000, 2003 i 2015 kiedy wskaźnik przyrostu naturalnego wykazywał wartości ujemne.

Tab. Migracje ludności w gminie Jaraczewo w latach 1995 – 2014

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Saldo migracji	-40	-31	3	-24	-44	-25	-37	-62	-43	-26	-13	1	-30	-20	-8	-19	-27	-26	-48	-25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Okazuje się, że w latach 1995 – 2014 saldo migracji na terenie gminy było ujemne, za wyjątkiem roku 1997 i 2006, gdy nie przekraczało 3 osób. Więcej ludności w skali gminy emigruje niż osiedla się. Ujemne saldo migracji na terenie gminy utrzymało się do końca analizowanego okresu na poziomie 8 – 62 osób.

Zachodzące procesy demograficzne zarówno przyrost naturalny, jak i migracja ludności są zmienne w czasie i w przestrzeni gminy odpowiednio do skali zachodzących przemian ekonomicznych, urbanistycznych, zmian warunków społecznych i stylu życia ludności w kraju.

Analizując rozwój ludnościowy całej gminy należy zauważyć, że liczba ludności w dłuższym okresie czasu pozostaje na zbliżonym poziomie. Ujemny wskaźnik migracji i dodatni ruch naturalny nie wpływają na zmianą liczby ludności.

Jednocześnie pamiętać należy, że w przyszłości w związku z wejściem w dorosłe życie roczników wyżu demograficznego z lat 80-tych XX wieku powinny wzrosnąć wskaźniki przyrostu naturalnego. Innym założeniem jest wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym wydłużonym czasie życia tej grupy wiekowej.

Biorąc powyższe pod uwagę można założyć, że w najbliższym okresie kilkunastu lat liczba ludności gminy pozostanie na zbliżonym do dzisiejszego poziomie.

W strukturze wieku mieszkańców gminy Jaraczewo ogółem zaobserwowano w latach 1995 – 2015 tendencję spadkową udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym z 29,9% do 21,2%. W analizowanym okresie nastąpił przyrost mieszkańców w wieku produkcyjnym z 55,7% do 61,8%. Zwiększył się także udział ludności w wieku emerytalnym – mieszkańcy poprodukcyjnej grupy wiekowej stanowią 16,9% ogółu ludności gminy.

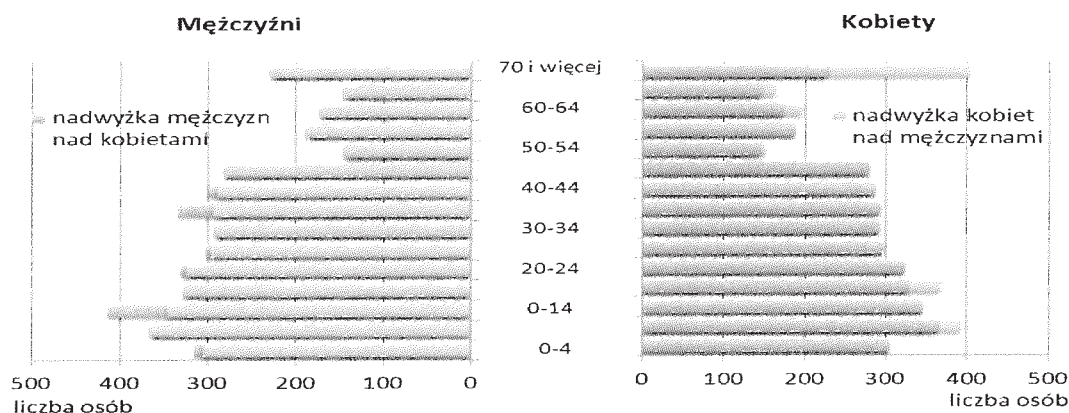
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego w gminie, wyrażony stosunkiem liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wynosił w 1995 r. ponad 77,6 osób. W okresie 1995 – 2003 zmniejszył się do 68,6 osób i był o 14,3 pkt. wyższy niż w powiecie jarocińskim, gdzie wskaźnik obciążenia demograficznego wynosił 54,3. W kolejnych latach uwidoczniła się tendencja spadkowa. W efekcie w roku 2012 wartość wskaźnika oscylowała na poziomie 58,6 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W kolejnych latach na terenie gminy ujawnił się trend wzrostowy tego wskaźnika, i w roku 2015 osiągnął wartość 61,7 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Taki kierunek zmian udziału poszczególnych grup wiekowych ma charakter ogólnopolski i wynika m.in. ze spadku liczby urodzeń.

Tab. Struktura wieku ludności gminy Jaraczewo w latach 1995 – 2015

Rok	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	%	Ludność w wieku produkcyjnym	%	Ludność w wieku poprodukcyjnym	%	Wskaźnik obciążenia ekonomicznego
1995	2542	29,90	4741	55,76	1139	13,40	77,64
1996	2517	29,62	4770	56,14	1147	13,50	76,81
1997	2469	29,01	4798	56,37	1156	13,58	75,55
1998	2445	28,75	4846	56,98	1148	13,50	74,14
1999	2528	30,03	4733	56,22	1139	13,53	77,48
2000	2467	29,41	4768	56,84	1132	13,50	75,48
2001	2411	28,85	4821	57,69	1121	13,41	73,26
2002	2347	28,25	4868	58,59	1119	13,47	71,20
2003	2252	27,26	4918	59,53	1120	13,56	68,56
2004	2151	26,06	4986	60,41	1120	13,57	65,60
2005	2110	25,54	5036	60,95	1120	13,56	64,14
2006	2042	24,64	5105	61,60	1144	13,80	62,41
2007	1978	23,88	5171	62,42	1150	13,88	60,49
2008	1939	23,35	5198	62,60	1170	14,09	59,81
2009	1887	22,72	5247	63,18	1208	14,55	58,99
2010	1871	22,48	5271	63,32	1219	14,64	58,62
2012	1826	21,74	5308	63,18	1267	15,08	58,30
2013	1808	21,57	5269	62,86	1305	15,57	59,10
2014	1777	21,26	5225	62,50	1358	16,24	60,00
2015	1770	21,21	5161	61,84	1415	16,95	61,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet na 100 mężczyzn, wynosi w gminie 105, w ośrodku gminnym 103,6, a na pozostałym obszarze 106,2.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

5.2. Zatrudnienie i stan bezrobocia

W roku 2015 liczba pracujących w gminie wynosiła 1 085 mieszkańców gminy (liczba ta nie uwzględnia pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz pracujących w małych podmiotach gospodarczych zatrudniających do 9 osób), co stanowiło 13,1% ogólnej liczby ludności gminy i jednocześnie 21,0% ludności w grupie wieku produkcyjnego. Z ogólnej liczby pracujących ponad połowę stanowili mężczyźni.

Ciekawie przedstawia się dynamika wzrostu aktywności zawodowej. Dla okresu 2001 – 2015 jest ona wysoka, a mianowicie charakteryzuje ją wskaźnik na poziomie 151 pkt.

Strukturę pracujących wg płci przedstawiono w zestawieniu tabelarycznym.

Tab. Struktura pracujących w gminie Jaraczewo.

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Razem	761	811	891	946	892	853	717	898	964	909	1063	1077	1100	1055	1026	1025	1012	986	1119	1090	1085
Mężczyźni	456	475	516	551	523	496	410	536	582	534	632	644	648	604	589	571	564	547	599	568	551
Kobiety	305	336	375	395	369	357	307	362	382	375	431	433	452	451	437	454	448	439	520	522	534

Uwaga: * - w liczbie tej nie zostali ujęci pracujący w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz pracujący w małych podmiotach gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponad połowa zatrudnionych pracowała w sektorze prywatnym. Najliczniejszą grupę stanowili zatrudnieni w trzecim sektorze tj. w usługach, stanowiąc ok. 47% ogółu pracujących w gospodarce narodowej. Drugim sektorem pod względem liczby pracujących był przemysł i budownictwo, w których pracowało ok. 38% ogółu pracujących. W sektorze usługowym dominują usługi nierynkowe, stanowiąc 60% tego sektora i 28% ogólnej liczby pracujących. Rolnictwo i leśnictwo skupia 15% ludności, ale należy zaznaczyć, że nie ujęto tutaj rolników pracujących w gospodarstwach indywidualnych.

Badania przeprowadzone przez urząd statystyczny w 2006 roku pokazują, że 762 osób wyjeżdżało do pracy po za granicę gminy, a do gminy przyjeżdżało 369 osób z poza gminy. Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy wynosiła 0,48.

Informacje o aktywności zawodowej ludności gminy uzupełniają dane o bezrobotnych mieszkańcach przedstawione w tabeli poniżej.

Tab. Bezrobotni w gminie Jaraczewo w latach 2003 – 2015.

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Razem	732	711	652	556	380	311	421	448	369	444	401	326	284
Mężczyźni	357	324	289	212	119	108	162	163	121	191	181	130	107
Kobiety	375	387	363	344	261	203	259	285	248	253	220	196	177

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na koniec 2015 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jarocinie zarejestrowanych było 284 bezrobotnych mieszkańców gminy Jaraczewo. Wśród tych osób aż 177 to kobiety. Największą liczbę bezrobotnych w gminie na przestrzeni lat 2003 – 2015 zarejestrowano w 2003 r. – 732 osoby. Po roku 2003 liczba bezrobotnych uległa zmniejszeniu do wielkości 284 osób w 2015 r. Bezrobotni w 2015 r. stanowili 5,5% ludności z grupy wieku produkcyjnego.

5.3. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe

Na terenie gminy w roku 2002 było 1 951 mieszkań o łącznej powierzchni 174 tys. m². Oznacza to, że na 1 mieszkanie przypada ponad 89 m². W samym Jaraczewie znajdowało się 386 mieszkań o łącznej powierzchni prawie 31 tys. m², co daje średnią 80 m² na mieszkanie. W pozostałych miejscowościach gminy znajdowało się 1 567 mieszkań o powierzchni

143 tys. m², co daje wartość średnią 91 m² na mieszkanie.

Sytuację mieszkaniową w gminie Jaraczewo – na tle województwa wielkopolskiego i powiatu jarocińskiego, można określić jako przeciętną.

Wskaźniki obrazujące standard zamieszkiwania w miejscowości Jaraczewo są korzystniejsze niż średnie dla województwa i minimalnie mniej korzystne niż dla powiatu jarocińskiego. Wskaźnik powierzchni użytkowej mierzonej w m² na mieszkanie jest o 1 m² niższy od średniego wskaźnika dla powiatu jarocińskiego.

Tab. Zasoby i warunki mieszkaniowe gminy Jaraczewo w 2002 r. na tle powiatu jarocińskiego i województwa wielkopolskiego

Miejscowość	Mieszkania ogółem	Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem w m ²	Ludność w mieszkaniach	liczba mieszkań					
				1 izba	2 izby	3 izby	4 izby	5 izb i więcej	Izby razem
Bielejewo	31	24670	145	1	3	11	10	11	145
Brzostów	59	54670	254	0	1	23	7	28	272
Cerekwica Stara	50	59090	226	1	1	10	9	28	239
Gola	99	96510	503	1	3	17	35	45	465
Góra	220	181280	823	0	29	58	38	91	938
Jaraczewo	386	309580	1352	7	30	113	111	126	1583
Łobez	52	49400	234	0	5	8	17	23	242
Łobzowiec	61	59880	297	0	2	12	20	28	294
Łowędice	43	36220	190	1	0	6	17	19	187
Łukaszewo	9	10030	42	0	0	1	2	6	45
Niedźwiady	20	18680	90	1	2	2	8	7	87
Nosków	203	203340	935	1	8	29	63	105	987
Cerekwica Nowa	48	39500	185	0	6	14	13	15	193
Panienka	77	74790	328	0	7	20	19	34	363
Parzęczew	79	57970	299	0	10	35	17	17	305
Poręba	55	47400	229	0	3	12	20	20	243
Rusko	205	155750	923	0	14	64	85	46	847
Strzyżewko	29	38350	145	0	0	2	7	20	165
Suchorzewko	51	43140	209	0	5	23	10	18	226
Wojciechowo	115	106070	433	0	8	29	36	44	524
Zalesie	59	72560	272	1	0	13	20	27	286

Jaraczewo (gmina)	1951	1738880	8114	14	137	502	564	758	1975
Powiat jarociński	18284	1486995	70021	163	1483	5003	5201	6434	77780

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przeważającej większości zasoby mieszkaniowe w gminie należą do osób fizycznych. Jest to ponad 97% wszystkich mieszkań. Pozostała część zasobów jest własnością komunalną i zakładów pracy.

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne

Innym istotnym elementem gospodarki mieszkaniowej jest wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne. Z analizy jednoznacznie wynika, że wyposażenie mieszkań w gminie Jaraczewo w instalacje techniczno-sanitarne w dwóch kategoriach znacznie odbiega od przeciętnej sytuacji w tym zakresie w powiecie jarocińskim.

Tab. Wyposażenie mieszkań w gminie Jaraczewo w instalacje techniczno-sanitarne w 2002 r. na tle powiatu jarocińskiego

Miejscowość	Liczba mieszkań ogółem	Wodociąg	Ustęp spłukiwany	Łazienka	Ciepła woda bieżąca	Gaz z butli	CO zbiorowe
Bielejewo	36	91,7	77,8	77,8	41,7	83,3	22
Brzostów	59	94,9	74,6	72,9	66,1	96,6	0
Cerekwica Stara	49	100,0	75,5	85,7	75,5	93,9	0
Gola	101	91,1	70,3	74,3	66,3	89,1	0
Góra	216	97,2	73,6	76,9	63,4	88,0	6
Jaraczewo	387	97,2	85,3	84,8	76,2	91,5	17
Łobez	53	92,5	71,7	83,0	79,2	86,8	0
Łobzowiec	62	93,5	71,0	74,2	59,7	96,8	0
Łowędice	43	93,0	65,1	79,1	81,4	95,3	0
Łukaszewo	9	100,0	77,8	77,8	77,8	77,8	0
Niedźwiady	20	95,0	75,0	75,0	90,0	90,0	0
Nosków	206	98,1	83,5	86,4	78,2	82,5	0
Cerekwica Nowa	48	93,8	75,0	81,3	72,9	89,6	0
Panienka	80	93,8	70,0	72,5	75,0	85,0	0
Parzęczew	79	94,9	69,6	78,5	64,6	86,1	0
Poręba	55	96,4	85,5	89,1	74,5	90,9	9
Rusko	209	98,1	93,3	95,2	68,4	96,2	31
Strzyżewko	29	100,0	72,4	82,8	79,3	89,7	0
Suchorzewko	56	98,2	92,9	92,9	62,5	98,2	0
Wojciechowo	117	95,7	73,5	76,1	63,2	91,5	0
Zalesie	61	95,1	63,9	67,2	39,3	91,8	0
Jaraczewo	1975	96,2	79,0	82,0	69,7	90,3	4,3

(gmina)							
Powiat jarociński	18284	97,3	88,6	87,8	78,2	37,1	24,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy tylko 4,3% ogółu mieszkań objętych było zbiorowym systemem centralnego ogrzewania. W większości zaopatrzenie w ciepło odbywa się poprzez indywidualne rozwiązania systemów grzewczych. Systematycznie poprawia się wyposażenie gminy Jaraczewo w sieć gazową. Obecnie dostęp do gazu sieciowego posiadają miejscowości: Jaraczewo, Gola (część), Góra, Cerekwica Nowa, Cerekwica Stara, Nosków Łobez, Rusko, Suchorzewko, Łowęcice, Wojciechowo, Zalesie.

Długość czynnej gazowej sieci rozdzielczej wynosi 62,677 km, a liczba odbiorców gazu ziemnego na terenie gminy na dzień 31 grudnia 2016 to 342 gospodarstwa domowe.

Ruch budowlany

W okresie 1995 – 2015 na terenie gminy Jaraczewo przybyło 147 nowych mieszkań. Najwięcej, bo 48 mieszkań, oddano do użytkowania w latach 2006 – 2008. Średnio rocznie w gminie, w okresie ostatnich 21 lat, oddawano do użytkowania 7 mieszkań. Natomiast żadnego mieszkania nie oddano do użytkowania w gminie w roku 2001. Jest to jednak tylko wynik statystyczny, przedstawiający ogólną sytuację, bez rozróżnienia tempa i wielkości rozwoju rynku budownictwa mieszkaniowego w gminie Jaraczewo.

Informacje o liczbie mieszkań oddanych do użytkowania w poszczególnych miejscowościach gminy uzupełniają dane w zamieszczone w tabeli poniżej.

Tab. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w miejscowościach gminy Jaraczewo w latach 2008 – 2011

L.p.	Miejscowość	mieszkania				powierzchnia użytkowa w m ²			
		2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
1.	Bielejewo	1	-	-	-	66	-	-	-
2.	Brzostów	-	-	-	1	-	-	-	102
3.	Gola	2	-	-	-	172	-	-	-
4.	Góra	4	2	1	-	462	288	141	-
5.	Jaraczewo	8	-	2	2	1388	-	212	235
6.	Łobez	3	-	-	1	413	-	-	116
7.	Łowęcice	-	-	-	1	-	-	-	150
8.	Nosków	5	-	1	2	850	-	109	227
9.	Poręba	1	-	-	-	92	-	-	-
10.	Rusko	-	-	1	-	-	-	229	-
11.	Wojciechowo	-	-	-	1	-	-	-	102
12.	Zalesie	1	-	2	-	176	-	256	-
RAZEM:		25	2	7	8	3619	288	947	932

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w miejscowościach gminy Jaraczewo w latach 2012 – 2015

L.p.	Miejscowość	Mieszkania				powierzchnia użytkowa w m ²			
		2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
2.	Brzostów	-	-	1	-	-	-	169	-
3.	Gola	1	2	-	-	121	276	-	-
4.	Góra	2	2	1	2	266	212	121	293
5.	Jaraczewo	2	4	-	2	235	541	-	251
6.	Łobez	-	1	3	-	-	189	751	-
	Łobzowiec	1	-	-	1	275	-	-	127
	Niedźwiady	1	-	-	-	149	-	-	-
8.	Nosków	2	2	1	1	184	336	156	195
	Panienka	1	-	-	-	199	-	-	-
	Parzęczew	-	-	1	-	-	-	111	-
10.	Rusko	-	-	1	-	-	-	205	-
12.	Zalesie	2	1	1	-	280	141	127	-
RAZEM:		12	12	9	6	1766	1695	1640	866

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Literatura przedmiotu i doświadczenia państw zachodnich wskazują, że efekty realizacyjne budownictwa mieszkaniowego powinny osiągać poziom średnio roczny 7 mieszkań na 1000 mieszkańców na rok. Właściwy poziom efektów realizacyjnych w gminie Jaraczewo nie został osiągnięty nawet w roku 2008, kiedy oddano do użytkowania najwięcej mieszkań. Wskaźnik wyniósł wówczas 3 mieszkania na 1000 mieszkańców.

5.4. Usługi celu publicznego

Wychowanie przedszkolne

Opiekę przedszkolną na terenie gminy świadczą 3 placówki przedszkolne:

- publiczne przedszkole w Jaraczewie,
- przedszkole niepubliczne w Noskowie,
- niepubliczne przedszkole w Górze z oddziałem w Panience.

Tab. Placówki wychowania przedszkolnego w 2016 r.

Nazwa szkoły i siedziba	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów	Liczba pomieszczeń do nauki
Publiczne przedszkole w Jaraczewie	101	7	4	5
Przedszkole	27	1	1	1

niepubliczne w Noskowie				
Niepubliczne przedszkole w Górze z oddziałem w Panience	25 Góra 22 Panienka	1 Góra 1 Panienka	1 Góra 1 Panienka	1 Góra 1 Panienka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

Oprócz przedszkoli działały również 3 oddziały przedszkolne tzw. „klasy zerowe” funkcjonujące przy szkołach podstawowych. Nauką w „klasach zerowych” objętych było 49 dzieci.

Oświata

Gmina wyposażona jest w 6 placówek oświatowych zlokalizowanych w miejscowościach: Gola, Góra, Nosków, Wojciechowo, Jaraczewo, Rusko.

Tab. Szkoły podstawowe oraz gimnazjalne w gminie Jaraczewo w 2016 r.

Nazwa szkoły i siedziba	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów	Liczba pomieszczeń do nauki
Szkoła Podstawowa w Goli	149	19	8	9
Szkoła Podstawowa w Górze	145 +23 „0”	16	10	12
Szkoła Podstawowa im. Janusz Korczaka w Noskowie	70 + 14 „0”	10	7	16
Szkoła Podstawa im. Ewarysta Estkowskiego w Wojciechowie	73 + 12 „0”	14	7	11
Gimnazjum w Jaraczewie	160	20	7	11
Zespół Szkół w Rusku im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego	207	20	13	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

Łącznie naukę w roku szkolnym 2015/2016 pobierało 853 uczniów, w tym 247 na poziomie ponadpodstawowym w gimnazjum.

Warunki do nauki są korzystne. Średnio w szkole podstawowej na oddział szkolny przypadało 15 uczniów, natomiast oddział w gimnazjum liczył 19 uczniów. Wszystkie placówki oświatowe w gminie dysponowały łącznie 76 pomieszczeniami do nauki.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Jaraczewo funkcjonują następujące placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Jaraczewie s.c.,
- apteka w Jaraczewie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rusku s.c.,
- apteka w Rusku.

W N.Z.O.Z. w Jaraczewie posiada w ofercie gabinety: ogólny, 1 gabinet pediatryczny, gabinet zabiegowy, punkt szczepień, laboratorium pobierania krwi. Zatrudnione są w nim następujące osoby: lekarz rodzinny, lekarz pediatra, 2 pielęgniarki, rejestratorka. Ośrodek ten obsługuje miejscowości: Jaraczewo, Niedźwiady, Gola, Wojciechowo, Łobez, Łobzowiec, Góra, Parzęczew, Panienka, Zalesie (rejon obsługi 4612 osób).

Natomiast w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Rusku mieszczą się następujące gabinety: ogólny, zabiegowy, punkt szczepień, laboratorium pobierania krwi. W ośrodku tym swoje usługi świadczą: lekarz pediatra, lekarz medycyny rodzinnej, 3 pielęgniarki, rejestratorka. Ośrodek ten obsługuje wsie: Rusko, Cerekwica, Suchorzewko, Strzyżewko, Nosków.

Mieszkańców wsi Brzostów obsługuje Ośrodek Zdrowia w Jarocinie, a mieszkańców wsi Bielejewo Ośrodek Zdrowia w Mieszkowie.

Pomoc społeczna

W gminie funkcjonował Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadaniem tego ośrodka jest kreowanie gminnej polityki społecznej zmierzającej do poprawy warunków życia społeczeństwa oraz pomocy społecznej umożliwiającej osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie. Cechą Ośrodka Pomocy Społecznej jest prowadzenie właściwej polityki socjalnej przeciwdziałającej ubóstwu, łagodzącej skutki ubóstwa i wyrównującej poziom życia mieszkańców gminy Jaraczewo.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że głównymi problemami były:

- ubożenie rodzin,
- pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców,
- bezrobocie,
- niezaspokojone potrzeby osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych,
- marginalizacja życia rodzin.

Policja

W miejscowości Jaraczewo, przy ulicy Gostyńskiej znajduje się posterunek policji.

Straż pożarna

Ochrona przeciwpożarowa realizowana jest przez Komendę Powiatową Straży Pożarnej w Jarocinie.

Usługi kultury

Na terenie gminy Jaraczewo funkcjonują następujące placówki i formy kultury:

- Gminny Ośrodek Kultury, w ramach którego działają: Klub Piosenki Dziecięcej "TALENT"; STUDIO Piosenki Młodzieżowej; Klub Komputerowy "gr@my"; Klub Miłośników Gitary "FRAZA"; Klub Plastyki "DEKADA"; Klub Wokalno-Rytmiczny "MALUCH"; Grupa Wokalna – "ZŁOTA JESIEŃ"; Klub Miłośników TENISA STOŁOWEGO; Klub Tańca "SHOW",
- zespół Folklorystyczny "Noskowiacy",
- kapela podwórkowa „Jaraczewioki”,
- Koło Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918/1919 rok w Jaraczewie,
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Ziemi Jaraczewskiej.

Na terenie gminy odbywa się wiele imprez kulturalnych na szczeblu ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym a także gminnym:

- Noworoczny Koncert Kolęd „KOŁĘDO LEĆ”,
- Gminny Konkurs Recytatorski „MÓWIĆ PIĘKNIE PROZĄ I WIERSZEM”,
- Kiermasz Wielkanocy,
- Przegląd Piosenki Dziecięcej „MOJA PLANETA”,
- Przegląd Piosenki Przedszkolnej „ZŁOTA NUTKA”,

- Biesiada Seniorów,
- Turniej Samorządów Wiejskich,
- Wielkopolski Rajd Samochodowy „LUDOWIEC”,
- Święto Parówki,
- Muzykowania Kapel Podwórkowych „JADYMY DO JARACZEWA”,
- Międzynarodowy Dzień Muzyki,
- Przegląd Piosenki Religijnej „RYBAK”,
- Przegląd Piosenki Patriotycznej „BOGURODZICA”,
- Spotkania „DOROSŁE DZIECI MAJĄ GŁOS!”
- Kiermasz Bożonarodzeniowy,

Ponadto w m. Jaraczewo działa Biblioteka Publiczna, której filia znajdują się także w Górze. Według danych ze strony gminy na koniec roku 2010 liczba woluminów w gminnej bibliotece i jej filiach wynosiła ponad 32 tys. Liczba woluminów na 1000 mieszkańców gminy wynosiła 3 878. Wskaźnik ten dla powiatu jarocińskiego wynosił 3 145 woluminów na 1000 mieszkańców. Również korzystnie wypada porównanie wskaźnika liczby ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną w gminie Jaraczewo 4 181 i powiecie jarocińskim 4 731. Natomiast mniej korzystnie przedstawia się wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika, który kształtuje się na poziomie 16,5 woluminów w gminie Jaraczewo i 22,6 woluminów w powiecie jarocińskim.

Usługi sakralne

Do placówek i obiektów religijnych w gminie należą:

- kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Marii Magdaleny w Jaraczewie,
- kościół rzymsko-katolicki p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Górze,
- kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Wojciecha w Rusku,
- kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Jakuba w Cerekwicy Starej wraz z filią w Porębie oraz Bruczkowie na terenie gminy Borek,
- kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Trójcy w Noskowie,
- kościół rzymsko-katolicki p.w. Najświętszego Imienia Jezusa w Paniencie.

We wszystkich parafiach znajdują się cmentarze rzymsko-katolickie (łącznie z filią w Porębie). Natomiast na terenie wsi Łobzowiec i Poręba znajdują się cmentarze innych wyznań (ewangelickie).

Zasięg parafii kształtuje się następująco:

- parafia w Jaraczewie obejmuje następujące miejscowości: Gola, Łukaszewo, część miejscowości Łobez, Jaraczewo,
- parafia w Górze obejmuje następujące miejscowości: Góra, część miejscowości Łobez, Łobzowiec, część miejscowości Parzęczew, Brzostów, Zalesie,
- parafia w Panience obejmuje swym zasięgiem wieś Bielejewo, Panienka,
- parafia w Rusku obejmuje swym zasięgiem wieś: Strzyżewko, Suchorzewko,
- parafia Nosków obejmuje swym zasięgiem: część miejscowości Parzęczew, Nosków.

5.5. Aktywność gospodarcza

Na terenie gminy rozwija się głównie handel, drobny przemysł oraz zakłady obsługujące rolnictwo. Sferę gospodarczą gminy, poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi, tworzą podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON. Na koniec 2015 roku w gminie zarejestrowanych było 550 podmiotów gospodarki narodowej. Wskaźnik aktywności gospodarczej kształtował się na poziomie 69 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Sektor prywatny to 523 podmioty gospodarcze, czyli 95% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na obszarze gminy, pozostałych 27 firm reprezentuje sektor publiczny.

W samym Jaraczewie zarejestrowanych jest 127 podmiotów gospodarczych, czyli 23% wszystkich przedsiębiorstw gminy. Przeważająca większość z nich – 117 należy do sektora prywatnego, natomiast 10 to przedsiębiorstwa publiczne.

Na pozostałym obszarze gminy działają łącznie 423 jednostki gospodarcze, z których 416 zaliczanych jest do sektora prywatnego.

Najaktywniejszymi jednostkami gospodarczymi gminy są: Jaraczewo, Nosków, Góra, Rusko.

Największe zakłady produkcyjne w gminie to:

- LARUS PPHU w Jaraczewie, przetwórstwo rybne,
- Zakład Przemysłu Mięsnego BIEGUN Sp. z o.o. w Jaraczewie,
- ABRISO Sp. z o.o. w Górze, produkcja opakowań z tworzyw sztucznych,
- Wytwórnia mozaiki „Osiewicz” Sp.j. w Goli, produkcja parkietów podłogowych,
- RIDA Sp. z o.o. w Wojciechowie, pakowanie cukru,
- „GM” Objektbau PPHU Sp. z o.o. w Zalesiu, produkcja mebli.

W strukturze wielkościowej przeważają podmioty zaliczane do sektora mikro i małych przedsiębiorstw. Tylko 21 jednostek gospodarczych zatrudnia od 10 do 49 pracowników, a kolejnych 7 to podmioty duże o w których pracuje od 50 do 249 osób. Na terenie gminy nie ma firm największych, w których zatrudnienie przekraczałoby 250 osób.

**Tab. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości i miejscowości
w gminie Jaraczewo w 2015 r.**

Miejscowość	Ogółem	0 – 9	10 – 49	50 – 249
Bielejewo	5	5	0	0
Brzostów	19	18	1	0
Cerekwica Stara	11	11	0	0
Gola	26	24	1	1
Góra	69	65	4	0
Jaraczewo	127	119	7	1
Łobez	20	19	1	0
Łobzowiec	13	13	0	0
Łowęcice	6	5	0	1
Łukaszewo	1	1	0	0
Niedźwiady	3	3	0	0
Nosków	70	68	1	1
Cerekwica Nowa	12	11	0	1
Panienka	12	12	0	0
Parzęczew	12	12	0	0
Poręba	13	13	0	0
Rusko	52	50	1	1
Strzyżewko	5	5	0	0
Suchorzewko	16	16	0	0
Wojciechowo	34	30	4	0
Zalesie	24	22	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Tabela. Podmioty wg rodzajów działalności i wg miejscowości w 2015 r.

Miejscowość	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi
Bielejewo	0	3	2
Brzostów	0	6	13
Cerekwica Stara	0	6	5
Gola	1	10	15
Góra	3	23	43
Jaraczewo	3	38	86
Łobez	1	9	10
Łobzowiec	1	6	6
Łowęcice	0	2	4
Łukaszewo	1	0	0
Niedźwiady	0	2	1

Nosków	0	21	49
Cerekwica Nowa	2	2	8
Panienka	0	6	6
Parzęczew	0	3	9
Poręba	1	4	8
Rusko	3	10	39
Strzyżewko	0	0	5
Suchorzewko	2	6	8
Wojciechowo	3	14	17
Zalesie	2	6	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym ośrodkiem gospodarczym gminy jest miejscowość Jaraczewo, w której koncentruje się najwięcej przedsiębiorstw. W profilu działalności gospodarczej przeważa pozostała działalność obejmująca głównie sektor usługowy, który skupia 64% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych gminy. Duże znaczenie w lokalnej gospodarce odgrywa działalność przemysłowa oraz budownictwo – w sferze tej funkcjonuje 32% ogółu przedsiębiorstw.

W ujęciu przestrzennym ważnymi ośrodkami są także Nosków, Góra i Rusko, w których zarejestrowanych jest łącznie 191 podmiotów gospodarczych z czego, 54 obejmuje branżę produkcji i przetwórstwa przemysłowego, a także budownictwa.

W 2015 roku wpisano do Ewidencji Działalności Gospodarczej 50 nowych podmiotów, jednocześnie wydano 35 decyzji o zakończeniu działalności. Również w roku 2013 sytuacja w tym względzie wyglądała korzystnie tj. więcej firm rozpoczęło działalność – 55 niż ją zakończyło – 36.

Wnioski wynikające z powyższych obserwacji są takie, że w ostatnich latach więcej podmiotów gospodarczych rejestruje się w ewidencji niż kończy swoją działalność. Zauważalna jest również stabilizacja ilości decyzji o zakończeniu działalności w ostatnich latach na poziomie ok. 35 decyzji. Procesy takie mogą świadczyć o powolnym, aczkolwiek systematycznym rozwoju gminy.

5.6. Zagospodarowania turystyczne

Gmina Jaraczewo jest gminą rolniczą, stąd brak na jej terenie rozbudowanej bazy turystycznej.

Baza noclegowa gminy jest bardzo słabo rozwinięta i stwarza duże ograniczenia w obsłudze ruchu turystycznego, a w szczególności turystyki weekendowej i świątecznej. Gmina w swojej ofercie posiada 8 pokoi noclegowych w hostelu Diamentowy Młyn w miejscowości Jaraczewo.

Również baza gastronomiczna, która służy zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym turystom, jest na terenie Jaraczewa słabo rozwinięta. Funkcjonuje tutaj 5 barów, 3 restauracje, 4 sale bankietowe, pizzeria oraz ogródek piwny.

Do najważniejszych miejscowości pod względem turystycznym należą wsie: Jaraczewo, Góra, Gola, Brzostów, Cerekwica, w których najciekawszymi obiektami historycznymi są założenia pałacowe i dworskie wraz z parkami oraz kościoły.

Atrakcyjność gminy podnoszą zbiorniki wodne zlokalizowane na Kanale Obry w okolicy Parzęczewa i Jaraczewie, na rzece Lubieszce w okolicy Brzostowa.

Na terenie gminy funkcjonują dwie stacje benzynowe zlokalizowane w miejscowościach Jaraczewo i Łobez.

Na obszarze gminy funkcjonują 2 boiska sportowe, zrealizowane w ramach projektu „Moje boisko ORLIK 2010” w Jaraczewie i w Rusku, siłownie zewnętrzne zlokalizowane w następujących miejscowościach: Brzostów, Góra, Jaraczewo, Łobez, Nosków, Panienka, Parzęczew, Suchorzewko, Wojciechowo. Ponadto gmina posiada 2 sale sportowe w Jaraczewie i Rusku, a wszyscy mieszkańcy mogą korzystać ze stadionu miejskiego, w którego skład zalicza się boisko trawiaste, wielofunkcyjne boisko ze sztuczną nawierzchnią oraz skatepark.

W obsłudze ruchu turystycznego istotną rolę odgrywają szlaki turystyczne (piesze, rowerowe, konne, kajakowe). Szlaki turystyczne mają na celu umożliwienie jak najszerszemu ogółowi społeczeństwa dotarcie do najciekawszych punktów topograficznych i obiektów krajoznawczych (widokowych, przyrodniczych, architektonicznych, kulturowych). Podróż szlakami i trasami rowerowymi to okazja by dostrzec piękno przyrody i krajobrazu. Ponadto szlaki turystyczne segregują i porządkują ruch turystyczny:

Na terenie gminy wyznaczono 1 szlak turystyczny – szlak rowerowy dookoła Jaraczewa. Jest to rowerowy pierścień Jaraczewa, który posiada cztery połączenia z innymi szlakami. Na północy łączy się ze szlakami Książa Wielkopolskiego, a za ich pośrednictwem z wojewódzkim "Szlakiem nadwarciańskim" biegnącym z Poznania przez Koło, Konin do Jeziorska. Na zachodzie dobiega do tras rowerowych Dolska, a za ich pośrednictwem do wojewódzkiego – "Ziemiańskiego szlaku rowerowego". Na południowym zachodzie łączy się z "Pierwszą Powiatową Trasą Rowerową" Gostynia. Natomiast na wschodzie łączy się z Jarocinem, przez który przebiega szlak wojewódzki "Transwielkopolska trasa rowerowa" i z dworcem kolejowym co integruje szlaki z komunikacją publiczną. Szlak został zaprojektowany tak, aby umożliwić rowerzystom, oprócz jednokrotnego objechania całego pierścienia, jeszcze inne warianty wycieczek.

"Sercem" szlaku, jest rynek w Jaraczewie, z którego wybiegają kolejne szlaki łącznikowe, dobiegające do różnych odcinków pierścienia. Na trasie znajdują się trzy miejsca postojowe, w których rowerzysta może wypocząć. Miejsca postojowe usytuowane są w Rusku, Parzęczewie i Panience. Szlak rowerowy umożliwia nie tylko przebywanie na łonie natury, ale daje również możliwość zobaczenia wielu perełek architektonicznych znajdujących się na Ziemi Jaraczewskiej.

6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Zapewnienie bezpieczeństwa ludności i jej mienia należy do obowiązków policji – Rewir Dzielnicowych w Jaraczewie.

Długotrwałe okresy bezdeszczowe (występujące zwłaszcza w półroczu letnim), pogłębiają niskie stany wód w rzekach i mogą być przyczyną susz o charakterze: atmosferycznym, glebowym i hydrologicznym.

Gmina Jaraczewo jest obszarem deficytu wód, co jest związane z faktem, że opady są tutaj zdecydowanie niższe od średniego opadu rocznego z wielolecia dla Polski.

Suszą mogą powszechnie towarzyszyć pożary, a obszary szczególnie podatne na ich występowanie to: lasy Nadleśnictwa Jarocin oraz Nadleśnictwa Piaski, zaliczone do I kategorii zagrożenia pożarowego (tzn. zagrożenia dużego i średniego).

Z uwagi na fakt, że sieć kanalizacji sanitarnej jest niedostatecznie rozbudowana, płynne odpady na terenie gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, które w wyniku awarii zbiorniki mogą powodować zanieczyszczenie wód podziemnych. Negatywny wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych mają ponadto w gminie: rolnictwo, co wynika z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych, środków ochrony roślin, hodowli zwierząt, a także niewłaściwego składowania i stosowania obornika i gnojowicy. Dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych mogą być szkodliwe również nieoczyszczone wody opadowe i roztopowe.

W gminie Jaraczewo nie ma udokumentowanych osuwisk, ani terenów potencjalnie zagrożonych występowaniem ruchów masowych ziemi.

Zagrożeniem dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia mogą być potencjalne awarie. Na terenie gminy Jaraczewo nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnych awarii. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, za poważną awarię traktuje się takie zdarzenie losowe (a w szczególności emisję, pożar lub eksplozję), które powstaje w trakcie procesu

przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji. Zdarzenie takie prowadzić może do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska lub też do powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Ochrona środowiska przed awarią oznacza zapobieganie przed zdarzeniami mogącymi powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla środowiska. Do ochrony środowiska przed awariami zobowiązane są podmioty prowadzące zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, stosujący lub magazynujący substancje niebezpieczne, dokonujący przewozu tych substancji oraz organy administracji (WIOŚ, Poznań 2010). Zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości znajdujących się w nich substancji niebezpiecznych określa się jako zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR), albo jako zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

W 2014 roku na terenie powiatu jarocińskiego nie było zakładów należących do grupy Zakładów o Dużym Ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnych awarii, ani do grupy Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR) wystąpienia poważnych awarii.

Jeden zakład (Centrum Produktów Naftowych „KRUSZYK i SP-KA”, Jarocin) zaklasyfikowano do grupy pozostałych zakładów mogących spowodować poważne awarie, które ze względu na ilość substancji niebezpiecznej, jaka może znajdować się w zakładzie, nie klasyfikują się do grup ZZR lub ZDR, ale z uwagi na rodzaj substancji, prowadzone procesy technologiczne lub usytuowanie instalacji, stanowią zagrożenie dla środowiska.

Rejestr nie obejmuje stacji paliw, które również mogą być potencjalnym miejscem wystąpienia poważnych awarii.

W roku 2014 na terenie powiatu jarocińskiego nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnej awarii, ani poważne awarie.

Na podstawie „Rejestrów potencjalnych sprawców poważnych awarii” prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, w województwie wielkopolskim, według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku, funkcjonowało:

- 16 zakładów zakwalifikowanych do grupy ZDR,
- 24 zakłady zakwalifikowane do grupy ZZR.
- 84 zakłady zakwalifikowane do grupy pozostałych zakładów mogących spowodować poważne awarie, które ze względu na ilość substancji niebezpiecznej, jaka może znajdować się w zakładzie, nie klasyfikują się do grup ZZR lub ZDR, ale z uwagi na rodzaj substancji, prowadzone procesy technologiczne lub usytuowanie instalacji,

stanowią zagrożenie dla środowiska (PSPA).

Żaden z nich nie był zlokalizowany na terenie powiatu jarocińskiego.

Do źródeł stwarzających potencjalne zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (czyli wywołujących potencjalne niebezpieczeństwo dla zdrowia i bezpieczeństwa człowieka) na terenie gminy zaliczyć należy między innymi: rurociąg gazowy oraz linie energetyczne wysokiego napięcia.

Na środowisko naturalne, w tym na zdrowie i życie ludzi, negatywnie oddziaływać może promieniowanie związane z przebiegiem przez obszar gminy przesyłowej linii elektroenergetycznej najwyższych napięć 400kV relacji Plewiska – Kromolice – Ostrów Wlkp. oraz stacji bazowych telefonii komórkowej w miejscowościach: Jaraczewo, Brzostów i Góra. Linia elektroenergetyczna 400 kV poza tym, że jest źródłem pól elektromagnetycznych, stanowić może źródło hałasu w środowisku.

Źródłem emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych są również drogi: krajowa nr 12 a w dalszej kolejności drogi powiatowe i gminne. Zagrożeniem dla człowieka są natomiast substancje emitowane do atmosfery ze źródeł mobilnych (m.in. tlenki węgla, tlenki azotu, ozon). Poruszające się samochody mogą ponadto stanowić poważne zagrożenie dla ludzi (tak dla prowadzących pojazdy, jak dla pieszych i rowerzystów), gdyż przyczyniają się one do wielu wypadków drogowych. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności wywołane oddziaływaniem transportu mają jednak w gminie charakter lokalny – powodują miejscowe pogorszenie warunków życia, pracy i wypoczynku, lokalny hałas czy też zanieczyszczenie powietrza.

Potencjalnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia mogą być wszelkiego rodzaju ekstrema meteorologiczne, jakie w województwie wielkopolskim rejestrowane są bieżąco na podstawie monitoringu Wydziału Zarządzania Kryzysowego Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

7.1. Analiza ekonomiczna

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat odnotowano systematyczny wzrost dochodów Gminy Jaraczewo, które w 2015 r. osiągnęły poziom 26 856 428,18 zł. Na dochód ogółem składają się dochody własne, subwencja ogólna, dotacje celowe z budżetu państwa oraz środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące

z budżetu Unii Europejskiej i inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tab. Dochody w latach 2005-2015

Kategoria dochodu	2005	2010	2015
Dochody ogółem	15 527 897,00 zł	21 441 253,19 zł	26 856 428,18 zł
Dochody własne	4 379 641,00 zł	5 976 150,47 zł	8 999 967,80 zł
Subwencja ogólna	7 621 549,00 zł	9 632 379,00 zł	10 605 303,00 zł

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2017

Subwencje ogólne są przekazywane przez organy państwowe na zadania własne gmin i stanowią, łącznie z dochodami własnymi, podstawę do planowania wydatków budżetowych na dany rok. O przeznaczeniu środków przekazanych w ramach subwencji decyduje organ stanowiący – Rada Miasta i Gminy Jaraczewo.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 513 z późn. zm.) źródłami dochodów gminy są:

- 1) wpływy z podatków:
 - od nieruchomości,
 - rolnego,
 - leśnego,
 - od środków transportowych,
 - dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej
 - od spadków i darowizn,
 - od czynności cywilnoprawnych;
- 2) wpływy z opłat:
 - skarbowej,
 - targowej,
 - miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów,
 - reklamowej,
 - eksploatacyjnej
 - innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów.

W strukturze dochodów własnych Gminy Jaraczewo największy udział mają udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych (31,78%) oraz wpływy z podatku od nieruchomości (26,11%) oraz. W 2005 r. wpływy z podatku od nieruchomości stanowiły 30,84% dochodów własnych gminy, w 2010 r. – 32,62%, a w 2015 r. spadły do poziomu 26,11%. W analizowanym okresie praktycznie wzrósł natomiast udział dochodów osiąganych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, które w 2005 r. stanowiły 25,74% dochodów własnych gminy, w 2010 r. – 27,68%, a w 2015 r. – 33,19%.

Wydatki Gminy Jaraczewo związane są z realizacją zadań, do których należą, zgodnie z art. 6 ustawy o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1875 z późn. zm.), wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów oraz z realizacją zadań, do których należą, zgodnie z art. 7, zadania własne zaspakajające zbiorowe potrzeby wspólnoty.

Wydatki ponoszone przez jednostki samorządu terytorialnego podzielić można pod względem przeznaczenia na dwie duże grupy:

- wydatki bieżące – związane z zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania poszczególnych obiektów jednostek samorządu terytorialnego i zaspokajaniem bieżących potrzeb wynikających z realizacji zadań,
- wydatki inwestycyjne – służące podwyższaniu standardów i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego.

Tab. Wydatki w latach 2005-2015

Kategoria dochodu	2005	2010	2015
Wydatki ogółem	15 527 897,00 zł	21 441 253,19 zł	26 856 428,18 zł
Wydatki bieżące	4 379 641,00 zł	5 976 150,47 zł	8 999 967,80 zł
Wydatki inwestycyjne	7 621 549,00 zł	9 632 379,00 zł	10 605 303,00 zł

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2017

W strukturze wydatków bieżących największy udział mają wydatki przeznaczone na oświatę i wychowanie, które od kilkunastu lat systematycznie rosną. Druga co do wielkości grupa wydatków bieżących związana jest z szeroko rozumianą pomocą społeczną, a kolejną grupę wydatków budżetowych stanowią wydatki na administrację publiczną.

Tab. Wydatki bieżące w latach 2005-2015

Kategoria dochodu	2005	2010	2015
Oświata i wychowanie	b.d.	7 322 437,40 zł	9 116 261,73 zł
Pomoc społeczna	b.d.	3 850 208,99 zł	4 122 234,90 zł
Administracja publiczna	b.d.	2 252 679,85 zł	2 469 450,50 zł

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2017

Powyższe dane wskazują na prawie dwukrotny wzrost dochodów gminy Jaraczewo w okresie ostatniego dziesięciolecia. Odnotowano także znaczny wzrost wydatków inwestycyjnych.

Uruchamianie nowych terenów przeznaczonych pod zainwestowanie powinno wynikać z możliwości realizacji niezbędnej infrastruktury technicznej, obsługi komunikacyjnej i dostępności usług publicznych. Jednocześnie nowe inwestycje powinny stać się źródłem nowych dochodów budżetowych gminy, przede wszystkim w zakresie podatków od nieruchomości oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa.

7.2. Analiza środowiskowa

Środowisko przyrodnicze jest jednym z najważniejszych czynników mających istotny wpływ na rozwój zrównoważony gminy. Zadaniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest określenie barier chroniących najcenniejsze walory środowiska przed antropopresją, a także wskazanie obszarów o charakterze środowiskotwórczym oraz obszarów przeznaczonych do trwałego rozwoju.

Na podstawie przeprowadzonej analizy i oceny poszczególnych komponentów środowiska oraz występujących na terenie gminy Jaraczewo zagrożeń środowiskowych, można stwierdzić, iż w gminie Jaraczewo nie obserwuje się drastycznych problemów związanych z funkcjonowaniem środowiska. Występujące zanieczyszczenia mają charakter odwracalny, a stan ten wynika przede wszystkim ze stosunkowo niskiego stopnia zurbanizowania obszarów wiejskich, położenia w znacznej odległości od większych ośrodków zurbanizowanych i obszarów przemysłowych.

Gmina cechuje się:

- występowaniem korzystnych warunków klimatycznych,
- dość urozmaiconą rzeźbą terenu,
- budową geologiczną stwarzającą warunki do wytypowania obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych,
- niskim stopniem lesistości (poniżej średniej krajowej),
- dużym udziałem w ogólnej powierzchni gleb wysokich klas bonitacyjnych (II - IV klasy) stwarzających możliwości intensyfikacji rolnictwa,
- udziałem w pokrywie glebowej gleb pochodzenia organicznego (gleby torfowe) o wysokim poziomie wód gruntowych (uwilgotnienie),
- położeniem gminy na obszarze o zakłóconej gospodarce wodnej „Płyta Krotoszyńska” rzutującym na konieczność ochrony zasobów wodnych gminy,
- występowaniem obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych (OSN),
- zagrożeniem wód pierwszego poziomu wód podziemnych na terenach płytkiego ich występowania,
- znacznym zanieczyszczeniem wód powierzchniowych uniemożliwiającym korzystanie z nich dla celów konsumpcyjnych i rekreacyjnych,
- brakiem stref ochrony pośredniej ujęć wodnych (Rusku i Górze) oraz ustaleń odnoszących się do obszaru zasobowego tych ujęć,
- monokulturowym charakterem niewielkich ekosystemów leśnych wpływającym na zmniejszoną odporność na szkodniki oraz zagrożenie pożarowe,
- niewielkim zanieczyszczeniem powietrza,
- oddziaływaniami akustycznymi związanymi z eksploatacją drogi krajowej nr 12,
- promieniowaniem jonizującym i elektromagnetycznym związanym z przebiegiem przez obszar gminy linii elektroenergetycznej 400 kV oraz stacji bazowych telefonii komórkowej w miejscowościach Jaraczewo, Brzostów i Góra.

Reasumując uwarunkowania przyrodnicze przestrzennego zagospodarowania gminy Jaraczewo można stwierdzić, że:

- walory produkcyjne gleb oraz obszary łąk i sprzyjające warunki klimatyczne stanowią podstawę rolniczego charakteru gospodarki gminy,

- duże obniżenia dolinne to przede wszystkim obszary niezwykle ważne dla zachowania równowagi ekologicznej i różnorodności biologicznej oraz system wentylacyjny gminy,
- atutem jest urozmaicona rzeźba terenu, duże obniżenia dolinne układające się w kilkunastokilometrowe ciągi miejscami sąsiadujące z kompleksami leśnymi stanowią atrakcyjny cel turystyki pieszej, rowerowej, konnej,
- kompleksy leśne stanowią nie tylko ważny składnik równowagi biologicznej, ale niezbędne zaplecze środowiska przyrodniczego dla rekreacji.

7.3. Analiza społeczna

Procesy demograficzne na terenie gminy Jaraczewo charakteryzują się względną stabilnością. Zauważalne są niewielkie wahania. Największa dynamika przyrostu naturalnego, nie przekraczająca jednak 4,8‰ przypada na okres 2004 – 2008. W kolejnych latach obserwuje się zmniejszenie tempa przyrostu naturalnego. Niekorzystnie kształtuje się saldo migracji, a mianowicie w całym analizowanym okresie tj. 1995 – 2014 było ono ujemne, za wyjątkiem roku 1997 i 2006, gdy nie przekraczało 3 osób.

W efekcie procesów demograficznych liczba ludności gminy w latach 1995 – 2015 zmniejszyła się o 76 osób. Uwzględniając dotychczasowe trendy demograficzne oraz przyjmując założenie, że utrzymają się one na dotychczasowym poziomie można uznać, że w gminie nie nastąpi znaczne zwiększenie liczby ludności.

Na terenie gminy Jaraczewo przeważają firmy o charakterze usługowym, budowlanym i produkcyjnym prowadzące działalność gospodarczą w większości na rzecz lokalnego rynku zbytu.

Ilość i wielkość podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w gminie Jaraczewo świadczą o przeciętnych warunkach dla rozwoju funkcji gospodarczych.

Mimo zachodzących przekształceń na obszarze gminy: zajmowania przestrzeni rolniczej na cele zabudowy mieszkaniowej, działalności gospodarczej i infrastruktury technicznej oraz komunikacji – funkcja rolnicza nadal będzie kontynuowana. Będzie ona nadal pełnić bardzo ważną rolę w sferze gospodarczej. Produkcja roślinna i zwierzęca uzależniona jest i będzie od trendów gospodarczych i polityki rolnej.

Gmina posiada możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnej, w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i tereny doliny Obry.

Za stworzeniem dodatkowej oferty terenów inwestycyjnych w Jaraczewie

i okolicach, przemawia przebieg drogi krajowej nr 12 oraz planowana do zrealizowania – obwodnica Jaraczewa w ciągu tej drogi.

Jednym z ważnych elementów wymagających uzupełnienia w zmianie studium gminy jest infrastruktura sieciowa oraz sieć drogowa.

7.4. Prognoza demograficzna

Prognoza demograficzna obejmuje przewidywanie kształtowania się w przyszłości zjawisk i procesów demograficznych, ich kierunków oraz tempa rozwoju, jak również przemian strukturalnych. Przewidywanie przyszłych kierunków zmian procesów demograficznych zawsze jest obarczone dużą niepewnością wynikającą przede wszystkim z braku możliwości oceny dynamiki i kierunku rozwoju społeczno-gospodarczego.

Prognozę demograficzną dla gminy Jaraczewo oparto na danych Głównego Urzędu Statystycznego. Niestety prognoza ta odnosi się jedynie do poziomu powiatów, zatem jedyną możliwością było przyjęcie danych charakteryzujących cały powiat jarociński i na ich podstawie określenie prognozowanej liczby ludności na obszarze gminy Jaraczewo.

Prognozę demograficzną przedstawiono w założonym horyzoncie czasowym obejmującym najbliższe 30 lat. W pierwszej kolejności określono prognozowaną zmianę liczby ludności w latach 2015-2045 w ujęciu procentowym. Następnie uzyskane wartości wskaźników odniesiono do aktualnej liczby ludności na obszarze gminy Jaraczewo i w ten sposób określono prognozowaną liczbę ludności w założonej perspektywie czasowej.

W poniższej tabeli zaprezentowano uzyskane wyniki dotyczące prognozowanej liczby ludności w 2045 roku.

Tab. Prognozowana zmiana liczby ludności w latach 2015-2045

Nazwa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Gmina Jaraczewo	-5,96%	-5,76%	-6,26%

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2017

Tab. Prognozowana liczba ludności w 2045 roku

Nazwa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Gmina Jaraczewo	7 849	3 825	4 019

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2017

Analizując dane zamieszczone w powyższej tabeli należy stwierdzić, iż w okresie perspektywicznym 30 lat, liczba ludności gminy Jaraczewo zmniejszy się o średnio 6% w stosunku do stanu ludności w 2015 r. Wskazać jednak należy na niepewność prognozowania demograficznego, które nie jest w stanie przewidzieć faktycznych zjawisk w przestrzeni, które w istotny sposób mogą odwrócić dotychczasowe tendencje zmian liczby ludności.

Powyższe uwarunkowania wymagają powiązania wyników prognozy demograficznej z aktualnymi czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego. Dobrym przykładem jest pojawianie się dużych inwestorów o istotnym zapotrzebowaniu na siłę roboczą oraz ich kooperantów, co w perspektywie kilku najbliższych lat może korzystnie wpłynąć na stan i strukturę ludności. Ze względu na potrzebę pozyskania wykwalifikowanej siły roboczej konieczne będzie zaproponowanie nowych przestrzeni inwestycyjnych przeznaczonych pod zabudowę. Aktualnie brak jest informacji pozwalających określić skalę tego zjawiska.

Uwarunkowania demograficzne stanowią istotny argument przemawiający za racjonalizacją polityki przestrzennej. Nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie, przede wszystkim pod zabudowę mieszkaniową, powinny uwzględniać faktyczne zmiany w zakresie przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, tendencje w zakresie wzrostu średniej powierzchni mieszkań i potrzebę poprawy warunków zamieszkania w zakładanej perspektywie planistycznej, biorąc pod uwagę przede wszystkim nowe czynniki rozwojowe, które w sposób znaczący mogą wpłynąć na zmiany sytuacji demograficznej gminy Jaraczewo.

7.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Dla oceny możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, istotna jest przede wszystkim analiza wydatków inwestycyjnych.

Na przestrzeni ostatnich lat odnotowano zmienny poziom wydatków inwestycyjnych w zakresie transportu i łączności, gospodarki komunalnej i ochrony środowiska oraz oświaty i wychowania, istotnych z punktu widzenia jej rozwoju społeczno-gospodarczego. Wynikają one przede wszystkim z wartości planowanych do realizacji inwestycji w danym roku oraz możliwości pozyskania środków zewnętrznych na ich współfinansowanie.

Tab. Wydatki majątkowe inwestycyjne w latach 2005-2015

Kategoria dochodu	2005	2010	2015
Transport i łączność	b.d.	2 182 669,45 zł	978 923,80 zł
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	b.d.	249 267,77 zł	1 068 102,39 zł
Oświata i wychowanie	b.d.	45 720,55 zł	0,00 zł

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2017

Powyższe uwarunkowania wskazują na systematyczny wzrost potencjału inwestycyjnego gminy, pozwalający na dalsze wyposażanie miasta i poszczególnych miejscowości w niezbędną infrastrukturę techniczną i społeczną. W celu minimalizacji kosztów po stronie samorządu w pierwszej kolejności należy uruchamiać nowe tereny w zasięgu istniejącej infrastruktury technicznej, przede wszystkim sieci wodociągowej, elektroenergetycznej i kanalizacyjnej, posiadające dogodną dostępność komunikacyjną, w tym środkami transportu publicznego, oraz gwarantujące właściwą obsługę mieszkańców w zakresie dostępności do usług publicznych. Przygotowanie nowych terenów przeznaczonych pod zainwestowanie powinno być poprzedzone prognozą skutków finansowych sporządzaną na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, która określi bilans dochodów i wydatków wynikających z określonego obszaru.

7.6. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w skali gminy oszacowano na podstawie:

- analizy ekonomicznej obrazującej poziom dochodów i wydatków gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych służących podwyższaniu standardów i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego,
- analizy środowiskowej obrazującej ocenę przydatności poszczególnych terenów dla lokalizacji nowej zabudowy, z uwzględnieniem najistotniejszych elementów środowiska przyrodniczego, w tym w szczególności określenie terenów

wyłączonych z zabudowy,

- analizy społecznej obrazującej stan i strukturę demograficzną społeczności gminy, ze szczególnym uwzględnieniem ruchu naturalnego, migracji, rynku pracy i warunków mieszkaniowych, stanowiącej podstawę dla racjonalnego kształtowania docelowej struktury przestrzennej gminy,
- prognozy demograficznej wskazującej na spadek liczby ludności gminy z 8 346 mieszkańców w 2015 r. do 7 849 mieszkańców w 2045 r.
- oceny możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego poziomu wydatków inwestycyjnych w zakresie transportu i łączności oraz gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia jej rozwoju społeczno-gospodarczego,
- prognozowanego wzrostu powierzchni użytkowej mieszkań z poziomu 199 575 m² w 2015 roku do poziomu 298 262 m² w 2045 roku na podstawie analizy zmian w latach 2000-2015,
- prognozowanego wzrostu przeciętnej powierzchni jednego mieszkania z poziomu 24 m² w 2015 roku do poziomu 38 m² w 2045 roku na podstawie zakładanego spadku liczby ludności oraz wzrostu powierzchni użytkowej mieszkań w zakładanej perspektywie planistycznej,
- aktualnej struktury użytkowania gruntów na obszarze gminy, ze szczególnym uwzględnieniem udziału poszczególnych funkcji terenów zainwestowanych.

Dla określenia maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę przyjęto perspektywę 30 lat oraz niepewność procesów rozwojowych poprzez zwiększenie zapotrzebowania o 30% w stosunku do powyższych wyników analiz.

Przyjmując wyniki powyższych analiz określono zapotrzebowanie na nową zabudowę w skali gminy dla poszczególnych kategorii terenów przeznaczonych pod zabudowę w oparciu o poniższe założenia:

1. Dla **terenów osiedleńczych** przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 128 293 m² powierzchni użytkowej zabudowy na podstawie prognozowanego spadku liczby ludności oraz zakładanego wzrostu przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań przypadającej na jednego mieszkańca gminy do

- poziomu 38 m² oraz zakładanego rozwoju istniejących gospodarstw rolnych o rozdrobnionej strukturze agrarnej;
2. Dla **terenów usługowych** przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 39 465 m² powierzchni użytkowej zabudowy na podstawie zakładanego wzrostu przeciętej powierzchni użytkowej usług przypadającej na jednego mieszkańca gminy do poziomu 6 m² oraz wzrostu zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, dla której konieczne będzie wprowadzenie odpowiedniego wyposażenia usługowego, w tym realizacji usług publicznych, biorąc pod uwagę konieczność zabezpieczenia nowych terenów inwestycyjnych jako oferty dla istniejących i nowych inwestorów;
 3. Dla **terenów produkcyjnych, składów i magazynów** przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 149 540 m² powierzchni użytkowej zabudowy na podstawie zakładanego wzrostu przeciętej powierzchni użytkowej obiektów produkcyjnych, magazynowych i składowych przypadającej na jednego mieszkańca gminy do poziomu 16 m² na podstawie analizy potrzeb wynikających z zabezpieczenia nowych terenów inwestycyjnych jako oferty dla istniejących i nowych inwestorów, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących funkcji przemysłowych gminy;
 4. Dla **terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych** przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 14 938 m² powierzchni użytkowej zabudowy na podstawie zakładanego wzrostu powierzchni istniejących obiektów produkcji rolnej przypadającej na jednego mieszkańca gminy do poziomu 4 m².

Tab. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia użytkowa [w m ²]
Tereny osiedleńcze	128 293
Tereny usługowe	39 465
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	149 540
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	14 938
Suma	332 236

Źródło: opracowanie własne

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych

Chłonność obszarów, rozumianych jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, określono na podstawie analizy zagospodarowania i zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach istniejących jednostek osadniczych. Poniżej przedstawiono chłonność obszarów dla lokalizacji nowej zabudowy określoną w powierzchni użytkowej zabudowy według poszczególnych kategorii zabudowy.

Chłonność miejscowości położonych na obszarze gminy Jaraczewo oszacowano wyłącznie dla miasta oraz wsi charakteryzujących się zwartą strukturą funkcjonalno-przestrzenną. W analizie nie uwzględniono miejscowości o zabudowie rozproszonej.

Ze względu na istniejący charakter terenów zainwestowanych chłonność obszarów oszacowano według podziału na dwie kategorie: tereny osiedleńcze i tereny usługowe przy założeniu lokalizowania nowych terenów przeznaczonych pod określony typ zainwestowania w sąsiedztwie terenów istniejących o tej samej funkcji. Dla pozostałych kategorii terenów (tereny produkcyjne, składów i magazynów, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych), ze względu na istniejący charakter zainwestowania, brak jest możliwości wyznaczenia nowych terenów dla lokalizacji zabudowy w ramach zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Tab. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych [w powierzchni użytkowej w m²]

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia użytkowa [w m ²]
Tereny osiedleńcze	68 126
Tereny usługowe	1 999
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	3 546
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	8 646
Suma	82 318

Źródło: opracowanie własne

Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Chłonność obszarów, rozumianych jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, określono na podstawie analizy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny położone poza obszarami o w pełni

wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach istniejących jednostek osadniczych.

Poniżej przedstawiono chłonność obszarów dla lokalizacji nowej zabudowy określoną w powierzchni użytkowej zabudowy według poszczególnych kategorii zabudowy.

Tab. Chłonność obszarów w planach miejscowych [w powierzchni użytkowej w m²]

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia użytkowa [w m ²]
Tereny osiedleńcze	13 573
Tereny usługowe	1 770
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	0
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	0
Suma	15 343

Źródło: opracowanie własne

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do chłonności terenów położonych na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę ma na celu wykazanie priorytetów w zakresie wyznaczania nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę. W poniższej tabeli przedstawiono wyniki przeprowadzonej analizy.

Tab. Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością obszarów [w powierzchni użytkowej w m²]

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Zapotrzebowanie na nową zabudowę	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	Porównanie
Tereny osiedleńcze	128 293	68 126	13 573	46 594

Tereny usługowe	39 465	1 999	1 770	35 696
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	149 540	3 546	0	145 994
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	14 938	8 646	0	6 292
Suma	332 236	82 318	15 343	234 575

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie przeprowadzonej analizy formułuje się następujące wytyczne do określania kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów:

1. Dla **terenów osiedleńczych** w celu realizacji pełnego zapotrzebowania, dopuszcza się kształtowanie nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę o maksymalnej powierzchni użytkowej zabudowy wynikającej z przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę;
2. Dla **terenów usługowych** w celu realizacji pełnego zapotrzebowania, dopuszcza się kształtowanie nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę o maksymalnej powierzchni użytkowej zabudowy wynikającej z przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę;
3. Dla **terenów produkcyjnych, składów i magazynów**, w celu realizacji pełnego zapotrzebowania, dopuszcza się kształtowanie nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę o maksymalnej powierzchni użytkowej zabudowy wynikającej z przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę;
4. Dla **terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych**, w celu realizacji pełnego zapotrzebowania, dopuszcza się kształtowanie nowej zabudowy poza

obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę o maksymalnej powierzchni użytkowej zabudowy wynikającej z przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

7.7. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, determinowane będą poziomem uzyskiwanych dochodów. Rozwój nowych terenów inwestycyjnych zwiększy wpływ do budżetu gminy z tytułu podatku od nieruchomości.

W poniższej tabeli przedstawiono prognozowane dochody gminy z tytułu podatku od nieruchomości po zrealizowaniu maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę w perspektywie 30 lat.

Tab. Prognozowane dochody z tytułu podatku od nieruchomości

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia gruntów [m ²]	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Podatek od nieruchomości (grunt)	Podatek od nieruchomości (powierzchnia użytkowa)
Tereny osiedleńcze	2 072 810	128 293	269 465 zł	66 712 zł
Tereny usługowe	637 636	39 465	382 582 zł	689 848 zł
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	2 416 098	149 540	1 449 659 zł	2 613 959 zł
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	241 356	14 938	144 814 zł	141 463 zł
Suma	5 367 900	332 236	2 246 519 zł	3 511 983 zł

Źródło: opracowanie własne

Uruchamianie przez gminę nowych terenów inwestycyjnych wiąże się z koniecznością rozbudowy infrastruktury technicznej – sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej oraz doprowadzeniem do tych terenów dróg publicznych. Realizacja infrastruktury odbywać się

będzie etapowo w ciągu najbliższych kilkudziesięciu lat biorąc pod uwagę priorytety w zakresie wyposażania określonych terenów. Finansowanie ww. działań opierać się będzie przede wszystkim na podstawie dochodów własnych gminy, ale także poprzez pozyskanie różnego rodzaju dotacji. W przypadku niedoboru środków finansowych budżetu istnieje ponadto możliwość zaciągania kredytów.

7.8. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych i na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę oraz poza tymi obszarami

Potrzeby inwestycyjne gminy Jaraczewo wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy przedstawiono w podziale na trzy kategorie:

- 1) obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych,
- 2) obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione powyżej,
- 3) obszarów pozostałych.

W analizie uwzględniono potrzeby inwestycyjne związane z realizacją infrastruktury komunikacyjnej i technicznej. Ze względu na ogólny charakter niniejszej analizy oraz oparcie jej na przyjętych założeniach, brak jest możliwości prawidłowego oszacowania potrzeb związanych z realizacją infrastruktury społecznej. Biorąc jednak pod uwagę prognozowany spadek liczby ludności w zakładanej perspektywie planistycznej można przyjąć brak faktycznego wzrostu zapotrzebowania na usługi publiczne (m.in. szkoły, przedszkola, ośrodki opieki społecznej itd.).

Lokalizacja nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych nie pociąga za sobą realizacji nowej infrastruktury technicznej i drogowej. Wynika to z faktu, że nowa zabudowa stanowić będzie uzupełnienie istniejącej, na terenach już wyposażonych w infrastrukturę techniczną oraz posiadających dostęp do dróg publicznych.

Tab. Zapotrzebowanie na infrastrukturę obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia gruntów [m ²]	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Długość nowych dróg [km]	Długość nowej infrastruktury technicznej [km]
Tereny osiedleńcze	1 100 700	68 126	0,0	0,0
Tereny usługowe	32 300	1 999	0,0	0,0
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	57 300	3 546	0,0	0,0
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	139 700	8 646	0,0	0,0
Suma	1 330 000	82 318	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne

Lokalizacja nowej zabudowy na terenach osiedleńczych objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego będzie wymagała budowy po ok. 2,2 km nowych dróg publicznych i sieci infrastruktury technicznej. W odniesieniu do pozostałych kategorii terenów zakłada się, że realizacja dróg i infrastruktury technicznej odbywać się będzie na koszt inwestorów.

Tab. Zapotrzebowanie na infrastrukturę obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia gruntów [m ²]	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Długość nowych dróg [km]	Długość nowej infrastruktury technicznej [km]
Tereny osiedleńcze	219 300	13 573	2,2	2,2
Tereny usługowe	28 600	1 770	0,0	0,0
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	0	0	0,0	0,0
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	0	0	0,0	0,0
Suma	247 900	15 343	2,2	2,2

Źródło: opracowanie własne

Realizacja inwestycji zostanie rozłożona w okresie 30 lat i będzie przebiegać etapowo, w zależności od stopnia zainwestowania poszczególnych terenów.

Prognozowane koszty realizacji dróg publicznych oraz infrastruktury technicznej zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab. Prognozowane koszty budowy dróg publicznych oraz realizacji infrastruktury technicznej obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Kategoria planowanych inwestycji	Drogi publiczne	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacji sanitarnej
Prognozowane koszty	219 300 zł	587 724 zł	1 260 975 zł

Źródło: opracowanie własne

Lokalizacja nowej zabudowy na pozostałych obszarach w granicach gminy Jaraczewo nie pociąga za sobą realizacji nowej infrastruktury technicznej i drogowej. Zakłada się, że na terenach pozostałych, niewymienionych powyżej, na których planowana jest nowa zabudowa, realizacja dróg i infrastruktury technicznej odbywać się będzie na koszt inwestorów, natomiast nowa zabudowa zagrodowa lokalizowana będzie na terenach posiadających dostęp do dróg publicznych i infrastruktury technicznej lub w oparciu o rozwiązania indywidualne.

Tab. Zapotrzebowanie na infrastrukturę obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia gruntów [m ²]	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Długość nowych dróg [km]	Długość nowej infrastruktury technicznej [km]
Tereny osiedleńcze	752 810	46 594	0,0	0,0
Tereny usługowe	576 736	35 696	0,0	0,0
Tereny produkcyjne, składów i magazynów	2 358 798	145 994	0,0	0,0
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	101 656	6 292	0,0	0,0
Suma	3 790 000	234 575	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne

Powyższa analiza wykazała, że łączny koszt związany z budową dróg publicznych i infrastruktury technicznej, obejmującej sieć wodociagową i sieć kanalizacji sanitarnej, wyniesie 2 067 975 zł, co przy średnim poziomie wydatków inwestycyjnych na poziomie 1 000 000,00 zł rocznie, pozwala stwierdzić, że inwestycje w tym zakresie mogą zostać zrealizowane w założonej perspektywie 30 lat.

Jednocześnie zakłada się, że zarówno wpływy z tytułu podatku od nieruchomości oraz wydatki związane z konieczności realizacji zadań własnych, realizowane będą w oparciu o politykę przestrzenną gminy polegającą na sukcesywnym sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod zabudowę, na etapie których określone zostaną prognozowane zyski i straty wynikające z uruchomienia nowych przestrzeni inwestycyjnych. Oznacza to, że realizacja maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę następować będzie etapowo w nawiązaniu do aktualnych potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

Przedstawione potrzeby inwestycyjne przy założonych wskaźnikach, nie przekraczają możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

8. Stan prawny gruntów

Własność gruntów na terenie gminy Jaraczewo, obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela. Gmina Jaraczewo – własność gruntów w 2016 roku

Sektor własnościowy	Powierzchnia	
	ha	%
Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	3 746	28,17
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	140	1,05
Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	241	1,81
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	2	0,02
Grunty osób fizycznych	8 541	64,23
Grunty spółdzielni	20	0,15
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	385	2,90
Wspólnoty gruntowe	1	0,01
Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	58	0,44
Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	50	0,38
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób niewymienionych wyżej	113	0,85
Powierzchnia ewidencyjna	13 297	100

Źródło: Główny Urząd Geodezji i Kartografii. Stan na dzień 01.01.2016 r.

Z zestawienia wynika, że na terenie gminy dominują grunty prywatne należące przede wszystkim do osób prywatnych.

Uwagę zwraca fakt, że własność komunalna, nie ma dużego udziału w strukturze własnościowej gminy. Jednocześnie grunty komunalne są bardzo cennym atutem gminy w prowadzeniu polityki przestrzennej. Umożliwiają pozyskiwanie terenów korzystniej zlokalizowanych do realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych. Przykładem mogą być tereny położone w Jaraczewie w rejonie ul. Golskiej, Topolowej, Kolejowej i Gostyńskiej.

9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Na terenie gminy Jaraczewo jedynymi formami ochrony prawnej (na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 142, z późn. zm.) są pomniki przyrody. Z 8 form ochrony przyrody – pomników przyrody, 6 znajduje się na terenie parku pałacowego w Górze. Takie usytuowanie sprawia, że planowane zagospodarowanie terenu gminy nie naruszy spójności oraz integralności systemu istniejących obszarów chronionych. Planowane na terenie gminy Jaraczewo przedsięwzięcia nie będą kolidować z zakazami i nakazami obowiązującymi na obszarach chronionych.

Ponadto na obszarze gminy ochronie na podstawie przepisów szczegółowych podlegają:

- lasy,
- ciek i zbiorniki wodne,
- grunty orne, łąki i pastwiska I, II i III klasy bonitacyjnej,
- złoża surowców mineralnych,
- grupy śródpolnej zieleni wysokiej,
- korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym,
- korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym,
- parki podworskie,
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych.

10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Naturalne zagrożenia geologiczne (osuwiska, osiadanie, zapadliska, podtapianie, wstrząsy) wiążą się głównie działalnością górniczą, ale również m. in. z oddziaływaniem klimatu, budową geologiczną, czynnikami antropogenicznymi. Na terenie gminy znajdują następujące obszary górnicze, określone na podstawie serwisu MIDAS, prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy: Gola III – Pole B/N, Gola IV, Niedźwiady, Gola V, Gola III – Pole A, Gola III – Pole B/S, Zalesie KR A, Łobez, Gola II – A, Panienka MB, Panienka MB I, Gola VI, Niedźwiady I, Roszków.

Zgodnie z informacjami, uzyskanymi z Archiwum Geologicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, na terenie gminy Jaraczewo nie występują osuwiska oraz tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

Inwentaryzacja terenowa pozwala stwierdzić, że osuwiska mogą pojawić się jedynie na terenach eksploatacji kruszywa naturalnego. Należy jednak uwzględnić fakt, że prowadzenie eksploatacji nakłada obowiązek przyjęcia takiej technologii eksploatacji, która zapewnia ograniczenie ujemnych jej wpływów na środowisko.

11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

11.1. Kopaliny

Gmina Jaraczewo należy do bogatych w złoża surowców pospolitych, występują tu kruszywa naturalnego drobne i grube, surowce ilaste ceramiki budowlanej – iłów poznańskich, kreda jeziorna, torfy oraz prognostyczne złoża węgla brunatnego.

Na terenie gminy Jaraczewo znajdują się następujące złoża, określone na podstawie Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowy Instytut Badawczy oraz serwisu MIDAS, prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy:

- gazu ziemnego: „Roszków”,
- piasków i żwirów: „Gola”, „Gola II”, „Gola III”, „Gola IV”, „Gola V”, „Gola VI”, „Łobez”, „Niedźwiady”, „Niedźwiady I”, „Panienka”, „Panienka III”, „Panienka IV”, „Panienka MB”, „Panienka MB I”, „Zalesie”, „Zalesie II”, „Zalesie KR”,
- surowców ilastych i glin ceramiki budowlanej: „Góra”,
- kredy: „Panienka”,
- węgla brunatnego o zasobach prognostycznych: „Zalesie – Pępowo”.

Charakterystykę złóż surowców mineralnych przedstawiono na podstawie bazy danych Midas poniżej.

Gaz ziemny:

„Roszków” – złożę gazu ziemnego o zasobach przemysłowych 206,46 mln m³.

Piaski i żwiry:

„Gola” – złożę piasków budowlanych, eksploatacja zaniechana, powierzchnia 1,33 ha, średnia miąższość złoża 4,70 m, średnia grubość nakładu 0,40 m,

„Gola II” – złożę piasków poza piaskami szklarskimi, zagospodarowane, powierzchnia 1,99 ha, średnia miąższość złoża 8,20 m, średnia grubość nakładu 0,70 m, średnia głębokość spagu 93,10 m,

„Gola III” – złożę piasków, zagospodarowane, powierzchnia 1,98 ha, maksymalna miąższość złoża 8,60 m, maksymalna grubość nakładu 1,20 m, maksymalna głębokość spagu 9,0 m,

„Gola IV” – złożę piasków budowlanych, zagospodarowane, powierzchnia 2,00 ha, średnia miąższość złoża 8,0 m, średnia grubość nakładu 2,10 m, średnia głębokość spagu 10,0 m,

„Gola V” – złożę piasków budowlanych, zagospodarowane, powierzchnia 1,23 ha, średnia miąższość złoża 7,30 m, średnia grubość nakładu 0,25 m, średnia głębokość spagu 8,20 m,

„Gola VI” – złożę piasków, rozpoznane szczegółowo, powierzchnia 1,99 ha, średnia miąższość złoża 6,30 m, średnia grubość nakładu 0,50 m,

„Łobez” – złożę piasków budowlanych, rozpoznane szczegółowo, powierzchnia 10,21 ha, średnia miąższość złoża 6,30 m, średnia grubość nakładu 1,10 m, średnia głębokość spagu 7,40 m,

„Niedźwiady” – złożę piasków budowlanych, eksploatowane okresowo, powierzchnia 0,30 ha, średnia miąższość złoża 6,10 m, średnia grubość nakładu 0,70 m,

„Niedźwiady I” – złożę piasków, rozpoznane szczegółowo, powierzchnia 1,89 ha, średnia miąższość złoża 4,30 m, średnia grubość nakładu 1,40 m, średnia głębokość spagu 5,80 m,

„Panienka” – złożę mieszanek żwirów piaskowych o powierzchni 11,56 ha, skreślone z bilansu zasobów z końcem 1989 r.,

„Panienka III” – złożę piasków i kruszyw naturalnych o powierzchni 1,70 m, eksploatacja zakończona, złożę skreślone z listy bilansu z końcem roku 1991 r.,

„Panienka IV” – złożę kruszyw naturalnych rozpoznane szczegółowo, powierzchnia złoża 3,92 ha, średnia miąższość złoża 10,0 m, średnia grubość nakładu 1,80 m, średnia głębokość spagu 12,0 m,

„Panienka MB” – złoża kruszyw naturalnych, zagospodarowane, powierzchnia złoża 2,00 ha, średnia miąższość złoża 9,36 m, średnia grubość nakładu 1,24 m,

„Panienka MB I” – złoża kruszyw naturalnych, zagospodarowane, powierzchnia złoża 14,59 ha, średnia miąższość złoża 9,27 m, średnia grubość nakładu 1,33 m,

„Zalesie” – złoża piasku, piasku ze żwirem i innych kruszyw naturalnych, rozpoznane szczegółowo, o powierzchni 4,79 ha, średnia miąższość złoża 8,10 m, średnia grubość nakładu 0,90 m, średnia głębokość spagu 8,90 m,

„Zalesie II” – złoża piasków budowlanych o powierzchni 1,38 ha, eksploatacja złoża zaniechana,

„Zalesie KR” – złoża piasków budowlanych, zagospodarowane, o powierzchni 17,73 ha, średnia miąższość złoża 6,20 m, średnia grubość nakładu 0,25 m, średnia głębokość spagu 6,60 m.

Surowce ilaste i gliny ceramiki budowlanej:

„Góra”, - złoża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych (ił i mułek), powierzchnia złoża 4,94 ha, eksploatacja zaniechana (koncesja ważna do roku 2004).

Kreda jeziorna, torf:

„Panienka” – złoża wapieni jeziornych (kredy jeziornej), kopalina towarzysząca - torf. Zasoby torfu około 100 tys. ton. Złoża rozpoznane szczegółowo, powierzchnia 10,26 ha, średnia miąższość złoża 3,0 m, średnia grubość nakładu 1,50 m.

Węgiel brunatny:

„Zalesie – Pępowo” - złoża węgla brunatnego o zasobach prognostycznych, powierzchnia złoża 12 740,00 ha, średnia głębokość spagu 180,80 m, średnia miąższość złoża 9,87 m, średnia grubość nakładu 170,70 m.

11.2. Wody podziemne

Obszar gminy Jaraczewo położony jest poza terenami Głównych Zbiorników Wód Podziemnych oraz poza obszarami zasobowymi i obszarami zasilania wyznaczonymi dla ujęć wód podziemnych.

Głównym użytkowym poziomem wodonośnym występującym na terenie gminy jest poziom czwartorzędowy, natomiast lokalnie występuje poziom trzeciorzędowy.

Poziom czwartorzędowy ma charakter dwudzielny. Obecność pierwszego, płytszego poziomu wodnego, uwarunkowana jest budową geologiczną oraz morfologią terenu. Wody

gruntowe związane z osadami piaszczystymi w obrębie wysoczyzny generalnie zalegają głębiej niż 1,5 m p.p.t. W obrębie gruntów spoistych – glin, woda nie tworzy jednolitego poziomu lecz pojawia się w postaci sączeń na zmiennej głębokości 1,0 – 3,0 m p.p.t. W obrębie dolin rzecznych wody pierwszego poziomu wód czwartorzędowych kształtują się, w zalegających od powierzchni madach piaszczysto-gliniastych, podścielonych piaskami, na poziomie 0,8 – 2,0 m p.p.t. Zasilanie płytkiego poziomu wód czwartorzędowych następuje w głównej mierze poprzez infiltrację opadów, lokalnie drenaż wód powierzchniowych. Głębszy poziom czwartorzędowy związany jest z serią piaszczysto-zwirową pochodzenia fluwioglacjalnego bądź też interglacjalnego. Zalega on na zmiennej głębokości 16,0 – 73,0 m. Woda tego poziomu znajduje się pod napięciem hydrostatycznym nadległych warstw trudno przepuszczalnych. Zwierciadło dynamiczne zalega na zmiennej głębokości zależnej od głębokości warstwy wodonośnej i waha się w granicach 4 – 69 m p.p.t. Zwierciadło ustabilizowane kształtuje się na poziomie 0,9 – 10,2 m p.p.t. Wydajność tego poziomu jest stosunkowo wysoka i wynosi 40 – 100 m³/h, przy depresji 0,2 – 13 m.

Poziom wód trzeciorzędowych związany jest z przewarstwieniami piaszczystymi w miększej serii iłów płoceńskich bądź miocieńskich. Wody te występują na głębokości 140 – 160 m p.p.t. Zwierciadło wody ma charakter subartezyjski. Zwierciadło statyczne zaznacza się na głębokości średnio 2 – 10 m p.p.t. Wydajności wynoszą w tym przypadku ca 40 – 100 m³/h, przy depresji 15 – 30 m.

Poziom jurajski zaznacza się na całym obszarze gminy. Związany jest on z piaskowcami i piaskami jury dolnej i środkowej. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi kilkadziesiąt metrów. Na terenie gminy brak ujęć wód jurajskich.

Zabezpieczenie ujęć wodnych przed niekorzystnym wpływem otoczenia następuje poprzez wyznaczanie stref ochrony sanitarnej bezpośredniej. Wszystkie eksploatowane ujęcia wodne posiadają tę strefę w granicach 8 – 10 metrów.

Położenie gminy Jaraczewo na terenie „Płyty Krotoszyńskiej” – wykazującej zakłócenia gospodarki wodnej nie posiada radykalnego odzwierciedlenia w niedoborze wody gminy poza okresami suszy. Ujęcia wodne w pełni zaspokajają lokalne zapotrzebowania oraz umożliwiają prowadzenie procesu wodociągowania wsi.

11.3. Tereny wymagające rekultywacji

Na obszarze gminy występują poeksploatacyjne tereny złoża kruszywa naturalnego oraz złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej. Jednocześnie są to tereny na których prowadzona jest rekultywacja lub tereny na których rekultywację już zakończono.

I tak dla terenu obejmującego złoża kruszywa naturalnego „Gola” określono wodny kierunek rekultywacji dla głównej części obszaru górniczego na powierzchni 1 ha, zaś dla pozostałej części obszaru górniczego kierunek rolny. Ponadto dla terenu znajdującego się poza obszarem górniczym, który naruszony został przez działalność na złożu „Gola”, prowadzony jest rolny kierunek rekultywacji.

Natomiast tereny występowania części złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Góra” objęto następującymi kierunkami rekultywacji:

- wodny kierunek rekultywacji na powierzchni ok. 4 ha,
- rolny kierunek rekultywacji na powierzchni ok. 1 ha,
- kierunek o charakterze zadrzewieniowym na powierzchni ok. 6 ha.

Pozostałe tereny na których prowadzona jest obecnie eksploatacja kopalin lub na których będzie prowadzona eksploatacja kopalin będą również poddane rekultywacji. Taki obowiązek ciąży na użytkowniku tych złóż. Po zakończeniu eksploatacji tereny wyrobisk będą zrehabilitowane zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r., o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Z uwagi na istniejące uwarunkowania środowiskowe przyjęto, że najważniejszym kierunkiem rekultywacji przekształconych terenów będzie w zależności od wymogów kierunek: rolny, leśny, zadrzewiony oraz wodny w tym dla potrzeb gospodarki rybnej.

11.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na obszarze gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

12. Występowanie terenów górniczych na podstawie przepisów odrębnych.

W gminie Jaraczewo znajdują się następujące tereny górnicze wyznaczone na podstawie serwisu MIDAS, prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy: „Gola II”, „Gola III – Pole A”, „Gola III – Pole B”, „Gola IV”, „Gola V”, „Gola VI”, „Łobez”, „Niedźwiady”, „Niedźwiady I”, „Panienka MB”, „Panienka MB I”, „Roszków”, „Zalesie II”, „Zalesie KR A”.

Na terenach tych prowadzona jest eksploatacja złóż kopalin w oparciu o ważne koncesje. Koncesja, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2126), określa rodzaj i sposób prowadzenia działalności objętej koncesją, przestrzeń, w granicach której ma być prowadzona

działalność, okres ważności koncesji ze wskazaniem terminu rozpoczęcia działalności. Wyznacza również granice obszaru i terenu górniczego oraz określa zasoby złoża kopaliny możliwe do wydobywania, a także inne wymagania w zakresie bezpieczeństwa powszechnego i ochrony środowiska.

13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami.

13.1. Sieć drogowa

Układ komunikacyjny na terenie gminy Jaraczewo tworzy sieć drogowa, w skład której wchodzi drogi publiczne: krajowe, powiatowe i gminne. Drogi niezaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych stanowią drogi wewnętrzne.

Sieć drogową na terenie gminy Jaraczewo tworzą:

- droga krajowa nr 12, pod zarządem Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Poznaniu,
- drogi powiatowe, administrowane przez Starostwo Powiatowe w Jarocinie, Referat Dróg Powiatowych,
- drogi gminne, pod zarządem administracji gminy Jaraczewo.

Droga krajowa

Droga krajowa nr 12 Głogów – Leszno – Gostyń – Jarocin – Pleszew (od drogi S11) – Kalisz – Sieradz – Lublin – Chełm posiada klasę techniczną GP – główna ruchu przyspieszonego. Droga ta prowadzi ruch drogowy od przejścia granicznego na zachodniej granicy kraju do granicy wschodniej. Przebieg drogi przez centrum Jaraczewa ulicami Gostyńską, Kolejową, Jarocińską i przez wieś Łobez stanowi uciążliwość dla mieszkańców wynikającą z prowadzenia ruchu tranzytowego ulicami po których odbywa się ruch lokalny. Droga ta przebiega również przez obszar wsi Brzostów gdzie występują dwa nie normatywne odwrotne łuki.

Dla zapewnienia większego bezpieczeństwa drogowego i zmniejszenia uciążliwości związanej z ruchem pojazdów ciężarowych w obszarze Jaraczewa i wsi Łobez, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Poznaniu planuje obwodnicę drogową. W obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

gminy Jaraczewo zapisane zostały obwodnice miejscowości: Jaraczewo, Łobez i Brzostów. Obwodnica drogowa Jaraczewa została zapisana w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego z 2010 roku.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy nie przebiegają drogi wojewódzkie.

Drogi powiatowe

Przez teren gminy przebiega 14 dróg powiatowych.

Szczegółowy wykaz dróg powiatowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Gmina Jaraczewo - wykaz dróg powiatowych

L.p.	Numer drogi	Przebieg
1.	4087P	(Mchy) - gr. powiatu jarocińskiego – Niedźwiady – gr. powiatu gostyńskiego – Borek Wielkopolski
2.	3744P	(Kruczyn) - gr. powiatu jarocińskiego – Panienska – Zalesie – Brzostów
3.	3679P	(Boguszyn) - gr. powiatu jarocińskiego – Panienska
4.	4927P	(Bruczków) - gr. powiatu jarocińskiego – Rusko
5.	4169P	Rusko – gr. powiatu krotoszyńskiego – (Borzęciczki)
6.	4182P	Niedźwiady – Gola – Jaraczewo
7.	4183P	Zalesie – Góra – Nosków
8.	4184P	Mieszków – Zalesie
9.	4205P	Jarocin – Roszków – Nosków – Rusko
10.	4206P	Rusko – Potarzyca – Golina
11.	4207P	Jaraczewo – Cerekwica – Rusko
12.	4208P	Góra – Przemysławki
13.	4209P	Nosków – Cerekwica
14.	4210P	Cerekwica – Strzyżewko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

Drogi gminne

Przez teren gminy przebiega 47 dróg gminnych. Szczegółowy wykaz dróg przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Gmina Jaraczewo - wykaz dróg gminnych

L.p.	Numer drogi	Przebieg
1.	611021P	Gola (ul. Okrężna)
2.	611022P	Gola (ul. Huby)
3.	611023P	Jaraczewo
4.	611024P	Gola (ul. Leśna)
5.	611025P	Jaraczewo – Wojciechowo
6.	611026P	Łobez – Panienka
7.	611027P	Łobez – Góra
8.	611028P	Łobez – Łobzowiec
9.	611029P	Góra (ul. Spółdzielcza)
10.	611030P	Poręba
11.	611031P	Poręba
12.	611032P	Cerekwica Nowa - Rusko (ul Kasztanowa)
13.	611033P	Rusko (ul. Jabłoniowa) - Cerekwica Stara
14.	611034P	Rusko (ul. Folwarcza)
15.	611035P	Suchorzewko
16.	611036P	Cerekwica Stara
17.	611037P	Cerekwica Stara – Łobzowiec
18.	611038P	Nosków (ul. Łąkowa)
19.	611039P	Nosków (ul. Potarzycka) – Potarzyca
20.	611040P	Nosków (ul. Szkolna) – Parzęczew
21.	611041P	Góra (ul. Polna)
22.	611042P	Brzostów – Zalesie
23.	611043P	Brzostów – Roszków

24.	611044P	Panienka - Bielejewo – Zalesie
25.	611045P	Nosków (ul. Polna)
26.	611046P	Panienka
27.	611047P	Panienka
28.	611048P	Wojciechowo – Łowęcice
29.	611049P	Wojciechowo
30.	611050P	Poręba – Łowęcice
31.	611051P	Parzęczew – Góra
32.	611052P	Cerekwica Nowa – Cerekwica Stara
33.	611053P	Góra – Panienka
34.	611054P	Niedźwiady – Jawory
35.	611055P	Strzyżewko – Bolesławów
36.	611056P	Suchorzewko – Wyřębin
37.	611057P	Suchorzewko – Szymanów
38.	611058P	Łobez – Wojciechowo
39.	611059P	Gola (ul. Łukaszewska) – Łukaszewo – Wojciechowo
40.	611060P	Wojciechowo – Skoków
41.	611061P	Łowęcice – Poręba – Bruczków
42.	611062P	Cerekwica Stara – Łowęcice
43.	611063P	Rusko (ul. Strzyżewska) – Strzyżewko
44.	611064P	Parzęczew – Brzostów
45.	611065P	Nosków (ul. Okrężna)
46.	603004P	Niedźwiady – Ługi
47.	603022P	Jaraczewo – Chwałkowo Kościelne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miasta i Gminy Jaraczewo.

Drogi zlokalizowane terenach zabudowanych mają przekrój uliczny, w pasie drogowym znajdują się jedno – lub obustronne chodniki oraz pasy zieleni.

Na terenie gminy nawierzchnię bitumiczną posiadają droga krajowa i drogi powiatowe,

a także część dróg gminnych.

Drogi rowerowe

Obsługa wewnętrzna gminy komunikacją rowerową realizowana jest głównie poprzez sieć dróg gminnych i powiatowych oraz dróg wyższego rzędu. Na terenie gminy brak jest ścieżek rowerowych w ciągach głównych dróg, co nie sprzyja zapewnieniu bezpieczeństwa uczestnikom ruchu.

Na terenie gminy funkcjonuje szlak rowerowy dookoła Jaraczewa. Rowerowy pierścień Jaraczewa posiada cztery połączenia z innymi szlakami. Na północy łączy się ze szlakami Książa Wielkopolskiego, a za ich pośrednictwem z wojewódzkim "Szlakiem nadwarciańskim" biegnącym z Poznania przez Koło, Konin do Jeziorska. Na zachodzie dobiega do tras rowerowych Dolska, a za ich pośrednictwem do wojewódzkich "Ziemiańskiego szlaku rowerowego". Na południowym zachodzie łączy się z "Pierwszą Powiatową Trasą Rowerową" Gostynia. Natomiast na wschodzie łączy się z Jarocinem przez który przebiega szlak wojewódzki "Transwielkopolska trasa rowerowa" i z dworcem kolejowym co integruje szlaki z komunikacją publiczną.

Miejsca postojowe

Na terenie Jaraczewa znajdują się wydzielone miejsca postojowe, które zostały zlokalizowane w centrum miejscowości w okolicach Rynku.

Dodatkowe miejsca postojowe w mieście oraz na terenie gminy zlokalizowane są w pobliżu: budynków użyteczności publicznej, zakładów produkcyjnych, gospodarczych i usługowych.

W związku z systematycznym wzrostem ruchu samochodowego proponuje się zapewnienie kolejnych miejsc postojowych.

13.2 Sieć kolejowa

Przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe:

- nr 369 Śrem – Mieszków (linia nieczynna),
- nr 360 Jarocin – Gostyń – Kąkolewo (Leszno) – linia lokalna drugorzędna ze stacjami Wojciechowo, Łobzowiec, Góra.

Ruch pociągów na linii nr 360 został wstrzymany 11 grudnia 2011 roku. Zgodnie z decyzją Urzędu Marszałkowskiego na odcinku Leszno – Gostyń, szynobusy zostały zastąpione komunikacją autobusową. W związku z czym ruch pomiędzy Gostyniem

i Jarocinem nie jest prowadzony.

13.3. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy znajdują się cztery stacje uzdatniania wody, położone w następujących miejscowościach:

- Jaraczewo ($Q_{\text{śr. dob.}} = 1448,30 \text{ m}^3/\text{dobę}$) – zaopatruje Jaraczewo oraz miejscowości: Gola, Niedźwiady, Łukaszewo, Łobez,
- Góra ($Q_{\text{śr. dob.}} = 601,40 \text{ m}^3/\text{dobę}$) – zaopatruje miejscowości: Góra, Panienka, Bielejewo, Zalesie, Brzostów, Łobzowiec,
- Nosków ($Q_{\text{śr. dob.}} = 200,43 \text{ m}^3/\text{dobę}$) – zaopatruje miejscowości Nosków i Dąbrowa,
- Rusko ($Q_{\text{śr. dob.}} = 564,38 \text{ m}^3/\text{dobę}$) – zaopatruje miejscowości: Rusko, Strzyżewko, Suchorzewko, Łowęcice, Poręba, Cerekwica Nowa, Cerekwica Stara, Wojciechowo.

Ujęciami wód w Jaraczewie, Górze, Noskowie oraz Rusku administruje Komunalny Zakład Budżetowy w Jaraczewie.

Długość sieci wodociągowej w 2016 roku na terenie gminy wynosiła 139,146 km. Ogólna liczba instalacji to 2 346. Łączna produkcja wody w sieci w ciągu roku 2016 wyniosła $487\,078 \text{ m}^3$, a liczba korzystających z wodociągów to 8 264 osób. Wszystkie miejscowości w gminie są wyposażone w sieć wodociagową.

Sieć wodociągowa jest w dobrym stanie technicznym. Wymiany wymagać będą odcinki sieci wodociągowej wykonane z rur azbestowo-cementowych w miejscowościach Góra i Rusko.

Odprowadzanie ścieków

Z terenu gminy ścieki odprowadzone są do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Jarocin. Systemem kanalizacji sanitarnej objęte są miejscowości: Jaraczewo, Wojciechowo, Łobez, Łowęcice, Brzostów i Góra.

Ponadto w gminie Jaraczewo funkcjonują lokalne oczyszczalnie ścieków, zlokalizowane przy niektórych obiektach przemysłowych i użyteczności publicznej:

- oczyszczalnia „BIOBLOK” o wydajności $50 \text{ m}^3/\text{dobę}$ przy Zakładzie

Przetwórstwa Mięsnego „Biegun” w Jaraczewie,

- oczyszczalnia kontenerowa przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Cerekwicy Nowej o wydajności 10 m³/dobę,
- oczyszczalnia kontenerowa typu „Nebraska” przy szkole w Rusku.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Jaraczewo w roku 2016 wyniosła 37,562 km. Do sieci podłączonych było 848 budynków mieszkalnych i budynków zbiorowego zamieszkania. Wielkość odprowadzonych ścieków wyniosła 260 m³/dobę. Liczba korzystających z sieci kanalizacyjnej to 3 350 osób w roku 2016.

Gmina Jaraczewo posiada wyznaczoną aglomerację z końcowym punktem zrzutu oczyszczającym ścieki, zlokalizowanym w miejscowości Cielcza. Aglomeracja ta została zatwierdzona Uchwałą Nr X/275/2015 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 28 września 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2015 r. poz. 5722).

Na obszarze gminy występują odcinki kanałów deszczowych służące głównie do odwadniania ulic. Miejscowościami posiadającymi takie instalacje są: Jaraczewo, Wojciechowo, Gola, Łobez, Góra, Brzostów, Zalesie, Nosków, Rusko, Łowęcice i Łukaszewo.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina posiada „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Jaraczewo” opracowane w 2013 roku.

Systemem elektroenergetycznym na terenie gminy zarządza ENERGA - Operator S.A. Teren gminy pokrywa sieć linii elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia zapewniając dostęp do energii elektrycznej wszystkim mieszkańcom gminy.

Na terenie gminy brak jest stacji transformatorowej 110/15kV. Linie średniego napięcia 15kV, które zapewniają zaopatrzenie dla gminy w energię elektryczną zasilane są z GPZ Jarocin Płd. Na terenie gminy znajdują się stacje transformatorowe 15/0,4kV. Obecny system elektroenergetyczny zaspakaja potrzeby energetyczne gminy.

Przez teren gminy przebiega fragment elektroenergetycznej linii przesyłowej 400 kV relacji Kromolice - Ostrów.

Wzdłuż ww. fragmentu przesyłowej linii elektroenergetycznej 400 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokości 56 m (po 28 metrów od osi linii w obu kierunkach), dla którego obowiązują ograniczenia użytkowania i zagospodarowania jego terenu. Wymieniona linia jest ważnym elementem sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego

i umożliwia przesył mocy do elektroenergetycznych stacji 400/220/110 kV. Ze stacji tych energia elektryczna dosyłana jest, poprzez sieć dystrybucyjną (obiekty o napięciu 110 kV i niższym), między innymi do odbiorców znajdujących się na terenie gminy Jaraczewo.

Zaopatrzenie w energię ciepłą

W gminie Jaraczewo nie istnieje system ciepłowniczy. Domy jednorodzinne i mieszkania w budownictwie wielorodzinnym ogrzewane są indywidualnymi systemami grzewczymi. Dominują systemy centralnego ogrzewania (ogrzewanie z kotłowni w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych) oraz ogrzewanie indywidualnymi piecami.

W gminie tylko niektóre obiekty użyteczności publicznej są wyposażone w kotłownię gazową, są to:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Jaraczewie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rusku.

Zaopatrzenie w gaz

Przez obszar gminy przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia z kopalni w Mieszkowie (gmina Jarocin):

- DN 500 Radlin – Krobia, rok budowy 1991,
- DN 250 odboczka Jarocin (Drzonek – Mieszków), rok budowy 1976,
- DN 80 odboczka Borek Wielkopolski, rok budowy 1991,
- DN 200 odboczka Roszków, rok budowy 2009.

W obszarze gminy znajdują się zlikwidowane odwierty: Jaraczewo - 1,- 2, Rusko - 1 oraz Klęka - 14, od których należy zachować strefę ochronną, która zgodnie z projektem likwidacji odwiertu, na podstawie § 98 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (Dz. U. z 2014 r., poz. 812) wynosi 5 m. W strefie tej oraz na zlikwidowanych odwiertach zabrania się wznoszenia jakichkolwiek obiektów.

We wschodniej części gminy leży część złoża gazu ziemnego Roszków.

Odbiorcy w gminie są zasilani gazem ziemnym Lw (Gz 41,5). Sieć gazowa dystrybucyjna jest doprowadzona do 10 miejscowości: Jaraczewo, Gola (część), Góra, Cerekwica Nowa, Cerekwica Stara, Nosków Łobez, Rusko, Suchorzewko, Łowęcice, Wojciechowo, Zalesie.

W 2012 roku 239 budynków mieszkalnych i niemieszkalnych było przyłączonych do sieci gazowej. Brak chęci przyłączenia wynika z konieczności poniesienia dodatkowych kosztów przyłączenia oraz przeróbki systemu ogrzewania. O doprowadzeniu sieci gazowej do odbiorców decyduje rachunek ekonomiczny Dystrybutor nie doprowadza sieci gazowej do zabudowy rozproszonej i małym zużyciu gazu.

Gospodarka odpadami

Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy. Gminy zapewniają czystość i porządek na własnym terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania. Zorganizowany system zbiórki odpadów komunalnych obejmuje wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Jaraczewo. Usługę odbioru odpadów komunalnych świadczy podmiot wyłoniony w drodze przetargu, posiadający zezwolenia na transport odpadów oraz wpisany jest do rejestru działalności regulowanej.

Szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy określa regulamin uchwalony przez Radę Miasta i Gminy Jaraczewo – Uchwała nr XVI/84/2016 Rady Miasta i Gminy Jaraczewo z dnia 10 marca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Jaraczewo (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2016 r. Poz. 2057).

Na mocy uchwały Nr XXXI/810/17 z dnia 29 maja 2017 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił „Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016-2022 wraz z planem inwestycyjnym”. Jednocześnie Sejmik Województwa Wielkopolskiego podjął uchwałę Nr XXXI/811/17 z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykonania Planu, która została ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 6 czerwca 2017 r. (poz. 4263). Zgodnie z tym dokumentem, gospodarka odpadami komunalnymi w województwie opiera się na regionalnych i zastępczych instalacjach do przetwarzania odpadów komunalnych działających w poszczególnych regionach. Na obszarze województwa wielkopolskiego wyznaczono X regionów gospodarki odpadami, zaś gmina Jaraczewo znajduje się w regionie VI.

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017” wszystkie odpady przekazywane są do Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., Witaszyczki 1A, 63-200 Jarocin, czyli do Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK).

W wyniku podpisanego Porozumienia Międzygminnego, Gmina Jaraczewo jest jednym z udziałowców Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o.

Telefonizacja i internet

Wszystkie miejscowości gminy Jaraczewo są objęte siecią internetową. Na obszarze gminy działają następujący operatorzy:

- Orange (kabel, gsm),
- Netia (wimax, kabel),
- Promax (kabel, światłowód),
- Plus (gsm),
- Play (gsm),
- T-mobile (gsm).

Cały teren gminy objęty jest także zasięgiem sieci telefonii komórkowej wszystkich operatorów. W miejscowościach: Jaraczewo, Góra i Brzostów znajdują się maszty nadawcze telefonii bezprzewodowej.

14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W studium uwzględniono zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uchwalonego przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLVI/690/10 z dnia 26 kwietnia 2010 roku:

- drogę krajową nr 12 Głogów – Leszno – Gostyń – Jarocin – Pleszew (od drogi S11) – Kalisz – Sieradz – Lublin – Chełm wraz z postulowaną klasą techniczną GP na odcinku Głogów – Leszno – Gostyń – Jarocin,
- planowaną obwodnicę miejscowości Jaraczewo w ciągu drogi krajowej nr 12,
- linię kolejową drugorzędną nr 360 Jarocin – Gostyń – Kąkolewo (Leszno),
- linię elektroenergetyczną 400 kV relacji Ostrów – Kromolice – Plewiska,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 relacji Radlin – Krobia,
- zbiornik retencyjny „Góra”,
- obszary zagrożone występowaniem powodzi.

W celu minimalizowania oddziaływania przedsięwzięć drogowych na środowisko zaleca się w przyszłości stosowanie przez beneficjentów odpowiednich standardów projektowych takich jak np.:

- prawidłowe, optymalne wariantowanie lokalizacji, uwzględniające kwestie

środowiskowe i społeczne,

- przystosowanie dróg do zmieniającego się klimatu (odporność na rozmywanie, osuwiska, erozję),
- zagospodarowanie wód opadowych (odprowadzanie, skuteczne oczyszczanie),
- unikanie usuwania drzew w projektowaniu nowych odcinków dróg, a także przy pracach modernizacyjnych na drogach, w przypadkach gdy to jest konieczne zaleca się odtwarzanie przydrożnych nasadzeń w odpowiedniej odległości od drogi (prace wykonywane etapowo, nowe nasadzenia najlepiej realizować przed wycinką drzew, tak aby zwierzęta mogły znaleźć nowe siedliska), zachowywanie jednostronnego szpaleru drzew, wprowadzane drugiej jezdni poza szpalerem drzew,
- zakładanie wzdłuż nowobudowanych dróg, a w przypadku modernizacji zachowywanie lub odtwarzanie, zwartych pasów zieleni (składających się z odpowiednich gatunków drzew liściastych i iglastych oraz krzewów), co przyczyni się do ochrony urodzajnych gleb przed zanieczyszczeniem (a także przed infiltracją zanieczyszczeń do wód),
- uwzględnianie budowy przejść dla zwierząt czy likwidację istniejących barier dla drobnej zwierzyny (rowy betonowe, krawężniki etc.) przy modernizacjach i przebudowach,
- stosowanie przez beneficjentów odpowiednich metod i środków, związanych ze sposobem: projektowania dróg i doбором poszczególnych elementów drogi, z organizacją ruchu na drodze, czy z ograniczeniem hałasu za pomocą urządzeń zlokalizowanych na drodze fali dźwiękowej pomiędzy źródłem hałasu a odbiorcą (np. ekrany akustyczne, wały ziemne, pasy zieleni izolacyjnej, zabudowa niemieszkalna mająca na celu ochronę budynków mieszkalnych czy inne),
- stosowanie nasadzeń zieleni na skraju pasa drogowego, przy wykorzystaniu rodzimych gatunków drzew i krzewów odpornych na zanieczyszczenia spalinami.

15. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z Ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne dla Kanału Mosińskiego, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził mapy zagrożenia powodziowego

oraz mapy ryzyka powodziowego, na których zostały przedstawione obszary wskazane w ustawie Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1566 z późn. zm.), tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego, teren gminy Jaraczewo częściowo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6 c) lit. a ustawy Prawo wodne, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$) oraz częściowo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6 c) lit. b ustawy Prawo wodne, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$). Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe oraz lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Tylko w szczególnych przypadkach Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, jeżeli nie utrudni to zarządzania ryzykiem powodziowym oraz nie spowoduje zagrożenia dla jakości wód, w przypadku wystąpienia powodzi, może zwolnić od ww. zakazów.

Ponadto, zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego, teren gminy Jaraczewo częściowo znajduje się na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($P=0,2\%$).

Dla pozostałych cieków przepływających przez teren gminy nie sporządzono map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz studium ochrony przeciwpowodziowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne ww. tereny nie są definiowane jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią i nie obowiązują na nich zakazy wynikające z tej ustawy. Kanał Obry, Dopływ spod Panienki i Lubieszka nie zostały zakwalifikowane w ramach wstępnej oceny ryzyka powodziowego do opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego w II cyklu planistycznym. Nie jest to jednak jednoznaczne z faktem, że tereny sąsiadujące z tymi ciekami nie są narażone na wystąpienie powodzi i podtopień.

Reżim rzeki Obry sprawia, że najbardziej prawdopodobne jest wystąpienie powodzi wskutek wezbrań zimowo-wiosennych. Są to tzw. powodzie roztopowe i roztopowo-zatorowe.

Okresowe, niewielkie podtopienia mogą pojawiać się w momencie podniesienia stanu wód w ciekach, na skutek wzmożonego ich zasilania (długotrwałe opady deszczu, gwałtowne roztopy). Do lokalnych podtopień może dochodzić w dolinach cieków i rowów melioracyjnych. Miejscowe podtopienia mogą pojawiać się też na całym obszarze gminy na polach uprawnych i łąkach. Gmina posiada obiekty i urządzenia przeciwpowodziowe, będące w administracji Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu.

KIERUNKI

1. Cele polityki przestrzennej gminy

Podstawowe cele polityki przestrzennej zawartej w Studium są rozwinięciem wizji i misji rozwoju gminy, przyjętych w Strategii Rozwoju Gminy Jaraczewo 2016-2026. Wizja określa pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek gminy) w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem” gminy, pokazującym, jak powinna ona docelowo wyglądać, jakie funkcje spełniać.

Wizja gminy jest następująca:

*Jesteśmy Gminą położoną w sąsiedztwie aglomeracji poznańskiej,
zamieszkałą przez zintegrowane i wykształcone społeczeństwo,
dbającą o wysoką jakość życia oraz trwałą i zrównoważony wzrost
społeczno-gospodarczy*

*Określony w wizji stan docelowy naszej Gminy – miejsce o wysokiej jakości życia
i zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym – pragniemy zapewnić poprzez:*

- podnoszenie potencjału gospodarki i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,*
- dbanie o wszechstronny rozwój infrastruktury determinującej komfort i jakość życia mieszkańców,*
- podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego,*
- ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa lokalnego.*

Misja określa, jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców. Jest ona sentencją, która najlepiej ujmuje główne, planowane kierunki działania samorządu, jest także najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego.

Zdefiniowana deklaracja misji gminy to:

*Chcemy być przykładem w zakresie podnoszenia potencjału gospodarczego Gminy,
zapewnienia komfortu życia z jednoczesną dbałością o kwestie społeczne i środowiskowe.*

W dokumencie tym sformułowano także trzy strategiczne cele rozwoju Gminy Jaraczewo oraz programy i projekty strategiczne. Bazują one na zidentyfikowanym wcześniej

uwarunkowaniach rozwoju Gminy. Ich realizacja powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji.

Strategiczne cele rozwoju gminy są następujące:

- *Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy*
- *Poprawa infrastruktury technicznej oraz ochrona środowiska przyrodniczego*
- *Zwiększenie dostępności usług społecznych.*

Opierając się na uwarunkowaniach rozwojowych gminy przyjęte cele polityki przestrzennej wytyczają główne kierunki rozwojowe. Ich realizacja ma pomóc w dążeniu do osiągnięcia zakładanych w misji celów.

Cele polityki przestrzennej gminy zawarte w Studium w sposób bezpośredni nawiązują do celów zapisanych w Strategii.

I. Poprawa infrastruktury technicznej oraz ochrona środowiska przyrodniczego poprzez:

- wprowadzenie nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań w tej dziedzinie;
- zapewnienie odpowiedniego standardu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na terenie całej gminy;

II. wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy:

- zwiększenie dywersyfikacji lokalnej gospodarki, a co za tym idzie zwiększenie zatrudnienia w przemyśle i usługach;
- zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców;
- tworzenie kompletnej oferty terenów inwestycyjnych;
- rozwój funkcji turystycznych;

III. zwiększenie dostępności usług społecznych:

- zapewnienie jak najlepszego poziomu edukacji podstawowej;
- dostęp do wysokiej jakości usług.

Rozwój gminy Jaraczewo powinien wynikać również z naturalnych trendów rozwojowych i uwzględniać predyspozycje środowiska przyrodniczego.

Ustalenia dotyczące polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy muszą odpowiadać uwarunkowaniom zewnętrznym i wewnętrznym omówionym w części Uwarunkowania.

Pierwsza część elaboratu studium – Uwarunkowania, zawiera informację stanowiącą podstawę do przyjęcia Kierunków, czyli polityki gminy, nastawionej na dalszy rozwój. Główne uwarunkowania gminy Jaraczewo:

- wynikają z dotychczasowego zainwestowania,
- wynikają z dotychczasowego przeznaczenia terenu,
- wynikają z potencjału środowiska przyrodniczego,
- wynikają z potencjału społecznego, gospodarczego i technicznego gminy.

2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Uwzględniając wyniki analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognozy demograficznej i oceny możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, a także pełnione przez gminę funkcję, proponowane kierunki rozwoju to:

- dalszy rozwój przestrzenny i funkcjonalny miejscowości Jaraczewo, jako głównego ośrodka skupiającego tereny osiedleńcze wielofunkcyjne, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa i usługowa, a także miejscowości położonych w sąsiedztwie Jaraczewa: Gola, Góra;
- kontynuacja tradycji dobrego gospodarowania oraz rozwój wysokiej kultury rolnej, w tym jak najlepsze wykorzystanie użytków rolnych (na których prowadzona jest działalność rolnicza);
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem zmian jakościowych i możliwości rozwijania funkcji pozarolniczych;
- zalesienie gruntów o najniższej wartości dla produkcji rolniczej, a także rozbudowa systemu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przywodnych i przydrożnych w celu jego optymalizacji przestrzennej.

Nie podejmuje się w projekcie zmiany Studium ustaleń w zakresie krajobrazów priorytetowych określonych w audycie krajobrazowym oraz w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa” z uwagi na brak audytu krajobrazowego i nie wyznaczenia krajobrazów priorytetowych w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego”.

3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Dla gminy Jaraczewo ustala się kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów. Przedstawiono je w zestawieniu poniżej. Wskaźniki należy uwzględniać na etapie opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Tereny osiedleńcze – symbol na rysunku studium – MU

Główne kierunki zagospodarowania:

- tereny zabudowy centrum Jaraczewa,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami,
- tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnich.

Tereny zabudowy centrum Jaraczewa:

- rodzaje zabudowy: mieszkaniowa, mieszkaniowo-usługowa, usługowa,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 70%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 10%,
- zalecany maksymalny udział powierzchni przeznaczonej pod usługi w budynkach mieszkalnych – do 60%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 16 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 4 kondygnacji, w tym poddasze

użytkowe,

- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
- projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych stosowanych na terenie miejscowości Jaraczewo. Zaleca się stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone zaleca się realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,
- dla zabudowy centrum Jaraczewa zaleca się lokalizowanie wyłącznie usług nieuciążliwych w parterach budynków,
- zaleca się wyznaczanie, co najmniej 1 miejsca postojowego dla 1 lokalu mieszkaniowego dla każdej działki przeznaczonej pod zabudowę w centrum Jaraczewa. W przypadku lokalizowania usług na tych terenach, dopuszcza się wyznaczanie miejsc postojowych w pasach drogowych, za zgodą zarządcy drogi,
- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych i z elementów prefabrykowanych betonowych od strony frontowej działek,
- dla zabudowy centrum Jaraczewa, jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie usług podstawowych takich jak: handel detaliczny, gastronomia, galerie, biblioteki, szkoły, przedszkola, świetlice, domy kultury, pracownie artystyczne, gabinety lekarskie, gabinety odnowy biologicznej, biura, usługi związane z wykonywaniem wolnego zawodu, placówki bankowe, pomieszczenia zakwaterowania turystycznego, drobne nieuciążliwe rzemiosło, itp., których uciążliwość nie może ograniczać jakości i sposobu życia mieszkańców.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:

- rodzaje zabudowy: jednorodzinna wolnostojąca, jednorodzinna bliźniacza, jednorodzinna szeregowa, jednorodzinna atrialna,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 60%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 12 m,

- zalecana ilość kondygnacji nadziemnych – do 3, w tym poddasze użytkowe,
- projektowanie nowej zabudowy powinno tworzyć wnętrza urbanistyczne w postaci placów lub poszerzonych odcinków ulic,
- powierzchnie działek wyznaczonych pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej i bliźniaczej nie powinny być mniejsze niż 600 m². Dla zabudowy mieszkaniowej szeregowej i atrialnej zaleca się wydzielenie działek o powierzchni minimum 300 m². Wyznaczenie działek o powierzchni mniejszej niż 600 m² musi być uzasadnione istniejącą strukturą własnościową oraz innymi uwarunkowaniami urbanistycznymi,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zabudowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu, dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 20% powierzchni działki,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
- projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych. Zaleca się stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe oraz jasne kolory tynków. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,
- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych z prefabrykatów betonowych od strony frontowej działek,
- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie usług podstawowych takich jak: handel detaliczny, gastronomia, galerie, biblioteki, szkoły, przedszkola, świetlice, domy kultury, pracownie artystyczne, gabinety lekarskie, gabinety odnowy biologicznej, biura, usługi związane z wykonywaniem wolnego zawodu, placówki bankowe, pomieszczenia zakwaterowania turystycznego, drobne nieuciążliwe rzemiosło, itp., których uciążliwość nie może ograniczać jakości i sposobu życia mieszkańców,

- należy dążyć do wzbogacania terenów zabudowy mieszkaniowej o przestrzeń publiczną o charakterze rekreacyjnym: zieleńce, place zabaw, parki itp.,
- zaleca się wyznaczanie co najmniej 2 miejsc postojowych dla 1 budynku mieszkaniowego dla każdej działki przeznaczonej pod zabudowę mieszkaniową. W przypadku lokalizowania usług na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, liczba miejsc postojowych na działce powinna zapewnić całkowitą obsługę parkingową prowadzonej działalności.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami:

- rodzaje zabudowy: zabudowa jednorodzinna wolnostojąca, bliźniacza, szeregowa, atrialna z możliwością realizacji zabudowy usługowej,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 60%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość maksymalna nowej zabudowy mieszkaniowej z usługami – 12,0 m,
- zalecana maksymalna liczba kondygnacji nadziemnych – 3, w tym poddasze użytkowe,
- projektowanie nowej zabudowy powinno tworzyć wnętrza urbanistyczne w postaci placów lub poszerzonych odcinków ulic,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami nie powinny być mniejsze niż 800 m². Wyznaczanie działek o powierzchni mniejszej niż 800 m² musi być uzasadnione istniejącą strukturą własnościową oraz innymi uwarunkowaniami urbanistycznymi,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zabudowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu, dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 25% powierzchni działki,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
- projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych. Należy stosować lokalne detale i charakterystyczne

rozwiązania materiałowe. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,

- projektowane pomieszczenia przeznaczane na usługi zaleca się lokalizować głównie w parterach budynków od strony ulic i dróg publicznych,
- zaleca się wyznaczanie, co najmniej 5 miejsc postojowych na każde 10 miejsc w obiektach świadczących usługi oraz co najmniej 1 miejsca na 1 dom w zabudowie mieszkaniowej,
- zaleca się aby zabudowa usługowa nie była dominującą funkcją w budynku. Zaleca się nie dopuszczać przeznaczania całych budynków na usługi.

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:

- rodzaje zabudowy: zabudowa wielorodzinna,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 50%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość maksymalna nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – do 17,0m,
- zalecana maksymalna liczba kondygnacji nadziemnych – 4, w tym poddasze użytkowe,
- projektowanie nowej zabudowy powinno tworzyć wnętrza urbanistyczne w postaci placów lub poszerzonych odcinków ulic,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej zaleca się wydzielanie działek o powierzchni minimum 2 000 m²,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
- projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych stosowanych na terenie gminy. Należy stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe, ceramiczne pokrycia dachów w gamie kolorów od brązowego poprzez ceglasty do czerwonego. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować

w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,

- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych z prefabrykatów betonowych od strony frontowej działek,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie usług podstawowych takich jak: handel detaliczny, gastronomia, kawiarenka internetowa, galerie, biblioteki, szkoły i przedszkola, świetlice, domy kultury, pracownie artystyczne, gabinety lekarskie, gabinety odnowy biologicznej, biura, usługi związane z wykonywaniem wolnego zawodu, placówki bankowe, pomieszczenia zakwaterowania turystycznego, drobne nieuciążliwe rzemiosło, itp., których uciążliwość nie może ograniczać jakości i sposobu życia mieszkańców,
- zaleca się wzbogacanie terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o przestrzeń publiczną o charakterze rekreacyjnym: zieleńce, place zabaw, parki itp.,
- zaleca się wyznaczenie minimum jednego miejsca postojowego na 1 lokal mieszkalny. W przypadku lokalizowania usług, liczba miejsc postojowych na działce powinna zapewnić całkowitą obsługę parkingową prowadzonej działalności.

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami:

- rodzaje zabudowy: zabudowa wielorodzinna wolnostojąca, z możliwością realizacji zabudowy usługowej,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 70%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 20%,
- zalecana wysokość maksymalna nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – do 17,0 m,
- zalecana maksymalna liczba kondygnacji nadziemnych – 4, w tym poddasze użytkowe,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami zaleca się wydzielanie działek o powierzchni minimum 1 500 m²,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym

materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,

- projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych stosowanych na terenie gminy. Należy stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe, ceramiczne pokrycia dachów w gamie kolorów od brązowego poprzez ceglasty do czerwonego. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,
- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych z prefabrykatów betonowych od strony frontowej działek,
- zaleca się wzbogacanie terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami o przestrzeń publiczną o charakterze rekreacyjnym: zieleńce, place zabaw, parki itp.,
- zaleca się wyznaczenie, co najmniej 3 miejsc postojowych na każde 100 m² powierzchni użytkowej związanej z działalnością usługową oraz co najmniej 1 miejsca na 1 lokal mieszkalny.

Tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych:

- rodzaje zabudowy: zabudowa zagrodowa z obiektami i urządzeniami służącymi dla produkcji rolnej,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 60%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość maksymalna nowej zabudowy – 12,0 m,
- zalecana maksymalna liczba kondygnacji nadziemnych – 3, w tym poddasze użytkowe,
- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych z prefabrykatów betonowych od strony frontowej działek,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny zabudowy zagrodowej nie powinny być mniejsze niż 1 000 m²,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zabudowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu,

- dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 20% powierzchni działki,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
 - projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych. Należy stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,
 - dopuszcza się zwiększenie maksymalnej wysokości, dla urządzeń produkcji rolnej o ile wynika to ze sposobu prowadzenia produkcji (np. silosy zbożowe),
 - dla zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie usług związanych z prowadzeniem działalności agroturystycznych oraz usług podstawowych.

Tereny usługowe – symbol na rysunku studium – U

- rodzaj zabudowy: zabudowa usługowa wolnostojąca,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 70%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 12,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 3,0 m, w tym poddasze użytkowe,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny zabudowy usługowej wolnostojącej nie powinny być mniejsze niż 1500 m²,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zurbanizowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu, dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 20% powierzchni działki,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych

dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,

- zaleca się wprowadzanie zieleni urządzonej i towarzyszącej zabudowie,
- zaleca się wyznaczanie co najmniej 2 miejsc postojowych na każde 100m² powierzchni użytkowej dla każdej działki przeznaczonej pod zabudowę usługową. Liczba miejsc postojowych na działce musi zapewnić całkowitą obsługę parkingową prowadzonej działalności.

Tereny usług kultury – symbol na rysunku studium – UK

- rodzaj zabudowy: zabudowa usług kultury,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 70%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 12,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 3, w tym poddasze użytkowe,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny zabudowy usługowej wolnostojącej nie powinny być mniejsze niż 600 m²,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zurbanizowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu, dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 25% powierzchni działki,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
- zaleca się wprowadzanie zieleni urządzonej i towarzyszącej zabudowie,
- zaleca się wyznaczanie co najmniej 2 miejsc postojowych na każde 100 m² powierzchni użytkowej dla każdej działki przeznaczonej pod zabudowę usług kultury. Liczba miejsc postojowych na działce powinna zapewnić całkowitą obsługę parkingową prowadzonej działalności,
- dopuszcza się wzbogacanie terenów usług kultury o przestrzeń publiczną o charakterze rekreacyjnym: zielenie, place zabaw, parki itp.

Tereny turystyki – symbol na rysunku studium – UT

- rodzaj zabudowy: obiekty budowlane związane z obsługą ruchu turystycznego,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 30%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 70%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 9,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 2,0 m,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny turystyki nie powinny być mniejsze niż 1 000 m²,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym,
- projektowana zabudowa winna nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych stosowanych na terenie gminy. Zaleca się stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe, ceramiczne pokrycia dachów w gamie kolorów od brązowego poprzez ceglasty do czerwonego. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone zaleca się realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób spójny z architekturą obiektów podstawowych,
- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych z prefabrykatów betonowych od strony frontowej działek,
- dla terenów usług turystyki, jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie usług gastronomicznych.

Tereny sportu i rekreacji – symbol na rysunku studium – US

- rodzaj zabudowy: zabudowa związana bezpośrednio z usługami sportu i rekreacji,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 50%,
- zalecana minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 50%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 12,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 2,0 m,
- tereny sportu i rekreacji zaleca się otaczać pasami zieleni izolacyjnej,
- projektowane obiekty winny uwzględniać ochronę środowiska kulturowego poprzez kształtowanie zabudowy w nawiązaniu do otaczającego krajobrazu,

- zaleca się przystosowanie terenu do organizowania okazjonalnych imprez na wolnym powietrzu,
- dla terenów usług sportu i rekreacji, jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie usług gastronomicznych,
- zaleca się wyznaczanie, co najmniej 3 miejsc postojowych na każde 10 miejsc w obiektach sportu i rekreacji.

Tereny produkcyjne, składy i magazyny – symbol na rysunku studium – P

- rodzaj zabudowy: obiekty przemysłowe, hale produkcyjne i magazynowe, budynki i budowle technologiczne,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 80%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 10%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 17,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 3,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny zabudowy usługowej wolnostojącej nie powinny być mniejsze niż 2 000 m²,
- projektowane zakłady produkcyjne, bazy i składy zaleca się otaczać pasami zieleni izolacyjnej,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zurbanizowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu, dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 15% powierzchni działki,
- lokalizacja nowych obiektów powinna być poprzedzona analizą procesu technologicznego (rodzaj urządzeń grzewczych, pobór wody, odprowadzenie ścieków i wód opadowych, utylizacja odpadów, minimalizacja hałasu, itp.),
- dopuszcza się zwiększenie maksymalnej wysokości obiektów przemysłowych, o ile wynika to ze stosowanych technologii (np. emitory dymu, dźwigi, suwnice itp.),
- zaleca się wyznaczanie co najmniej 2 miejsc postojowych przypadających na 100 m² powierzchni użytkowej. Liczba miejsc postojowych na działce musi zapewnić całkowitą obsługę parkingową prowadzonej działalności,
- ustala się obowiązek stosowania środków technicznych, technologicznych lub organizacyjnych zmniejszających poziom hałasy, co najmniej do poziomów dopuszczalnych w przypadku możliwości wystąpienia przekroczenia

akustycznych standardów jakości środowiska na terenach wymagających ochrony akustycznej, które sąsiadują z terenami przemysłu.

Tereny górnicze – symbol na rysunku studium – PG

- rodzaj zabudowy: wyłącznie zabudowa związana z funkcjonowaniem zakładu górniczego,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 6,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – 1,
- projektowana zabudowa winna mieć charakter tymczasowy, funkcjonujący tylko do czasu zakończenia eksploatacji i zrekultywowania terenu złoża,
- wokół obszaru górniczego winny być wyznaczone pasy ochronne zapewniające ochronę interesów osób trzecich oraz obiektów podlegających ochronie (np. granice działek sąsiednich, drogi, liniowa infrastruktura techniczna itp.),
- wskazane jest aby zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych przewidywało kierunek rekultywacji nawiązujący do terenów sąsiednich,
- udzielenie koncesji w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin podstawowych wymaga uzgodnienia z właściwym wójtem, burmistrzem albo prezydentem miasta. Uzgodnienie następuje na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- dopuszcza się możliwość wykorzystania do celów rekultywacji oprócz nadkładu, mas ziemnych przywożonych spoza obszaru eksploatacji, pod warunkiem ich przydatności i spełnienia przepisów odrębnych.

Tereny zieleni urządzonej – symbol na rysunku studium – ZP

- tereny wyłączone spod zabudowy,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – nie dotyczy,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 80%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – nie dotyczy,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – nie dotyczy,
- zaleca się dopuścić prowadzenie ciągów pieszo-rowerowych oraz budowę ścieżek rowerowych,
- zaleca się dopuścić sytuowanie obiektów małej architektury oraz reklam,
- elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować

w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów,

- na granicy terenów parkowych, od strony otaczających przestrzeni publicznych, zaleca się wprowadzić pierzeję zieleni wysokiej w postaci zwartych masywów drzew i krzewów lub żywopłotów.

Tereny cmentarzy – symbol na rysunku studium – ZC

- rodzaj zabudowy: zabudowa związana z funkcjonowaniem cmentarza,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 10%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 80%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 5,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – 1,
- zaleca się dążyć do zachowania istniejącego drzewostanu cmentarzy z możliwością jego uzupełniania,
- na obszarze kwater grzebalnych winno zakazać się realizacji obiektów kubaturowych z wyłączeniem obiektów małej architektury,
- dla terenów cmentarzy należy wskazać strefę, w której – zgodnie z przepisami prawa, niemożliwa będzie realizacja zabudowy z pomieszczeniami przeznaczonymi na stały pobyt ludzi.

Tereny ogrodów działkowych – symbol na rysunku studium – ZD

- rodzaj zabudowy: zabudowa nietrwale związana z gruntem,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 10%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 80%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 5,0 m,
- zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – 1,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny ogródków działkowych nie powinny być większe niż 500 m²,
- projektowana zabudowa nie powinna mieć charakteru zabudowy całorocznej,
- dla terenów ogródków działkowych, jako uzupełnienie i wzbogacenie wyposażenia dopuszcza się lokalizowanie pojedynczych usług podstawowych, których uciążliwość nie może ograniczać jakości i sposobu korzystania z ogródków działkowych.

Tereny lasów i zadrzewień – symbol na rysunku studium – ZL

- tereny wyłączone spod zabudowy,
- dopuszcza się wprowadzanie nowych pieszych szlaków turystycznych oraz ścieżek i tras rowerowych.

Tereny dolesień – symbol na rysunku studium – ZL, ukośny szraf koloru zielonego

- tereny wyłączone spod zabudowy.

Tereny wód powierzchniowych – symbol na rysunku studium – WS

- tereny wyłączone spod zabudowy.

Tereny rolnicze, grunty rolne I-III oraz grunty rolne IV-VI – symbol na rysunku studium – R, kolor żółty o różnym natężeniu

- rodzaj zabudowy: zakaz wszelkiej zabudowy poza rozbudową i uzupełnieniem istniejącej zabudowy zagrodowej, przy czym:
 - o zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 50%,
 - o zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%,
 - o zalecana wysokość nowej zabudowy – do 12,0 m,
 - o zalecana liczba kondygnacji nadziemnych – do 2, w tym poddasze użytkowe,
- należy utrzymać rolne użytkowanie terenów,
- dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, na warunkach określonych w studium,
- zaleca się stosowanie dachów stromych, dwu lub wielospadowych, krytych dachówką, materiałem imitującym dachówkę lub innym tradycyjnie stosowanym materiałem pokryciowym lub dachów płaskich, o ile wynika to z kontekstu urbanistycznego,
- projektowana rozbudowa i uzupełnienie istniejącej zabudowy zagrodowej powinno nawiązywać do tradycyjnych wzorców architektonicznych. Należy stosować lokalne detale i charakterystyczne rozwiązania materiałowe. Elementy małej architektury i nawierzchnie utwardzone należy realizować w nawiązaniu do lokalnych wzorców i przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów, w sposób

- spójny z architekturą obiektów podstawowych,
- dopuszcza się zwiększenie maksymalnej wysokości, dla urządzeń produkcji rolnej o ile wynika to ze sposobu prowadzenia produkcji (np. silosy zbożowe),
- dopuszcza się realizację dróg dojazdowych.

Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych – symbol na rysunku studium – RU

- rodzaj zabudowy: zabudowa związana z obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich oraz gospodarstwach leśnych i rybackich, (budynki gospodarcze, inwentarskie, magazyny, garaże, wiaty na sprzęt rolniczy, parki maszynowe, itp.),
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 60%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
- zalecana wysokość maksymalna nowej zabudowy – 12,0 m,
- zalecana maksymalna liczba kondygnacji nadziemnych – do 2, w tym poddasze użytkowe,
- zaleca się wprowadzenie zakazu wykonywania ogrodzeń pełnych z prefabrykatów betonowych od strony frontowej działek,
- należy zapewnić lokalizację obiektów technologicznych i miejsc do parkowania pojazdów niezbędnych dla funkcjonowania terenów obsługi produkcji rolnej,
- powierzchnie działek wyznaczanych pod tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich oraz gospodarstwach leśnych i rybackich nie powinny być mniejsze niż 3 000 m²,
- na działkach, na których istniejący wskaźnik powierzchni zabudowanej jest równy lub większy od maksymalnego wskaźnika ustalonego dla danego terenu, dopuszcza się, niezależnie od ustalonego wskaźnika, zwiększenie powierzchni zabudowy o nie więcej niż 30% powierzchni działki,
- dopuszcza się zwiększenie maksymalnej wysokości, dla urządzeń i maszyn wykorzystywanych na terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich oraz gospodarstwach leśnych i rybackich o ile wynika to ze sposobu prowadzenia produkcji (np. silosy zbożowe, suszarnie do zboża, itp.).

Tereny oczyszczalni ścieków – symbol na rysunku studium – K

- rodzaj zabudowy: zabudowa związana z kanalizacją i oczyszczaniem ścieków,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 80%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 20%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 24,0 m,
- obiekty należy otaczać pasami zieleni izolacyjnej,
- zaleca się wprowadzanie zamkniętego obiegu wody w przypadku zakładów wykorzystujących wodochłonne technologie,
- zaleca się aby lokalizacja nowych obiektów była poprzedzona analizą procesu technologicznego (rodzaj urządzeń grzewczych, pobór wody, odprowadzenie ścieków i wód opadowych, utylizacja odpadów, minimalizacja hałasu, itp.).

Tereny unieszkodliwiania i odzysku odpadów – symbol na rysunku studium – O

- rodzaj zabudowy: zabudowa związana z gospodarowaniem odpadami,
- zalecany maksymalny udział powierzchni zabudowanej – 90%,
- zalecany minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 10%,
- zalecana wysokość nowej zabudowy – do 24,0 m,
- obiekty zaleca się otaczać pasami zieleni izolacyjnej,
- zaleca się aby lokalizacja nowych obiektów była poprzedzona analizą procesu technologicznego (rodzaj urządzeń grzewczych, pobór wody, odprowadzenie ścieków i wód opadowych, utylizacja odpadów, minimalizacja hałasu, itp.).

Obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych – oznaczone na rysunku studium ukośnym szrafem koloru szarego

- lokalizację urządzeń wytwarzających energię ze słońca, geotermii oraz biomasy, biogazu i biopaliw, a także ich stref ochronnych zaleca się na: terenach osiedleńczych, terenach usługowych, terenach turystyki, terenach produkcyjnych, składów i magazynów, terenach i obszarach górniczych, terenach rolniczych oraz terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych,
- lokalizację urządzeń wytwarzających energię z wiatru – elektrowni wiatrowych, a także ich stref ochronnych zaleca się na terenach rolniczych,
- lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW dopuszcza się w odległości zapewniającej

- zachowanie akustycznych standardów jakości środowiska od terenów podlegających ochronie akustycznej, a także zgodnie z przepisami odrębnymi,
- rozwiązania dotyczące rozmieszczenia poszczególnych elektrowni wiatrowych, infrastruktury energetycznej wraz z układem komunikacyjnym powinny zostać określone na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
 - dla zachowania bezpieczeństwa komunikacji lotniczej należy wprowadzić obowiązek oznakowania przeszkodowego dziennego i nocnego,
 - każdorazowa lokalizacja obiektów i urządzeń służących pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych musi być poprzedzona analizą oddziaływania na ludzi oraz środowisko przyrodnicze, a także warunków technicznych i ekonomicznych.

Zgodnie z opracowaniem „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P.T, 2008), na terenie gminy Jaraczewo występują dwa obszary ważne dla ptaków: Dolina Obry koło Jaraczewa i Zbiornik Roszków. Zgodnie z założeniami projektu Studium dopuszcza się realizację elektrowni wiatrowych na ww. obszarach. Biorąc pod uwagę możliwe negatywne oddziaływanie elektrowni wiatrowych na ptaki, należy rozważyć ewentualne ograniczenia lokalizacyjne elektrowni wiatrowych na ww. obszarach.

3.1. Kierunki i zasady rozwoju gminy w sferze społecznej i gospodarczej

3.1.1. Demografia

Rozwój demograficzny uwzględniając występujące w ostatnim okresie trendy i procesy, a także prognozy demograficzne przewiduje nieznaczny spadek liczby ludności. Nie są to jednak znaczące liczby.

Wraz z postępującymi procesami demograficznymi, następować będą zmiany w strukturze wieku ludności. Polegać one będą przede wszystkim na wzroście udziału ludności w wieku produkcyjnym.

Dla przewidywanego rozwoju jednostek osadniczych, wyznaczono na planszy kierunków nowe tereny przeznaczone do zainwestowania, pozwalające jednocześnie na rozwój tych jednostek.

Tereny te określono wg wiodących funkcji a więc osiedleńczej, usługowej

i przemysłowej. We wszystkich jednostkach osadniczych gminy Jaraczewo należy dążyć do uzupełnienia istniejącej zabudowy o charakterze mieszkaniowym, usługowym oraz związanym z działalnością gospodarczą.

3.1.2. Zabezpieczenie miejsc pracy

Zgodnie z szacunkami wykonanymi w oparciu o prognozę demograficzną, w gminie przewiduje się utrzymanie wysokiego udziału liczby ludności w wieku produkcyjnym. W kontekście przemian zachodzących w obrębie sfery rolniczej, oznacza to konieczność rozwoju funkcji pozarolniczych. Proponuje się, aby nastąpiło zwiększenie liczby miejsc pracy w usługach rynkowych, w przemyśle i budownictwie. Jednocześnie zakłada się, że usługi nierynkowe, które skupiają sektor publiczny nadal zachowają pozycję stabilnego miejsca pracy. Ponadto wskazanie w studium terenów turystyki i rekreacji stwarza również możliwości realizacji nowych miejsc pracy. Mimo przewidywanego spadku zatrudnienia w rolnictwie, branża ta nadal będzie skupiać bardzo dużą liczbę pracujących. Jednocześnie kontynuowane będą wyjazdy do pracy poza obszar gminy, najczęściej w dotychczasowych kierunkach, czyli do Jarocina, Gostynia, Borku Wielkopolskiego i Śremu oraz poza granice Polski.

3.1.3. Mieszkalnictwo, usługi i przemysł

Wskazane w Studium tereny osiedleńcze pozwolą zaspokoić potrzeby ludności gminy oraz stanowić będą zabezpieczenie dla dalszego rozwoju.

Studium umożliwia również zaspokojenie potrzeb usługowych ludności, w tym szkolnictwa, usług ochrony zdrowia, kultury, administracji i sportu, poprzez możliwość zlokalizowania zabudowy usługowej.

Przy lokalizowaniu usług, w ramach opracowań planistycznych, powinny zostać uwzględnione parametry funkcjonalne i urbanistyczne wymagania związane z zachowaniem ich ewentualnych uciążliwości. Największy rozwój funkcji usługowych przewiduje się w miejscowości Jaraczewo.

Przyjęte w Studium rozwiązania przestrzenne przewidują także rezerwy terenowe dla rozwoju funkcji produkcyjnych, składów i magazynów. Najwięcej nowych terenów wskazano w miejscowościach: Jaraczewo, Góra oraz Brzostów. Natomiast mniejsze enklawy tego typu terenów projektuje się we wsiach: Gola, Niedźwiady i Łobez.

Ważną częścią pozarolniczej działalności gospodarczej w gminie Jaraczewo jest eksploatacja surowców naturalnych. Aktualnie odbywa się ona głównie w części północnej

gminy Jaraczewo w rejonie miejscowości Niedźwiady i Gola. Wielkość złóż pozwala na dalsze ich wydobywanie, a ich liczne występowanie na terenie gminy stwarza możliwości dla powstawania nowych terenów i obszarów górniczych.

4. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

Przyjęte w Studium cele rozwoju przestrzennego gminy ściśle wiążą się z potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu. Z tego względu w niniejszym dokumencie przyjęto następujące ogólne zasady gospodarowania:

- nie dopuszczanie do lokalizacji i prowadzenia działalności gospodarczej, które w istotny sposób mogłyby wpłynąć na degradację środowiska przyrodniczego,
- prowadzenie działalności produkcyjnej przyjaznej środowisku, opartej o nowoczesne technologie proekologiczne oraz produkcji rolnej z zachowaniem zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem, m.in. przez wyeliminowanie wypłukiwania do wód powierzchniowych nawozów i środków ochrony roślin poprzez wprowadzanie barier bio-geochemicznych i uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie całej gminy,
- zapobieganie wprowadzaniu niekorzystnych dla środowiska zmian stosunków wodnych poprzez prowadzenie prac melioracyjnych nie powodujących szkód w istniejących ekosystemach szczególnie dolin rzecznych, zapobiegających obniżaniu poziomu wód gruntowych, zachowujących w stanie równowagi biologicznej zbiorowisk roślinności torfowiskowej i wodnej,
- rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych, szczególnie wyrobisk po eksploatacji surowców mineralnych,
- ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze, zwłaszcza gleb chronionych za wyjątkiem urządzeń infrastruktury technicznej i urządzeń wytwarzających energię odnawialną,
- ochrona różnorodności biologicznej flory i fauny (powierzchni biologicznie czynnej): lasów, wysp leśnych, zadrzewień, łąk, rzek, oczek wodnych, obszarów zabagnionych i zatorfionych,

- Zapewnienie ładu przestrzennego poprzez dostosowanie zabudowy do wymogów krajobrazu.

Jednym z istotnych celów polityki zagospodarowania przestrzennego gminy jest zachowanie podstawowych zasobów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią dostosowana do potencjału przyrodniczego poprzez:

- ochronę i zachowanie obszarów przyrodniczo najcenniejszych o decydującym znaczeniu dla utrzymania równowagi ekologicznej z uwzględnieniem ich różnorodności biologicznej,
- przeciwdziałanie degradacji wód powierzchniowych,
- ochronę wód podziemnych przed nadmierną eksploatacją i skażeniem,
- powiększanie zasobów leśnych i zalesienie gruntów nie użytkowanych rolniczo,
- nienaruszenie zwartych obszarów gruntów ornych o wysokiej wartości dla produkcji rolnej przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnych skutków oddziaływania rolnictwa na środowisko,
- ochronę powietrza, ochronę przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym,
- zabezpieczenie terenów dla sportu i rekreacji oraz turystyki,
- przeciwdziałanie zmianom cech konfiguracji terenu i prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych,
- ochronę przed powodzią.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu realizowane winny być zgodne z celami i zadaniami ekologicznymi określonymi w innych dokumentach, takich jak „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016”, „Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020”, „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jarocińskiego” oraz „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jaraczewo”.

Istotną rolę powinna odegrać edukacja ekologiczna mieszkańców gminy. Powinna ona obejmować wszystkie grupy społeczne i wiekowe.

W celu zabezpieczenia równowagi ekologicznej na obszarze gminy Jaraczewo proponuje się zasady ochrony środowiska przyrodniczego i kierunki kształtowania krajobrazu, które zapisano w kolejnych podpunktach.

4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Na terenie gminy nie występują obszary objęte ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych. Ponadto w gminie Jaraczewo nie przewiduje się powołania nowych obszarów objętych ochroną prawną.

Ważnym elementem cennym przyrodniczo są istniejące zadrzewienia przydrożne, przywodne i śródpolne, które należy prawidłowo pielęgnować. Odnosi się to w szczególności do zarośli śródpolnych i zadrzewień przywodnych w dolinie Obry.

Zadrzewienia powinny być chronione i wprowadzane, jako element przeciwdziałający wielostronnej degradacji krajobrazu (ochrona zasobów wodnych, łagodzenie niekorzystnych wpływów klimatycznych, ochrona lokalnej różnorodności biologicznej) oraz wspomagający rolę lasów i zalesień. System zadrzewień podnosi również wartości estetyczne wiejskiego krajobrazu gminy.

Zasady gospodarki zadrzewieniowej, uwzględniające planowanie, projektowanie, wprowadzanie, utrzymanie i użytkowanie zadrzewień na gruntach nadleśnictwa określa „Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Piaski” oraz „Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Jarocin”.

Na gruntach innych własności pozostają we własnej inwencji gminy i właścicieli.

4.2. Ochrona lasów i terenów zielonych

Przewiduje się ochronę istniejących lasów, szczególnie wysp leśnych i leśnych pasów śródpolnych pełniących funkcje regulatora stosunków wodnych (duża zdolność alimentacyjna) i klimatycznych.

Proponuje się także kompleksowe zalesienie. Zalesiane mogą być przede wszystkim słabe grunty klas V, VI i VIz oraz nieużytki przyległe do lasów państwowych i prywatnych. Zalesienia powinny zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych. Należy dążyć do tego, aby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5ha. Na terenie gminy dopuszcza się wtórną sukcesję poza obszarami zaliczonymi do siedlisk priorytetowych gruntów w programie rolno-środowiskowym.

Zapewnienie stanu równowagi ekologicznej odbywać się powinno przez zachowanie i ochronę istniejących oraz tworzenie nowych korytarzy ekologicznych (strefy wododziałowe, doliny rzeczne), jako elementy lokalnego systemu powiązań przyrodniczych zapewniającego równowagę w środowisku. Również zachowanie otwartej doliny rzecznej (doliny Obry) jest ważne dla systemu, jako naturalna droga przewietrzania gminy.

Chronić należy istniejącą zieleń czynnych cmentarzy (wskazane jest dodatkowo wzbogacać cmentarze zielenią wysoką).

4.3. Rolnictwo i ochrona gleb

Należy chronić gleby, zwłaszcza te o najwyższych walorach dla rolnictwa występujących w większych kompleksach w rejonie miejscowości: Rusko, Suchorzewko, Strzyżewko.

Ochrona jakości przestrzeni rolniczej winna odbywać się poprzez prowadzenie gospodarki rolnej zgodnie z zasadami zawartymi w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR) zawierającym zbiór praktyk rolniczych przyjaznych środowisku, które dotyczą praktycznych rad główni związanych z nawożeniem, ochroną wód, gleb i powietrza oraz urządzeniem i utrzymaniem gospodarstwa rolnego. Wprowadzenie KDPR pozwala na zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.

Ochrona półnaturalnych siedlisk łąk i pastwisk zagrożonych degradacją odbywa się poprzez wdrażanie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi odpowiednich działań w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2014 – 2020. Działania te są jednym z instrumentów finansowania ochrony przyrody na terenach rolnych, zapewniających rozwój gospodarki rolnej zintegrowany z ochroną środowiska przyrodniczego.

4.4. Ochrona zasobów kopalin

W zakresie ochrony zasobów kopalin na terenie gminy należy racjonalnie wykorzystywać występujące udokumentowane złoża kruszywa naturalnego oraz przeprowadzać rekultywację poeksploatacyjną odkrywek zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz kierunkiem rekultywacji określonym w decyzji Starosty Jarocińskiego.

4.5. Ochrona wód

W zakresie ochrony wód należy dążyć do skanalizowania całej gminy. Obecnie nie wszystkie miejscowości gminy są objęte systemem kanalizacji.

Ważną sprawą do rozwiązania jest uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, zwłaszcza na terenach przylegających do istniejących i projektowanych zbiorników wodnych. Projektowane zbiorniki wodne są szczególnie istotne dla gospodarki wodnej Wielkopolski, gdyż pokrywają niedobór wód regionu w zakresie potrzeb rolnictwa, gospodarki komunalnej, przemysłu i energetyki. Zwiększają przepływy niżówkowe,

redukuja wiosenną i letnią falę powodziową. Ograniczają one zagrożenie powodziowe głównie w rejonach Obry.

4.6. Ochrona powietrza

Ochrona powietrza atmosferycznego odbywać się powinna przez zmniejszenie zanieczyszczeń pochodzących z rozproszonych źródeł punktowych, takich jak np.: paleniska domowe, lokalne kotłownie komunalne, ale również poprzez eliminację węgla, jako paliwa na rzecz paliw ekologicznych-niskoemisyjnych. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii również wpływa na jakość powietrza.

Ważne jest utrzymywanie poziomu substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów oraz prowadzenie stałego monitoringu jakości powietrza w porozumieniu z Inspektoratami Ochrony Środowiska.

Należy dążyć do przeciwdziałania hałasowi występującemu głównie wzdłuż najważniejszej trasy komunikacyjnej w gminie (droga krajowa nr 12).

5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochrona zabytków w Polsce regulowana jest ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2187 z późn. zm.). Ustawa normuje szereg zagadnień związanych m.in. z ochroną i opieką nad zabytkami, nadzorem konserwatorskim, finansowaniem opieki nad zabytkami oraz zadaniami dotyczącymi ochrony zabytków, jakie spoczywają na samorządach lokalnych. Do obowiązków samorządu należy sporządzanie gminnego programu opieki nad zabytkami oraz prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w postaci zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Istotne znaczenie dla ochrony środowiska kulturowego ma również ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która stwierdza, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się m.in.: walory krajobrazowe oraz wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury. Samorządy terytorialne prowadzą odpowiednią politykę przestrzenną w zakresie dziedzictwa kulturowego. W studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, a także miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach lokalizacyjnych określają obowiązkowo obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz

dóbr kultury współczesnej.

5.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków

Dziedzictwo kulturowe jest ważną częścią przestrzeni gminy Jaraczewo. Dlatego tak ważna jest aktywna ochrona obiektów i obszarów zabytkowych, wpływająca na wizerunek gminy. Ochrona dziedzictwa kulturowego dotyczy także krajobrazu kulturowego.

Jaraczewo jest gminą, na terenie której 52 obszary i obiekty architektoniczne zostały wpisane do rejestru zabytków. Niestety na tej liście nadal nie ma układu urbanistycznego miejscowości Jaraczewo. Układ przestrzenny Jaraczewa jest charakterystyczny dla małych miasteczek wielkopolskich – zwykły układ zabudowy z prostokątnym rynkiem, w pobliżu którego usytuowany jest zabytkowy kościół oraz dwór i park.

Wpis tego układu do rejestru zabytków oraz objęcie ochroną konserwatorską jest koniecznością, by chronić jego wartość historyczną i dążyć do tego, by nowa zabudowa była realizowana zgodnie z tradycyjnymi wzorami, by zachować wartości, związane z rozwojem i kształtowaniem się miejscowości, oraz w celu ochrony przed rozpraszaniem zabudowy.

Ochroną konserwatorską należy również objąć zachowane układy ruralistyczne wsi Góra, Nosków, Panienka i Rusko. Przedmiotem ochrony w tych miejscowościach będą:

- układ dróg wraz z ich granicami i liniami zabudowy,
- zabudowa wsi i obiekty infrastruktury technicznej, mieszkalna i gospodarcza w odniesieniu do: historycznie ukształtowanych parametrów, a w szczególności gabarytów, ukształtowania brył, konstrukcyjnych i stylistycznych podziałów elewacji oraz wysokości kondygnacji; kondycji technicznej; substancji zabytkowej, a w szczególności stylistyki bryły, wystroju elewacji, w tym kolorystyki i faktury, pokryć dachów i stolarki z okuciami,
- mała architektura tj. zabytkowe pomniki, krzyże i kapliczki, zabytkowe ogrodzenia murowane i żelazna z bramami,
- nawarstwienia kulturowe i zewidencjonowane stanowiska archeologiczne.

Ochrona układów przestrzennych to nie tylko dbałość o wewnętrzne historyczne założenie, lecz także ochrona krajobrazu otaczającego. Historycznie kompozycja miasta czy wsi widziana z zewnątrz była przemyślana, dominanty wysokościowe, jako swoiste drogowskazy, sytuowano często na osi dróg wjazdowych do miejscowości. Ważna jest ochrona obszarów ekspozycji panoramy wsi i osi widokowych, przed niekontrolowaną i chaotyczną zabudową lub taką, której wysokość byłaby konkurencyjna dla zabytkowych obiektów i zakłócałaby rysunek panoram.

Określa się następujące zasady ochrony obiektów i zespołów indywidualnie wpisanych do rejestru zabytków:

- trwale zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków,
- utrzymanie (ew. rewaloryzacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.
- zabezpieczenie widoku na zabytek, umożliwiającego ekspozycję obiektów lub obszarów z ustalonych kierunków widokowych,
- na terenie zabudowanym podlegającym ochronie konserwatorskiej konieczne jest respektowanie stałych zasad kształtowania architektury w odniesieniu do zabytkowej zabudowy. Należy dążyć do usunięcia lub przebudowy obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą, dostosować nowe obiekty do historycznej kompozycji przestrzennej i historycznej architektury (sposób usytuowania budynku na działce, liczba kondygnacji, rodzaj i sposób ustawienia kalenic, możliwy do zastosowania materiałów budowlanych z preferencją dla materiałów tradycyjnych, zastosowanie określonych detali architektonicznych. Ustalone zasady powinny obowiązywać w stosunku do małej architektury: ogrodzenia, nawierzchnie, schody zewnętrzne, latarnie, kioski, słupy ogłoszeniowe, tablice informacyjne, ławki itp.),
- wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, montaż instalacji technicznych, reklam, podział zabytku wpisanego do rejestru zabytków wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego
- na terenie zabytkowych założeń parkowych należy utrzymać wyznaczone granice parków, bezwzględnie chronić stary zachowany drzewostan i układ kompozycyjny oraz przestrzenny, nie należy stawiać żadnych nowych budynków lub ogrodzenia bez wydania przez WWKZ zgody na lokalizację i zatwierdzeniu projektu. Wszelkie wycinki w parku, nowe nasadzenia i prace pielęgnacyjne muszą uzyskać pozwolenie Woj. Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

Określa się zasady kształtowania nowej zabudowy w sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków i w otoczeniu obiektów zabytkowych:

- określenie strefy ochrony widokowej w celu zachowania (przywrócenia)

historycznej panoramy lub ekspozycji zabytku (obiektu lub obszaru) i odpowiedniego zagospodarowania otoczenia zabytku (obiekty sakralne, zespoły dworsko-parkowe, układ urbanistyczny),

- konieczność wytyczenia strefy ochrony widkowej na załączniku graficznym,
- określenie zasad zagospodarowania (np. zakaz zabudowy, zakaz nasadzeń drzew, lokalizacji wolno stojących nośników reklamowych i in., zakłócających wgląd na eksponowany zabytek),
- w przypadku planowanego zagospodarowania terenu w granicach strefy należy wnioskować o opracowanie analiz widokowych dopuszczających możliwość i określających zasady inwestowania,
- wykluczenie zabudowy zakłócającej ekspozycję zabytku, wykluczenie lokalizacji obiektów o formach i kubaturze obcych w historycznie ukształtowanej przestrzeni (urządzeń przemysłowych albo dużych ferm zwierzęcych, lokalizacja wież telefonii komórkowej oraz pojawiające się potencjalnie nowe zagrożenie - elektrownie wiatrowe - wpływające deprecjonująco na panoramę miejscowości i zespołów zabytkowych, stanowiąc konkurencję dla zabytkowej architektury - wież kościołów, będących historycznymi dominantami obszarów wiejskich. Tego typu inwestycje mają niekorzystny wpływ na ukształtowanie zabytkowej przestrzeni jako element nie harmonizujący z krajobrazem kulturowym. Poprzez ingerencję elementów obcych zniszczeniu ulegają wartości widokowe, przestrzenne założenia, panoramy oraz otoczenie zabytkowych obiektów o wartości lokalnej),
- w sąsiedztwie parków nie lokalizować inwestycji mogących niekorzystnie wpływać na warunki mikroklimatyczne panujące w parkach oraz stan zieleni, powodujących degradację obszarów parkowych oraz otulin parków poprzez źródła zanieczyszczeń: środki ochrony roślin, zrzuty ścieków na łąki, ścieki, nielegalne składowiska odpadów,
- należy dążyć do zachowania lub odtworzenia historycznych układów komunikacyjnych i osi widokowych

Określa się zasady ochrony i utrzymania zewidencjonowanych zabytków architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych, tworzących charakterystyczny krajobraz miejscowości, wymagające uszczegółowienia na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- zapewnienie zachowania walorów funkcjonalnych i użytkowych obiektu,
- zagospodarowanie na nowe funkcje przy utrzymaniu walorów zabytkowych,
- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki,
- ochrona historycznych układów: ruralistycznych, parcelacyjnych, komunikacyjnych, w tym: przekroje ulic, nawierzchnie, zasady zagospodarowania parceli, szpalery przydrożne, integralność zabytkowej struktury przestrzennej wsi,
- należy wprowadzić odpowiednie ustalenia odnośnie ochrony obiektów ujętych w ewidencji zabytków gminy posiadających walory historyczne bądź, celem uniknięcia degradacji spowodowanej wymogami współczesności i w związku z tym prowadzonymi adaptacjami i remontami. Obiekty te powinny zostać określone jako podlegające ochronie konserwatorskiej ze względu na czas powstania, walory architektoniczne, historyczne, wartość lokalno-kulturową i przynależność do historycznej zabudowy miejscowości. Należy dążyć do utrzymania historycznej formy architektonicznej obiektu: gabaryty wysokościowe, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej (w przypadku budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną należy zrezygnować ze stosowania zewnętrznego ocieplenia w postaci płyt styropianowych, wełny mineralnej oraz blachy dachówkopodobnej jako pokrycia dachowego. Przed przystąpieniem do prac remontowych związanych ze zmianą wyglądu zewnętrznego obiektu właściciel powinien uzyskać opinię WWKZ dot. planowanych prac),
- określenie zasad kształtowania współczesnych elementów zagospodarowania obszaru chronionego poprzez kontynuację tradycyjnego sposobu zagospodarowania terenu z możliwością zagospodarowania na nowe funkcje, utrzymanie historycznie wykształconej linii zabudowy, forma dachów wysokość i forma ogrodzeń, rozwiązań komunikacyjnych, w tym ustalenia zasad parkowania i miejsc postojowych,
- wykluczenie funkcji ze względu na zabytkowy charakter obszaru; mogą to być np.: funkcje usługowe i inne, generujące np. wzmożony ruch pojazdów, wymagające dużej ilości miejsc postojowych itp.

Obejmuje się ochroną konserwatorską także stanowiska archeologiczne. Z wszystkich wskazanych na terenie gminy stanowisk archeologicznych, 4 zostały wpisane do rejestru zabytków i ustala się dla nich strefę ścisłej ochrony konserwatorskiej stanowisk

archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Przedmiotem ochrony zabytków archeologicznych są:

- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków
- stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską,
- nawarstwienia kulturowe w strefach ochrony zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz w obrębie zabytków architektury, cmentarzy i zabytkowej zieleni na terenie gminy.

Ochronie konserwatorskiej podlegają nawarstwienie kulturowe układów urbanistycznych, ruralistycznych, założeń pałacowo-parkowych i zabytkowych cmentarzy. Podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem, a wymagających prac ziemnych podejmowanych: przy/lub w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów ujętych w ewidencji konserwatorskiej, na terenie układów urbanistycznych, założeń pałacowo-parkowych, cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków oraz na terenie zespołów budowlanych, parków, cmentarzy ujętych w ewidencji konserwatorskiej należy prowadzić badania archeologiczne. Inwestor winien uzyskać pozwolenie WWKZ na prowadzenie badań archeologicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Stanowiska wpisane do rejestru zabytków objęte są ścisłą ochroną konserwatorską zgodnie z art. 7, ust. 1, Ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2187 z późn. zm.). Na terenie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków zakazuje się prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych, a prace porządkowe prowadzone w ich obrębie wymagają uzgodnienia z WWKZ.

Obszar gminy Jaraczewo został rozpoznany archeologicznie. Na terenie gminy wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej, w których przedmiotem ochrony są zewidencjonowane stanowiska archeologiczne. Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w granicach stref ochrony stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych podczas realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie wykopów budowlanych. Zasady postępowania określają przepisy odrębne. Ponadto dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego w przypadku prowadzenia prac szerokopłaszczyznowych ustala się obowiązek przeprowadzenia rozpoznawczych badań powierzchniowo – sondażowych, zgodnie z przepisami odrębnymi. W planach gminy należy także chronić przestrzenie otwarte, która są elementem krajobrazu wiejskiego ukształtowanego historycznie i nadal

kształtowanego przez mieszkańców tego rejonu.

5.2. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki

Turystyka kulturowa traktowana, jako jedna z gałęzi gospodarki, jest potencjałem służącym wzrostowi konkurencyjności dla turystyki, inwestorów i samych mieszkańców. Dlatego warto tworzyć produkty turystyczne oparte o szeroki wachlarz atrakcji kulturowych czy rekreacyjnych.

Obiekty kulturowe warto, poprzez aktywną ochronę, wykorzystać dla podniesienia atrakcyjności szlaków turystycznych czy miejsc pobytowych. Na terenie gminy istnieje lokalny system szlaków rowerowych, które przebiegają przez tereny atrakcyjne przyrodniczo lub kulturowo. Ofertę można wzbogacić o tematyczne szlaki turystyczno-kulturowe:

- rowerowy szlak Pamięci Narodowej, łączący zabytkowe cmentarze gminy, miejsca upamiętniające wydarzenia związane z historią Polski i gminy:
 - pomnik upamiętniający pilotów amerykańskich,
 - obelisk w hołdzie poległym i pomordowanym w I i II wojnie światowej,
 - pomnik upamiętniający poległych bohaterów w pierwszych walkach za ojczyznę 1918/20 r. (w tym dwóch Powstańców Wielkopolskich),
 - obelisk upamiętniający poległych dnia 31.01.1945 r. przy utrwalaniu Władzy Ludowej w walce z okupantem,
 - tablica pamiątkowa ku czci Bohaterów Armii Poznań,
 - tablica pamiątkowa ku czci Ewarysta Estkowskiego;
- rowerowy szlak jaraczewskich kościołów, może prowadzić polnymi drogami oraz traktami z zadrzewieniami przydrożnymi krzyży i kapliczek przydrożnych:
 - kościół p.w. św. Marii Magdaleny Nad Obrą w Jaraczewie,
 - kościół p.w. świętej Trójcy w Noskowie,
 - kościół p. w. świętego Jakuba Apostoła w Cerekwicy,
 - kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Górze,
 - kościół p.w. Imienia Jezus w Panience,
 - kościół p.w. św. Wojciecha;
- konny szlak jaraczewskich parków dworskich i pałacowych, biegnący polnymi drogami, traktami z zadrzewieniami przydrożnymi łączący miejscowości w których znajdują się najciekawsze zabytki w miejscowościach: Rusko, Góra, Jaraczewo, Cerekwica, Bielejewo, Gola, Łowęcice.

6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

6.1. Rozwój sieci drogowej

Sieć drogowa o dobrych parametrach zapewnia dotarcie do każdej miejscowości w gminie i ma pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy gminy.

Droga krajowa nr 12 łączy nie tylko miejscowości położone na jej przebiegu, lecz poprzez połączenie z drogą ekspresową S11 w Jarocinie zapewnia dojazd do autostrady A2 i stolicy województwa.

Dla zapewnienia większego bezpieczeństwa drogowego i zmniejszenia uciążliwości związanej z ruchem pojazdów ciężarowych w obszarze Jaraczewa i wsi Łobez oraz Brzostów, planuje się obwodnicę tych miejscowości na parametrach klasy technicznej GP (główna ruchu przyspieszonego).

Przebieg obwodnicy Jaraczewa i wsi Łobez wkreślono na podstawie Koncepcji Programowej opracowanej przez Biuro Projektowe TEBODIN SAP – PROJEKT z Poznania, a obwodnicę wsi Brzostów zgodnie z dotychczasowym studium. W 2011 roku dla przedmiotowej inwestycji została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach. Dla drogi krajowej nr 12 należy zabezpieczyć rezerwę terenu pod poszerzenie jezdni do 7,0 m oraz rozbudowę ważnych skrzyżowań, które zapewnią dostępność do drogi krajowej nr 12.

Obsługa komunikacyjna terenów położonych przy drodze krajowej nr 12 będzie możliwa poprzez 8 skrzyżowań zlokalizowanych na przecięciu z drogami:

- z drogą gminną nr 611059P Gola (ul. Łukaszewska) – Łukaszewo – Wojciechowo,
- z drogą powiatową nr 4207P Jaraczewo – Cerekwica – Rusko,
- na przecięciu istniejącej drogi krajowej z planowaną obwodnicą Jaraczewa i wsi Łobez,
- na przecięciu istniejącej drogi krajowej z planowaną obwodnicą wsi Łobez,
- z drogą powiatową nr 4183P Zalesie – Góra – Nosków,
- z drogą gminną nr 611064P Parzęczew – Brzostów,
- na przecięciu istniejącej drogi krajowej z planowaną obwodnicą wsi Brzostów (po stronie zachodniej wsi),
- na przecięciu istniejącej drogi krajowej z planowaną obwodnicą wsi Brzostów (po stronie wschodniej wsi).

Dojazd do drogi krajowej nr 12 oraz projektowanych obwodnic m. Jaraczewa, Łobez

i Brzostów możliwy jest wyłącznie poprzez skrzyżowania wyznaczone na rysunku zmiany studium. Należy dążyć do zmniejszenia ilości zjazdów na drogę krajową nr 12. Zachodzi konieczność wyznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego układu dróg serwisowych – gminnych służących obsłudze komunikacyjnej przedmiotowych terenów i doprowadzających ruch do wskazanych skrzyżowań. Wyklucza się możliwość tworzenia nowych bezpośrednich włączeń do drogi krajowej 12.

W okresie 15 – 20 lat nie planuje się budowy obwodnicy wsi Brzostów, wkreślony przebieg obwodnicy może docelowo ominąć istniejącą zabudowę na początku trasy.

Po realizacji obwodnicy istniejący odcinek drogi krajowej nr 12 wymagać będzie przeklasyfikowania zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogą krajową nr 12 uwzględnić należy strefę uciążliwości drogi dla stałych użytkowników sąsiadujących terenów, zagrożenie dla upraw, budowli oraz narażenie na degradację stałych komponentów środowiska przyrodniczego. Przepisy Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1422 z późn. zm.) dopuszczają wznoszenie budynków w zasięgu uciążliwości drogi pod warunkiem zastosowania przez inwestorów środków technicznych zmniejszających uciążliwości do poziomu określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 112) przepisach oraz w Ustawie z dnia 23 stycznia 2008 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.).

Odległości negatywnego oddziaływania związanego z ruchem drogowym dla drogi krajowej nr 12 klasy GP wynoszą:

- min 90 m dla obiektów budowlanych z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi;
- min 25 m dla obiektów budowlanych nie przeznaczonych na pobyt ludzi.

Lokalizacja urządzeń reklamowych i szyldów (wolnostojących oraz umieszczonych na dachach, elewacjach budynków lub obiektach małej architektury) skierowanych do użytkowników drogi krajowej nr 12 oraz planowanej obwodnicy lub mogących rozpraszać ich uwagę możliwa jest wyłącznie za zgodą i na warunkach podanych przez zarządcę drogi krajowej.

Prowadzenie infrastruktury technicznej (kanalizacja sanitarna, sieć wodociągowa, energetyczna, gazowa, itp.) niezwiązanej z funkcjonowaniem drogi należy przewidzieć poza

pasem drogowym dróg krajowych

Drogi powiatowe

Obiekty budowlane należy lokalizować w odległości co najmniej 8 metrów od zewnętrznej krawędzi jezdni na terenach zabudowy wsi, a 20 metrów poza terenami zabudowy.

Infrastrukturę techniczną niezwiązaną z funkcjonowaniem drogi należy prowadzić poza liniami rozgraniczającymi pasy drogowe dróg powiatowych.

Drogi gminne

Drogi gminne i drogi wewnętrzne zapewniają obsługę komunikacyjną terenów przyległych do dróg powiatowych. Na rysunku Studium przedstawiono najważniejsze drogi spełniające funkcję dróg gminnych.

Przebudowa istniejących dróg oraz ewentualna budowa nowych odcinków na terenie zabudowanym Jaraczewa i pozostałych wsi powinna nawiązywać do przekroju ulicznego pasa drogowego wyposażonego w chodniki oraz pasy zieleni.

Drogi rowerowe

System dróg rowerowych na terenie gminy powinien obejmować ścieżki rowerowe w ciągach dróg, a także drogi wewnętrzne służące wewnętrznej komunikacji w gminie.

Miejsca postojowe

W związku z systematycznym wzrostem ruchu samochodowego należy przewidzieć realizację kolejnych miejsc postojowych w miejscowości Jaraczewo.

Wyznaczenie miejsc postojowych związanych z obiektami usługowymi i obiektami użytku publicznego nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub w trybie decyzji o warunkach zabudowy.

6.2. Komunikacja zbiorowa

Podstawową organizację funkcjonowania komunikacji zbiorowej opierać należy na przewozach autobusowych realizowanych przez koncesjonowane przedsiębiorstwa. Obecnie gminę obsługują przewoźnicy prywatni.

6.3. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie gminy w wodę odbywać się będzie z istniejącego gminnego systemu wodociągowego oraz istniejących ujęć i Stacji Uzdatniania Wody.

Docelowe inwestycje wodociągowe na terenie gminy powinny zmierzać do połączenia istniejących systemów wodociągowych w jeden duży wodociąg systemowy.

Wykonanie ww. inwestycji wodociągowych oraz bieżące remonty sieci i stacji wodociągowych zapewnią dostawę wody dla wszystkich mieszkańców gminy zamieszkałych w zwartych wsiach i osiedlach. Dla oddalonych osad przewiduje się zaopatrzenie w wodę na dotychczasowych warunkach, tj. z lokalnych lub indywidualnych ujęć wód.

6.4. Odprowadzanie ścieków

Kanalizacja sanitarna

Docelowo systemem kanalizacji należy objąć wszystkie wsie. Ponadto, dla sprawnego uruchamiania nowych terenów rozwojowych o funkcjach: mieszkaniowych, usługowych i produkcyjnych należy także przewidywać możliwość wyposażenia ich w sieci kanalizacji sanitarnej.

Wsie posiadające ekstensywną zabudowę i małą liczbę mieszkańców winny ścieki bytowe zagospodarować w sposób indywidualny poprzez gromadzenie ich w szczelnych zbiornikach bezodpływowych lub poprzez zastosowanie w gospodarstwach domowych i innych znaczących obiektach, przydomowych oczyszczalni ścieków działających w oparciu o procesy beztlenowej fermentacji, zachodzące w szczelnym zbiorniku gnilnym, skąd mogą być rozprowadzone systemem drenarskim po terenie działki zgodnie z przepisami odrębnymi. Ścieki gromadzone w szczelnych zbiornikach bezodpływowych winny być wywożone do punktu zlewnego ścieków.

Kanalizacja deszczowa

Celem poprawy stanu czystości wód powierzchniowych należy przewidzieć oczyszczanie wód opadowych i roztopowych. Szczególnie dotyczy to Jaraczewa i pozostałych jednostek osadniczych o zwartej zabudowie, gdzie koncentracja wód opadowych lub roztopowych jest największa z uwagi na umocnione nawierzchnie dróg, placów, powierzchni dachowych.

Z tego względu, należy na nieskanalizowanych obszarach zaprojektować dodatkowe kanały,

zwłaszcza na obszarach o zwartej zabudowie. W przypadku terenów, które zostaną objęte rozbudową sieci kanalizacyjnych, należy przewidzieć budowę sieci rozdzielczej, ze wskazanym podczyszczaniem wód opadowych lub roztopowych przed ich zrzutem do odbiornika. Wody opadowe i roztopowe z terenów zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej należy zagospodarować w obszarze poszczególnych działek.

6.5. Elektroenergetyka

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

Na terenie gminy Jaraczewo, objętym studium, znajduje się fragment elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Kromolice – Ostrów, wzdłuż której należy uwzględniać pas technologiczny o szerokości 56 metrów (po 28 metrów od osi linii w obu kierunkach), dla którego obowiązują ograniczenia użytkowania i zagospodarowania jego terenu. Dla terenu znajdującego się w pasie technologicznym obowiązują następujące ustalenia dotyczące ograniczeń jego użytkowania i zagospodarowania:

W pasie technologicznym linii ustala się:

- zakaz realizacji obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, tj.: zakazuje się lokalizowania budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej typu szkoła, szpital, internat, żłobek, przedszkole i podobne, zakazuje się lokalizowania miejsc stałego przebywania ludzi w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, turystyczną, rekreacyjną; odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii, na warunkach przez siebie określonych.
- należy uzgadniać warunki lokalizacji wszelkich obiektów z właścicielem linii,
- nie wolno tworzyć hałd, nasypów oraz sadzić pod linią roślinności wysokiej powyżej 3 m

Teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową lub zagrodową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii. Wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii. Zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów. Lokalizacja budowli zawierających

materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnień z właścicielem linii.

Do roku 2020 przewiduje się budowę drugiego toru linii elektroenergetycznej 400 kV albo linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii o napięciu 400 kV. Istniejąca linia elektroenergetyczna zostanie w takim przypadku poddana rozbiórce. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii oraz linii, która w przyszłości zostanie ewentualnie wybudowana na jej miejscu. Realizacja inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczenia słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach. Ustala się możliwość eksploatacji i modernizacji istniejącej elektroenergetycznej linii przesyłowej 400 kV oraz nowych linii po ich ewentualnym wybudowaniu.

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna

Wzdłuż linii elektroenergetycznych SN 15kV i nn 0,4 kV należy uwzględnić pasy technologiczne, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dla których obowiązują ograniczenia użytkowania terenu. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przewidywać dostępność do linii elektroenergetycznych celem wykonywania prac związanych z jej utrzymaniem, eksploatacją i przebudową. Wydzielony pas terenu ochronnego dla napowietrznych linii elektroenergetycznych 15 kV wynosi 5 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii, a dla linii elektroenergetycznych 0,4 kV wynosi 3 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii. Istnieje możliwość zmniejszenia pasa terenu ochronnego dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wyłącznie za zgodą Operatora sieci po wcześniejszym uzgodnieniu zagospodarowania terenu. Wszystkie istniejące na obszarze sieci elektroenergetyczne należy wkomponować w projektowane zagospodarowanie przedmiotowego terenu, zachowując bezpieczne odległości.

Ponadto wzdłuż trasy linii elektroenergetycznych o napięciu do 45 kV określa się pas techniczny, w którym, przy dowolnym stanie pracy turbiny wiatrowej, nie może znaleźć się jakiegokolwiek jej element (w szczególności łopaty turbiny). Oś symetrii pasa technicznego wyznaczać powinny słupy. Szerokość pasa technicznego dla linii napowietrznych jednotorowych o napięciu do 1 kV wynosi 20 m, natomiast o napięciu od 1 kV do 45 kV wynosi 25 m.

Zgodnie z deklaracją ENERGA S.A. przeprowadzone zostaną inwestycje

poprawiające warunki zasilania istniejących odbiorców oraz zostanie zagwarantowana dostawa energii elektrycznej dla nowych odbiorców. W przypadku znacznego wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną można rozbudować i zmodernizować sieć średniego napięcia, co zapewni pokrycie mocy dla rozbudowy usługowej, przemysłowej i mieszkaniowej.

W ramach dalszych działań na sieciach średniego i niskiego napięcia przewiduje się działania polegające na:

- modernizacji i wymianie stacji transformatorowych SN/nn,
- wymianie linii niskiego napięcia napowietrznych na kablowe szczególnie w obszarach zabudowy,
- wymianie odcinków linii elektroenergetycznych SN 15kV na przewody izolowane – odcinki przebiegające przez tereny zalesione,
- zamianie linii napowietrznych na kablowe – ze względu na poprawę niezawodności funkcjonowania sieci i urządzeń energetycznych, a także względów estetycznych, zwłaszcza w obszarach zurbanizowanych.

Realizacja i finansowanie inwestycji elektroenergetycznych oraz usuwanie kolizji projektowanych obiektów z istniejącymi sieciami energetycznymi będącymi własnością operatora systemu dystrybucyjnego na przedmiotowym terenie odbywać się będzie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zaopatrzenie nowych terenów inwestycyjnych w energię elektryczną postuluje się zapewnić z istniejącej na terenie gminy sieci elektroenergetycznej poprzez jej rozbudowę na warunkach określonych przez właściciela sieci.

6.6. Gaz i ropa naftowa

Na terenie gminy istnieje możliwość rozbudowy sieci gazowniczej w rejonach rozwijającego się budownictwa w pobliżu istniejących sieci gazowych. Wskaźnik kalkulacji ekonomicznej pozwala na przyjęcie założenia, że rozbudowa sieci gazowniczej jest możliwa w przypadku pozyskania minimum 50 indywidualnych odbiorców grzewczych na 1 km nowej sieci.

Zaopatrzenie w gaz ziemny ustala się z sieci gazociągów zgodnie z obowiązującym Prawem Energetycznym.

Należy zachować strefy kontrolowane od istniejących gazociągów do projektowanych obiektów terenowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich

usytuowanie (Dz. U. z 2013 r., poz. 640). W strefach kontrolowanych nie należy wznosić wybranych obiektów budowlanych i terenowych, urządzać stałych składów i magazynów, podejmować działań mogących spowodować uszkodzenie gazociągu podczas użytkowania. W strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 3,0 m licząc od osi gazociągu do pni drzew. Minimalna odległość krawędzi jezdni drogi gminnej od istniejącego gazociągu wynosi 6 m. W przypadku innych kategorii dróg obowiązują odległości wynikające z ustawy o drogach. W strefach kontrolowanych dopuszcza się skrzyżowanie gazociągu z drogami i innymi inwestycjami liniowymi jednak wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonania z właściwym operatorem sieci gazowej. Skrzyżowanie drogi z gazociągiem w/c wymaga dodatkowego zabezpieczenia/przebudowy przedmiotowego gazociągu. Wszelkie starania i koszty związane z ww. zadaniem ponosi Inwestor. Minimalny kąt skrzyżowania gazociągu z drogą gminną powinien wynosić 30 stopni. Minimalny kąt skrzyżowania gazociągu z drogami wyższej kategorii niż droga gminna powinien wynosić 60 stopni. Zaleca się aby kąt skrzyżowania gazociągu z każdą drogą był zbliżony do 90 stopni.

Obszary znajdujące się w strefie ochronnej i kontrolowanej urządzeń infrastruktury technicznej PGNiG SA w Warszawie Oddziału w Zielonej Górze zachowują swoje dotychczasowe przeznaczenie.

Ponadto teren gminy Jaraczewo objęty jest koncesją nr 29/2001/Ł z dnia 08.05.2017 r. na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego oraz wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego ze złóż w obszarze „Śrem – Jarocin” – koncesja ważna do dnia 08.05.2047 r.; w tym faza poszukiwania i rozpoznawania trwa 5 lat, licząc od dnia wydania ww. decyzji, natomiast faza wydobywania trwa 25 lat, licząc od dnia wydania decyzji inwestycyjnej.

Na terenie gminy Jaraczewo dopuszcza się prowadzenie poszukiwawczych badań geofizycznych i wierceń, a także realizację inwestycji związanych z zagospodarowaniem odwiertów, budową infrastruktury technicznej oraz budową rurociągów od nowo powstałych odwiertów do ośrodków zbiorczych, oraz ich późniejszą eksploatację.

6.7. Energetyka ciepła

Ze względu na wysokie koszty budowy systemów ciepłowniczych oraz dominujące budownictwo niskie, nie przewiduje się powstania systemu ciepłowniczego na terenie gminy. Nie można jednak wykluczyć powstawania nowych lokalnych kotłowni olejowych,

węglowych, czy też na biomasę lub biogaz obsługujących pojedyncze zespoły budynków. Będą to jednak systemy zbiorowego centralnego ogrzewania, a nie sieć ciepłownicza.

Do celów grzewczych dla indywidualnego ogrzewania budynków należy korzystać z nośników energii, które nie powodują przekroczenia dopuszczalnych norm emisji do środowiska, zgodnie z przepisami odrębnymi.

6.8. Energia odnawialna

Obszar gminy Jaraczewo jest terenem, na którym możliwy jest rozwój energetyki odnawialnej.

W Studium wyznaczono obszary na których możliwe jest rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wraz ze strefami ochronnymi.

Na obszarze gminy występują korzystne warunki dla rozwoju energetyki odnawialnej z biomasy stałej, biogazu i biopaliw. Korzystną sytuację potwierdza rolniczy charakter gminy. Bogata rolnicza przestrzeń produkcyjna sprzyja rozwojowi energetyki tego typu. Największy potencjał energetyczny tkwi w biomasie rolniczej, która jest łatwo dostępnym surowcem i najbardziej perspektywicznym źródłem energii odnawialnej. Uzupełnieniem bazy surowcowej mogą być uprawy celowe roślin energetycznych, dla których do wykorzystania pozostają grunty orne niższych klas bonitacyjnych.

Istniejące fermy chowu trzody chlewnej, bydła i drobiu oraz liczne gospodarstwa rolne o dużej skali produkcyjnej są znaczącymi zasobami biogazu, predysponowanymi do wykorzystania zwłaszcza na terenach intensywnego rolnictwa. W oparciu o rozwiniętą produkcję roślinną i zwierzęcą gmina posiada potencjał do rozwoju biogazowni rolniczych. W odniesieniu do energetyki odnawialnej uzyskiwanej z biomasy stałej, biogazu i biopaliw uznać należy, że na terenie gminy Jaraczewo nie występują istotne ograniczenia przestrzenne. Poza terenami lasów, zbiorników wodnych, dolin rzecznych, korytarzy ekologicznych oraz historycznych układów przestrzennych proponowanych do objęcia ochroną konserwatorską: Jaraczewo, Góra, Nosków, Panienka, Rusko pozostały obszar gminy jest predysponowany do rozwoju energetyki z biomasy stałej, biogazu i biopaliw.

Gmina Jaraczewo jest także obszarem występowania wód geotermalnych (zbiornik dolnej jury i dolnej kredy). Ponieważ jedynymi formami ochrony przyrody są pomniki przyrody, z punktu widzenia prawnego, w gminie nie występują ograniczenia dla lokalizacji inwestycji działających na bazie tej kopaliny. W związku z tym eksploatacja i wykorzystanie wód geotermalnych jest możliwe na terenie całej gminy. Jedynymi obszarami na których

powinny być wykluczone tego typu inwestycje są obszary leśne i doliny rzeczne, które pełnią ważną rolę środowiskowotwórczą.

Gmina Jaraczewo posiada również możliwości rozwoju energetyki wodnej. Nie jest to jednak na tyle znaczący potencjał, by mógł w sposób istotny wpływać na bilans energetyczny gminy. Znajdujące się na terenie Jaraczewa wody powierzchniowe, w szczególności, Kanał Obry, Obra, Czarny Rów stwarzają możliwości realizacji na nich niewielkich obiektów dla pojedynczych odbiorców.

Lokalizacja małych elektrowni wodnych możliwa jest także na istniejących zbiornikach wodnych i planowanych do realizacji obiektach małej retencji wodnej (projektowane urządzenia hydrotechniczne piętrzące wodę), które stwarzają potencjalne możliwości wykorzystania ich dodatkowo na cele energetyczne.

Energia słoneczna jest specyficzną formą energii odnawialnej. Jest wszędzie łatwo dostępna, ale wartość energetyczna (strumień energii) jaką z sobą niesie jest bardzo zróżnicowana. Na terenie gminy mieści się ona w przedziale do 1 150 kWh/m²/rok do 1 185 kWh/m²/rok. W związku z tym na terenie gminy mogą funkcjonować następujące sposoby bezpośredniego wykorzystania i przetwarzania energii promieniowania słonecznego:

- konwersja fototermiczna – bezpośrednia zamiana energii promieniowania słonecznego na energię cieplną,
- konwersja fotowoltaiczna, polegająca na bezpośredniej przemianie promieniowania słonecznego w energię elektryczną, która zachodzi w ogniwach fotowoltaicznych.

Obiekty związane z wykorzystaniem energii słonecznej mogą być lokalizowane w krajobrazach wiejskich i przyrodniczych. Pewnym ograniczeniem dla lokalizacji kolektorów słonecznych jest miejsce usytuowania ich na obiekcie. Przy montażu na obiektach zabytkowych należy zadbać, by kolektory słoneczne komponowały się z kształtem dachów nie naruszając ich historycznej formy oraz by nie były nadmiernie eksponowane.

6.9. Telekomunikacja

W zakresie sieci i urządzeń telekomunikacyjnych i teleinformatycznych zakłada się zachowanie istniejących sieci i urządzeń z możliwością ich przebudowy i rozbudowy oraz dalszy rozwój sieci telekomunikacyjnych i teleinformatycznych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na powyższe usługi.

Dopuszcza się lokalizacje urządzeń z zakresu łączności publicznej, w tym w szczególności stacje bazowe telefonii komórkowej.

6.10. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami w gminie wynika z nadrzędnych założeń i ustaleń zawartych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016 – 2022 wraz z planem inwestycyjnym”, przyjętym uchwałą Nr XXXI/810/17 z dnia 29 maja 2017 r. Sejmiku Województwa Wielkopolskiego. Jednocześnie Sejmik Województwa Wielkopolskiego podjął uchwałę Nr XXXI/811/17 z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykonania Planu, która została ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 6 czerwca 2017 r. (poz. 4263).

Na terenie gminy Jaraczewo nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie odpady przekazywane są do Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. Witaszyczki 1A, 63-200 Jarocin czyli do Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK).

W wyniku podpisanego Porozumienia Międzygminnego, gmina Jaraczewo jest jednym z udziałowców Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o.

6.11. Urządzenia hydrotechniczne

W gminie Jaraczewo planuje się budowę urządzeń małej retencji na podstawie opracowanego w roku 2005 przez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu *Programu budowy urządzeń małej retencji wód powierzchniowych do 2015 r. z uwzględnieniem potrzeb obszarowych małej retencji, warunków efektywności ekonomicznej* (tom 4 opracowania „Mała retencja wodna na terenie województwa wielkopolskiego. Aktualizacja”). Program ten uzyskał w roku 2005 pozytywną opinię Zarządu Województwa i Sejmiku Województwa Wielkopolskiego. Został również pozytywnie zaopiniowany przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu oraz Wydział Środowiska i Rolnictwa Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

W gminie Jaraczewo planowany jest zbiornik dolinowy, znajdujący się na terenie zlewni rzeki Warty:

Tabela. Gmina Jaraczewo – zestawienie planowanych zbiorników wodnych

Nazwa zbiornika	Nazwa cieku	Powierzchnia (w ha)	Pojemność użytkowa (tys. m ³)
Góra	Czarny Rów II	45	1800

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy oraz WZMiUW w Poznaniu, Rejonowy Oddział w Ostrowie Wielkopolskim.

Ponadto w gminie istnieją takie urządzenia jak: jazy, przepusty z piętrzeniem oraz zastawki, których zestawienie przedstawiono w tabeli.

Tabela. Gmina Jaraczewo – zestawienie istniejących budowli piętrzących na ciekach

Lp.	Rodzaj i nr budowli	Lokalizacja	Wysokość piętrzenia	Informacja
1.	Jaz nr 10-1	Kościański Kanał Obry km 59+606 m. Niedźwiady	1,60	Przebudowany w 2011 r.
2.	Jaz nr 10-2	Kościański Kanał Obry km 60+995 m. Gola	1,60	Przebudowany w 2011 r.
3.	Jaz nr 10-3	Kościański Kanał Obry km 57+495 m. Niedźwiady	1,60	Wybudowany w 2011 r.
4.	Jaz nr 12-1	Czarny Rów Ia km 0+678 m. Niedźwiady	1,00	Przebudowany w 2014 r.
5.	Jaz nr 12-2	Czarny Rów Ia km 1+988 m. Gola	0,90	Przebudowany w 2014 r.
6.	Przepust z piętrzeniem nr 7-1	Rzeka Obra km 0+307 m. Jaraczewo	0,90	Przebudowany w 2011 r.
7.	Zastawka nr 7-2	Rzeka Obra km 0+595 m. Jaraczewo	0,85	Przebudowana w 2014 r.
8.	Zastawka nr 7-6	Rzeka Obra km 2+237 m. Jaraczewo	0,85	Przebudowana w 2014 r.
9.	Zastawka nr 7-4	Rzeka Obra km 1+399 m. Jaraczewo	0,85	Przebudowana w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy oraz WZMiUW w Poznaniu, Rejonowy Odział w Ostrowie Wielkopolskim – 2017 r.

Celowe piętrzenie wody w rowach i ciekach pozwala na zgromadzenie znacznych rezerw wody, które w naturalny sposób wpływają na podniesienie zwierciadła wód gruntowych. Tworzone są w ten sposób określone zasoby dyspozycyjne, możliwe do wykorzystania dla nawodnień głównie użytków zielonych.

Przegrodzenie rzeki wiąże się jednak z ingerencją w naturalny ekosystem wodny, skala takich przedsięwzięć nie ogranicza się tylko do samych koryt cieków, ale dotyczy również obszarów leżących w ich zlewniach, proces ten powoduje zakłócenie swobodnego przepływu ryb. Budowa i odbudowa większości urządzeń piętrzących związana jest z wykonaniem przy nich przepławek dla ryb. Wykonanie urządzeń piętrzących realizowane jest od ujścia w górę rzeki, w celu sukcesywnego udrożnienia rzeki dla migracji ryb, zwłaszcza dwuśrodowiskowych.

W gminie Jaraczewo przewiduje się także realizację małych zbiorników wodnych – stawów wiejskich.

Tabela. Gmina Jaraczewo - zestawienie planowanych małych zbiorników wodnych

Rodzaj zbiornika	Nazwa rzeki	Powierzchnia (w ha)	Pojemność użytkowa (tys. m ³)
Staw rybny	Obra	1,88	56,40
Staw rybny	Czarny Rów II	0,46	6,9
Staw rybny	Obra	0,77	10,78
Staw rybny	Czarny Rów II	0,23	3,45

Źródło: Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym oraz obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1.

Studium uwzględnia cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym, wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, uchwalonego przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLVI/690/10 z dnia 26 kwietnia 2010 roku. Cele takie określa art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 121).

Plan Województwa dla Gminy zakłada realizację obejścia drogowego dla miejscowości Jaraczewo, Łobez, Brzostów w ciągu drogi krajowej nr 12.

Natomiast w zakresie realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, Studium zakłada, że inwestycje tego typu lokalizuje się na terenach zurbanizowanych poszczególnych miejscowości. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się również lokalizację na innych terenach, ale pod warunkiem podjęcia działań minimalizujących ewentualne kolizje z podstawowymi funkcjami tych terenów.

- 8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej.**

Na terenie gminy Jaraczewo nie znajdują się żadne tereny, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych. W studium nie wyznacza się obszarów wymagających scaleń i podziałów nieruchomości, ani obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszarów przestrzeni publicznych.

- 9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.**

W gminie nie przewiduje się obszarów, dla których w najbliższej przyszłości gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Jednakże ze względu na konieczność zabezpieczenia istotnych interesów gminy wskazane jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na:

- tereny turystyki w rejonie istniejącego zbiornika w miejscowości Jaraczewo,
- obszary rozwojowe pod działalność inwestycyjną: mieszkaniową, usługową i gospodarczą,
- tereny zainwestowane, odznaczające się szczególnymi walorami zabudowy, takie jak rejon m. Jaraczewo – w celu zapewnienia możliwości kontynuacji zabudowy harmonizującej z krajobrazem,
- obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wraz ze strefami ochronnymi.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Do najważniejszych zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej zaliczyć należy:

- ochronę gruntów najwyższej klasy bonitacyjnej (I, II, III) oraz większych kompleksów gruntów kl. IV przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze, za wyjątkiem urządzeń infrastruktury technicznej i urządzeń wytwarzających energię odnawialną,
- właściwe wykorzystanie zasobów glebowych,
- zwiększenie liczby zadrzewień śródpolnych, w celu zapewnienia ochrony gruntów rolnych przed erozją,
- ochronę trwałych użytków zielonych i zwiększanie ich powierzchni, zwiększanie powierzchni zadrzewień przywodnych oraz ochrona przed wzmożonym zainwestowaniem,
- ochrona półnaturalnych siedlisk łąk i pastwisk zagrożonych degradacją w wyniku zaniechania użytkowania bądź jego intensyfikacji poprzez wprowadzanie programów rolno środowiskowych,
- respektowanie praktycznych porad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej zapewniającej ochronę jakości obszarów rolniczych,
- kompleksowe zalesianie słabych użytków rolnych i gruntów zagrożonych erozją w celu uzyskania ciągłości przestrzennej obszarów leśnych i tworzeniu zwartych kompleksów o racjonalnej granicy rolno-leśnej. Docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie powinna być mniejsza niż 5 ha,
- wprowadzanie zalesień na gruntach o niskiej bonitacji sąsiadujących z kompleksami leśnymi.

11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.

Zgodnie z Ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne dla Kanału Mosińskiego, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego, na których zostały przedstawione obszary wskazane

w art. 88 d. ust. 2 ustawy Prawo wodne, tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego, teren gminy Jaraczewo częściowo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6 c) lit. a ustawy Prawo wodne, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$) oraz częściowo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6 c) lit. b ustawy Prawo wodne, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$). Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe oraz lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Tylko w szczególnych przypadkach Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, jeżeli nie utrudni to zarządzania ryzykiem powodziowym oraz nie spowoduje zagrożenia dla jakości wód, w przypadku wystąpienia powodzi, może zwolnić od ww. zakazów.

Ponadto, zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego, teren gminy Jaraczewo częściowo znajduje się na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($P=0,2\%$).

Dla pozostałych cieków przepływających przez teren gminy nie sporządzono map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz studium ochrony przeciwpowodziowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne ww. tereny nie są definiowane jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią i nie obowiązują na nich zakazy wynikające z tej ustawy. Kanał Obry, Dopływ spod Panienki i Lubieszka nie zostały zakwalifikowane w ramach wstępnej oceny ryzyka powodziowego do opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego w II cyklu planistycznym. Nie jest to jednak jednoznaczne z faktem, że tereny sąsiadujące z tymi ciekami nie są narażone na wystąpienie powodzi i podtopień.

Ponadto na terenie gminy Jaraczewo nie ma zarejestrowanych terenów potencjalnie zagrożonych występowaniem ruchów masowych.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Na obszarze gminy Jaraczewo nie występują obiekty ani obszary, dla których należałoby wyznaczyć w złożu kopalin filar ochronny.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120).

Na terenie gminy Jaraczewo nie występują obszary pomników zagłady ani ich strefy ochronne ustalone na podstawie przepisów odrębnych, w związku z tym nie obowiązują ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Obszarem wymagającym działań rehabilitacyjnych jest centrum Jaraczewa. Rewitalizacja zabudowy zlokalizowanej w centrum Jaraczewa podniesie jakość i poziom życia mieszkańców. Działania rehabilitacyjne i rewitalizacyjne, związane nie tylko z samą substancją mieszkaniową, ale też z wyposażeniem funkcjonalnym, dostępnością do infrastruktury i wszystkich mediów wpłyną pozytywnie na wartość społeczną i architektoniczną miejscowości.

Na terenie gminy nie występują, z wyłączeniem miejsc eksploatacji kruszywa, grunty określone, jako zdegradowane lub zdewastowane.

Gmina Jaraczewo posiada Program ochrony środowiska dla Gminy Jaraczewo na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021.

Obowiązek opracowania „Programu ochrony środowiska” wynika z ustawy Prawo ochrony środowiska. Zakres opracowania obejmuje takie zagadnienia jak: podstawowe założenia programu, ogólną charakterystyką Gminy Jaraczewo, ochronę zasobów naturalnych, poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, identyfikację

problemów środowiskowych, strategię ochrony środowiska Gminy Jaraczewo, zarządzanie programem ochrony środowiska. W Programie wskazano także mierniki realizacji ochrony środowiska.

15. Obszary zdegradowane

Na obszarze gminy nie wyznaczono obszarów zdegradowanych, o których mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

16. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Zgodnie z decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. Ministra Infrastruktury i Rozwoju z 2014 r., poz. 25 z późn. zm.), jako tereny zamknięte określono następujące działki:

- gmina Jaraczewo, obręb Brzostów, dz. nr ewid. 316,
- gmina Jaraczewo, obręb Góra, dz. nr ewid. 342, 359, 414,
- gmina Jaraczewo, obręb Łobzowiec, dz. nr ewid. 120,
- gmina Jaraczewo, obręb Łowęcice, dz. nr ewid. 13,
- gmina Jaraczewo, obręb Wojciechowo, dz. nr ewid. 242, 243 – działka uległa podziałowi na działki: 243/1, 243/2, 243/3, 243/4, 243/5.

Na terenie gminy nie znajdują się żadne tereny określone jako zamknięte decyzjami Ministra Obrony Narodowej.

17. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Obszar funkcjonalny jest to obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju.

Na terenie Gminy Jaraczewo nie określono obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

18. Synteza ustaleń studium – uzasadnienie przyjętych rozwiązań

18.1. Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego

Główne uwarunkowania gminy Jaraczewo wynikają z:

- dotychczasowego zainwestowania,
- dotychczasowego przeznaczenia terenu,
- potencjału środowiska przyrodniczego,
- potencjału społecznego, gospodarczego i technicznego gminy.

Uwarunkowania stanowiące podstawę rozwoju gminy to:

- potencjał społeczny, gospodarczy i techniczny gminy,
- duże walory i zasoby środowiska przyrodniczego,
- przebieg drogi krajowej nr 12.

Do najważniejszych uwarunkowań ograniczających rozwój gminy należą:

- brak silnych stymulatorów rozwoju,
- znaczna odległość od dużych ośrodków miejskich (Poznań, Wrocław).

18.2. Synteza kierunków zagospodarowania przestrzennego

18.2.1. Zakres kierunków rozwoju przestrzennego gminy:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy;
- kierunki zmian w przeznaczeniu terenów;
- kierunki rozwoju budownictwa mieszkaniowego, infrastruktury społecznej oraz aktywności gospodarczej, w tym kierunki i wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów;
- kierunki rozwoju komunikacji oraz infrastruktury technicznej, w tym rozwoju odnawialnych źródeł energii;
- kierunki działań związane z ochroną środowiska przyrodniczego;
- kierunki działań związane z ochroną dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz gospodarki leśnej;
- tereny wskazane do sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego;

- zadania służące realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

18.2.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej

Uwzględniając uwarunkowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, uwarunkowania społeczno-gospodarcze, a także pełnione przez gminę funkcje, proponowane zmiany koncentrują się w następujących kierunkach:

- dalszy rozwój przestrzenny i funkcjonalny miejscowości Jaraczewo, jako głównego ośrodka skupiającego tereny osiedleńcze wielofunkcyjne, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa i usługowa, a także miejscowości położonych w sąsiedztwie Jaraczewa: Gola, Góra;
- kontynuacja tradycji dobrego gospodarowania oraz rozwój wysokiej kultury rolnej, w tym jak najlepsze wykorzystanie użytków rolnych (na których prowadzona jest działalność rolnicza);
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem zmian jakościowych i możliwości rozwijania funkcji pozarolniczych;
- zalesienie gruntów o najniższej wartości dla produkcji rolniczej, a także rozbudowa systemu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przywodnych i przydrożnych w celu jego optymalizacji przestrzennej.

18.2.3. Obszary wskazane do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze gminy nie wyznacza się terenów, dla których w najbliższej przyszłości przewiduje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jednakże ze względu na konieczność zabezpieczenia istotnych interesów gminy wskazane jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na:

- tereny turystyki w rejonie zbiornika w miejscowości Jaraczewo,
- obszary rozwojowe pod działalność inwestycyjną: mieszkaniową, usługową i gospodarczą,
- tereny zainwestowane, odznaczające się szczególnymi walorami zabudowy, takie jak rejon m. Jaraczewo – w celu zapewnienia możliwości kontynuacji zabudowy harmonizującej z krajobrazem,
- obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię

z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wraz ze strefami ochronnymi.

18.2.4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym

Studium uwzględnia cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym, wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego.

Natomiast w zakresie realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, Studium zakłada, że inwestycje tego typu lokalizuje się w strefach zurbanizowanych poszczególnych wsi. W szczególnych przypadkach dopuszcza się również lokalizację w innych strefach, ale pod warunkiem podjęcia działań minimalizujących ewentualne kolizje z podstawowymi funkcjami tych stref.

18.3. Uzasadnienie

Przyjęte w studium kierunki określają politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, uwzględniając ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz ustalenia strategii rozwoju gminy Jaraczewo.

Wykonując zadania własne w zakresie zagospodarowania przestrzennego, gmina powinna stosować zasadę zrównoważonego rozwoju w koegzystencji ze środowiskiem przyrodniczym i dążyć do optymalnego wykorzystania jego walorów w celu poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Perspektywą na dalszy rozwój zarówno gminy Jaraczewo jest dalszy rozwój społeczno-gospodarczy oraz rozwój turystyki i rekreacji indywidualnej, a także zbiorowej, przede wszystkim związany z wykorzystaniem zbiorników wodnych. Dodatkowo miejscowość Jaraczewo skorzysta poprzez realizację nowej inwestycji – obwodnicy, która poprawi jakość powiązań komunikacyjnych, a co za tym idzie, stworzy szansę na rozwój usług i produkcji. Spowoduje to również odciążenie centrum Jaraczewa z ruchu tranzytowego.

Zaktualizowane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo, ma na celu przede wszystkim dostosowanie wytyczonych kierunków zagospodarowania przestrzennego do zaktualizowanych potrzeb wraz z określeniem możliwości potencjalnych zmian wykorzystania przestrzeni w zgodzie z przyjętymi celami rozwoju, poprzez wyznaczenie kolejnych potencjalnych terenów rozwojowych.

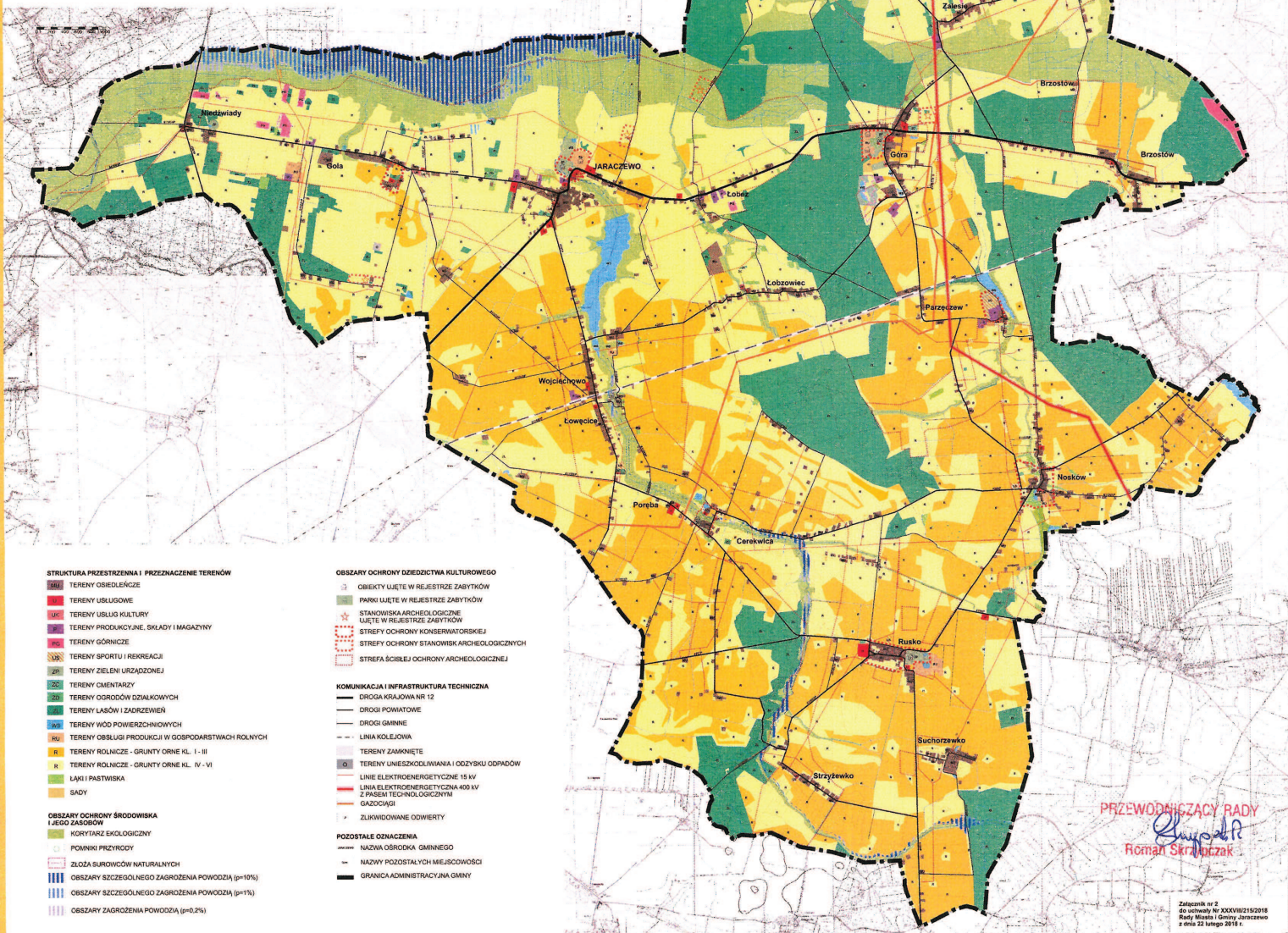
Zaktualizowano również uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego oraz sieci infrastruktury.

Przyjęte kierunki mają na celu służyć rozwojowi gminy. Powyższe Studium pozwoli stworzyć warunki egzystencji i rozwoju rolnictwa, ale także wyodrębnić ofertę atrakcyjnych terenów pod zespoły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz inwestycyjnych z jednoczesnym zapewnieniem rozbudowy infrastruktury technicznej. Stworzy szansę dla promowania turystyki i rekreacji, które mogą stać się w przyszłości ważną gałęzią gospodarki gminy.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JARACZEWO

uwarunkowania

SKALA 1 : 10 000

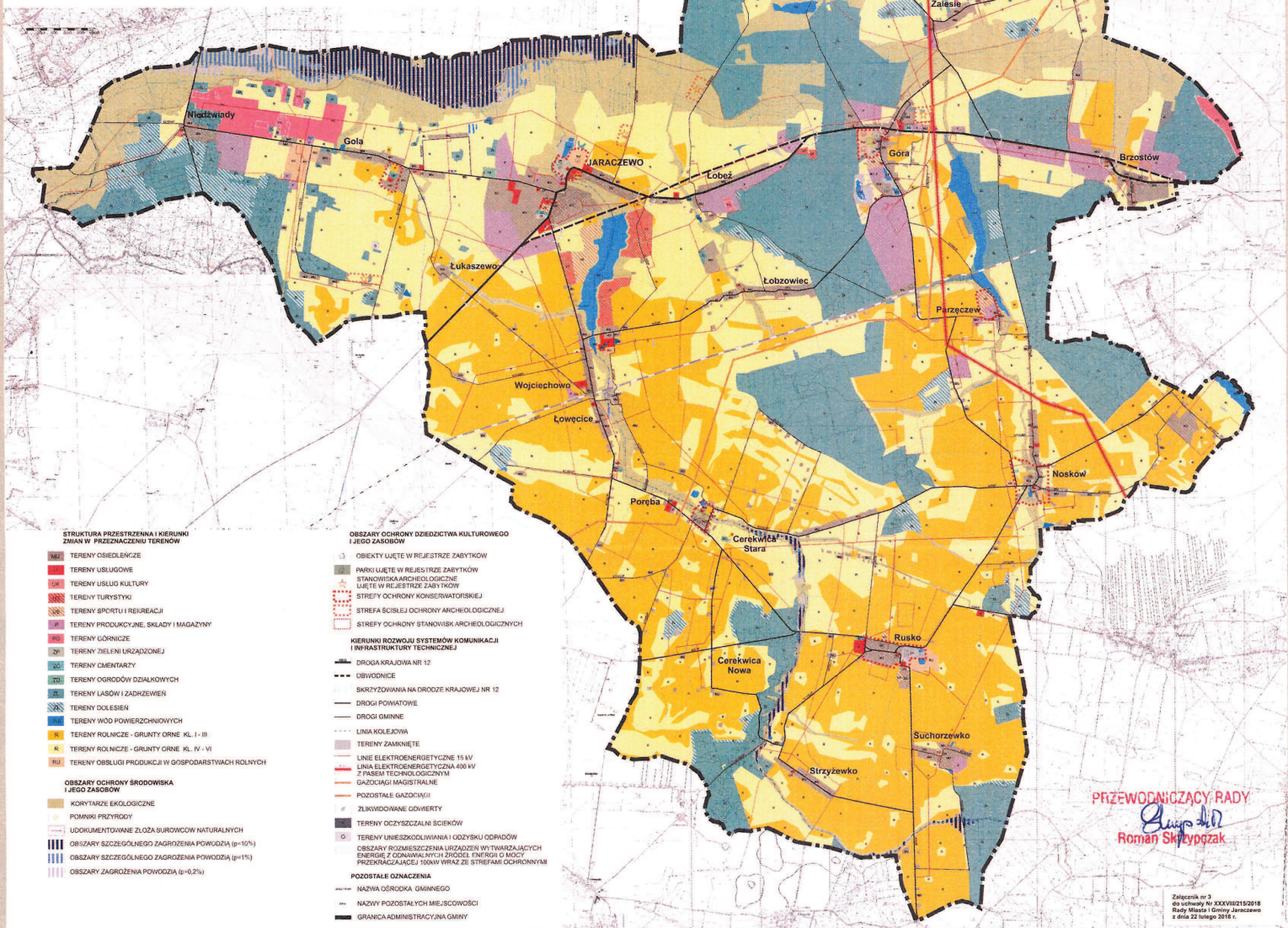
PRZEWODNĄCY RADY
Roman Skrzypczak
Roman Skrzypczak

Załącznik nr 2
do uchwały Nr XXXVIII/215/2018
Rady Miasta i Gminy Jaraczewo
z dnia 22 lutego 2018 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JARACZEWO

k i e r u n k i

SKALA 1 : 10 000

PRZEWODNICZĄCY RADY
Roman Skrzypczak
Roman Skrzypczak

Załącznik nr 3
do uchwały Nr XXXV/00213/2018
Rady Miejskiej Gminy Jaraczewo
z dnia 22 lutego 2018 r.

**ROZSTRZYGNIECIE
RADY MIASTA I GMINY JARACZEWO**

o sposobie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag do projektu Studium

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.), rozstrzygnięcia Burmistrza Miasta i Gminy Jaraczewo w sprawie uwag wniesionych do projektu **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaraczewo** wraz z **prognozą oddziaływania na środowisko** podczas wyłożenia do publicznego wglądu w dniach od 20.12.2017 r. do 11.01.2018 r. oraz w okresie ich składania wyznaczonym do dnia 02.02.2018 r., Rada Miasta i Gminy Jaraczewo rozstrzyga co następuje:

1. Uwaga złożona przez: osobę fizyczną;

a) nieruchomość, której dotyczy uwaga: działka o numerze ewidencyjnym 897, położona przy ul. Ogrodowej 24, w obrębie Jaraczewo;

b) treść uwagi:

Uwaga kierowana w stosunku do ustaleń określających ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków. Projekt zmiany studium jako podstawa do uchwalenia prawa miejscowego narusza prawa własnościowe składającego uwagę, prawa i dobra osobiste oraz interes publiczny, przez niezastosowanie w projekcie prawa obowiązującego.

W szczególności:

- art. 137 rozporządzenia prezesa rady ministrów w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”
- rozporządzenia ministra infrastruktury w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, w wyniku tego przez uchwalenie prawa miejscowego organ administracji publicznej otrzyma prawa regulujące zastrzeżone dla ustaw,
- przepisów regulujących ochronę dziedzictwa kulturowego bardzo szeroko rozpisanych w: rozporządzeniu ministra infrastruktury w sprawie zakresu studium, ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawie o ochronie przyrody, prawo ochrony przyrody, konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
- art. 37a ust. 5 ustawy o planowaniu przestrzennym,
- przyjętych stref ochrony konserwatorskiej A; B; E; K; W; OW; opracowanych przez Zespół Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich opublikowanych w dokumencie „Wytyczne do opracowania ochrony wartości kulturowych w planach zagospodarowania przestrzennego”,
- nie uwzględniono również prawa własności, interesu publicznego, nie wyważono interesu publicznego i prywatnego,
- zachowania jawności i przejrzystości procedur planistycznych w związku z art. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Autor uwagi podkreśla, że żaden przepis nie zobowiązuje właściciela nieruchomości uwzględnionej w gminnej ewidencji zabytków do prac konserwatorskich i restauratorskich (art. 3 punkty 6 i 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), jako żaden przepis nie zabrania, bądź ogranicza prawo składającego uwagę do wykonywania prac remontowo budowlanych bez pozwolenia na budowę oraz wykonywania prac budowlanych na podstawie zgłoszenia (art. 29 i 30 prawa budowlanego);

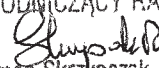
c) rozstrzygnięcie: uwaga nieuwzględniona,

d) **uzasadnienie:**

Obowiązek zamieszczenia obszarów i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej reguluje art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jednocześnie zgodnie z przepisami art. 11 pkt 2, 4 i 6 lit. c ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia określające obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej zostały zawarte w Studium na wniosek Wojewódzkiego Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków (WWKZ). W piśmie nr PO-WN.5150.7689.1.2012 z dnia 13.10.2013 r. oraz w piśmie nr PO-WN.5150.10051.1.2012 z dnia 30.12.2015 r. WWKZ wnioskuje o zamieszczenie zapisów określających m. in.: zasady ochrony obiektów i zespołów indywidualnie wpisanych do rejestru zabytków, zasady kształtowania nowej zabudowy w sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków i w otoczeniu obiektów zabytkowych, zasady ochrony i utrzymania zewidencjonowanych zabytków architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych, tworzących charakterystyczny krajobraz miejscowości, wymagających uszczegółowienia na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto Studium jest aktem kreującym politykę przestrzenną gminy, o charakterze ogólnym. Dokument ten nie stanowi prawa miejscowego, a więc nie zawiera przepisów powszechnie obowiązujących i nie może być podstawą do wydania decyzji administracyjnych. Studium obejmuje więc tylko ogólne wytyczne, których konkretyzacja i uszczegółowienie powinno nastąpić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Roman Skrzypczak